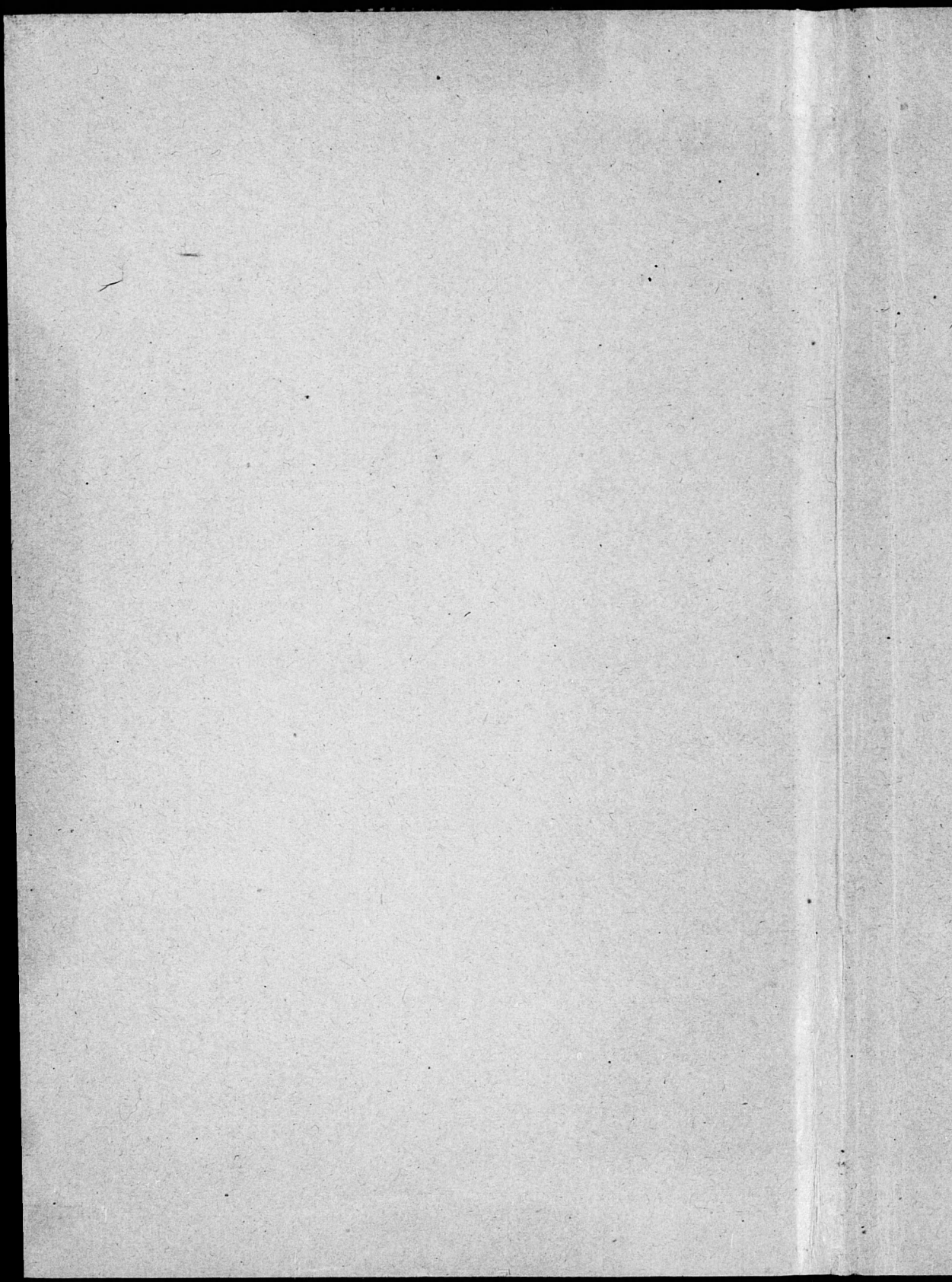
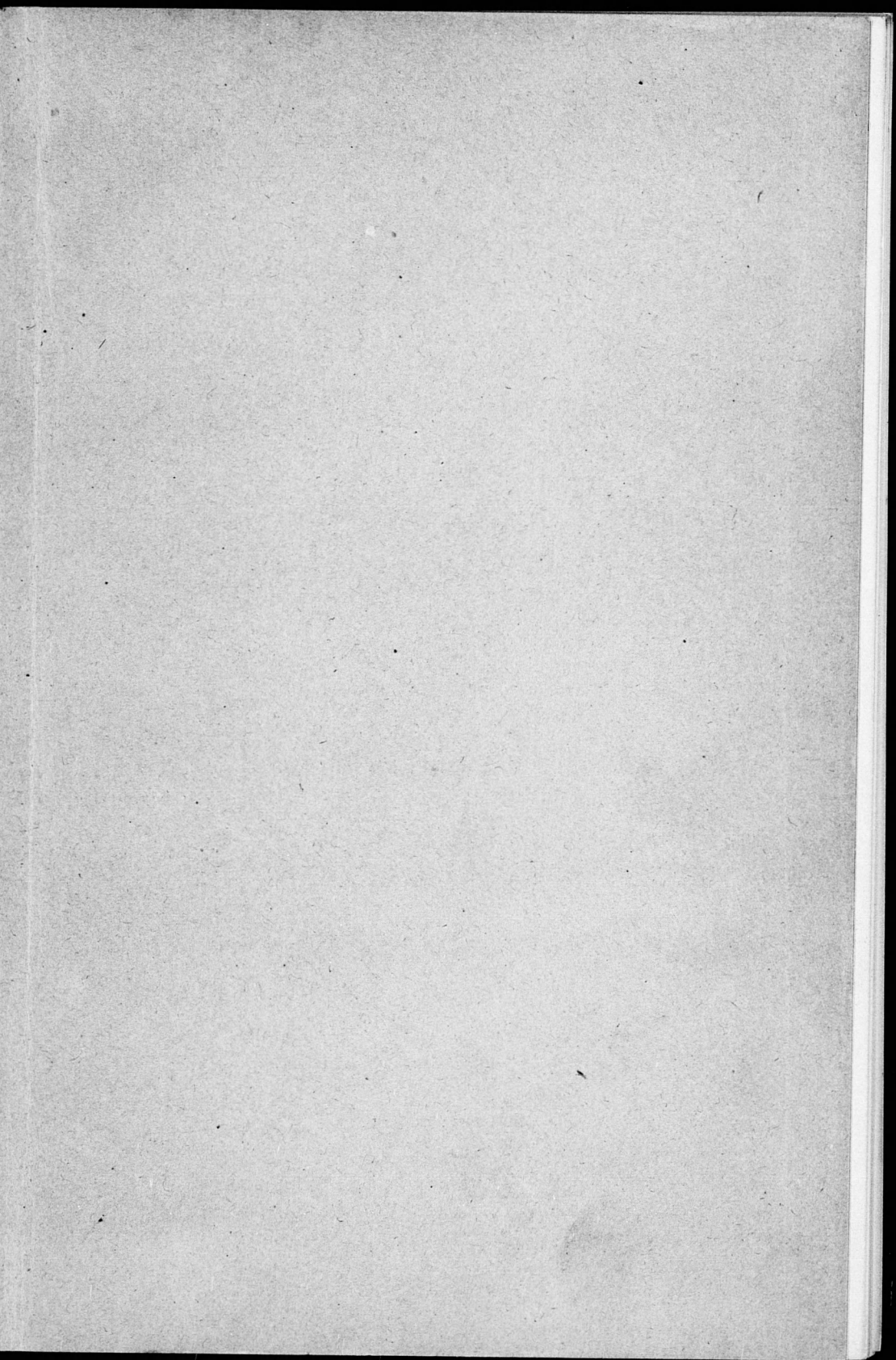
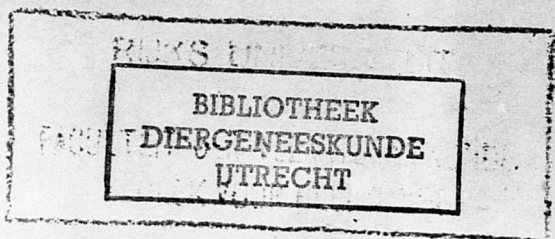

6 :
2

DE PAARDENRASSEN.

B 1524#2

De Paardenrassen,

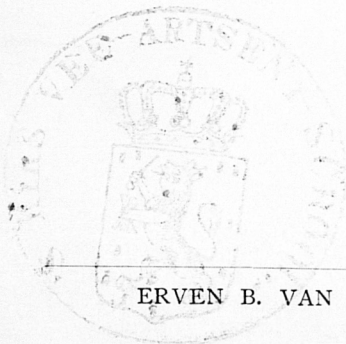
DOOR

E. A. L. QUADEKKER,

Kapitein-paardenarts.

II.

RUSSISCHE PAARDEN.

ERVEN B. VAN DER KAMP. — GRONINGEN.

1898.

RIJKSUNIVERSITEIT TE UTRECHT

2427 288 6

VOORWOORD.

Ofschoon de vraag naar Russische paarden in ons land wel niet bijzonder groot is, bestaat er toch, uit een oogpunt van fokkerij, voldoende belangstelling om over Rusland's paarden een afzonderlijke brochure uit te geven.

Daar er door Dr. L. de Simonoff en F. de Moerder over Russische paarden een uitstekend werk geschreven is, heb ik gemeend met eene vertaling van dit werk te kunnen volstaan, slechts hier en daar bijvoegende, wat na het verschijnen van bovengenoemd werk bekend is geworden.

Ik hoop, dat ook deze brochure welkom moge zijn aan Nederlandsche paardenfokkers.

De Schrijver.

Haarlem, Februari 1898.

RUSSISCHE PAARDEN. (*)

Algemeen overzicht.

Het keizerrijk Rusland beslaat meer dan de helft van geheel Europa, benevens een groot gedeelte van Azië. Ten noorden wordt het begrensd door de noordelijke ijszee, terwijl het daarentegen naar het zuiden zich uitstrekt tot aan de tropische gewesten. Het spreekt van zelf, dat over zoo'n uitgestrektheid het klimaat en de bodem belangrijke verschillen opleveren, gelijk ook de menschen, dieren en planten die in zoo'n groot Rijk leven, zeer varieeren.

In het koude noordelijk deel treft men slechts eskimos, ijsberen en rendieren aan, omdat zij alleen de strenge koude kunnen verdragen; daar levert de bodem niets als mos op.

In het zuidelijkste gedeelte daarentegen hebben de daar levende menschen in uiterlijk en in karakter het meest van de bewoners der tropen, en men treft er dan ook dieren en planten aan, eigen aan het warme klimaat.

Het klimaat van Rusland vertoont een sterke afwisseling van temperatuur tusschen het warme en koude jaargetijde, wat het gemeen heeft met het klimaat van alle vaste landen; ook is de lucht in Rusland betrekkelijk droog.

Wat den bodem betreft, bestaat Rusland, zoowel het gedeelte dat in Europa als dat in Azië ligt, uit groote vlakten, en het

(*) De beschrijving der Russische paarden is met toestemming van Dr. L. de Simonoff genomen uit zijn werk *Les chevaux Russes*.

droge landklimaat heeft hier de zoogenaamde Steppen doen ontstaan.

Met uitzondering van een betrekkelijk klein deel, dat bebouwd is, is het overige nog een groote vlakte met maagdelijken bodem.

Het resultaat van dit klimaat en dezen bodem is een plantengroei in hoofdzaak uit éénjarige grassen. Wel bezit Rusland ook nog uitgestrekte bosschen, doch deze vindt men alleen op de bergen of in vochtige en moerassige streken in het noorden.

Het grootste gedeelte van dit machtige Rijk is des winters met sneeuw bedekt, en des zomers begroeid met wilde kruiden, of daar, waar de mensch den bodem gecultiveerd heeft, bezaaid met graan.

De dieren die in Rusland leven, zijn geheel in overeenstemming met dezen plantengroei. In de uitgestrekte wouden treft men onder de afdeeling zoogdieren de wilde dieren aan; op de vlakten, en deze beslaan de grootste oppervlakte, ontmoet men de graseters bij uitnemendheid, n.l. de runderen en de paarden.

Aan paarden is Rusland de rijkste staat van de wereld.

In Europeesch-Rusland zijn er niet minder dan 22 millioen, gemiddeld 26 paarden op 100 inwoners, een verhouding die men nergens ter wereld aantreft. De hoeveelheid paarden in Aziatisch-Rusland is eenvoudig niet te schatten, omdat de gegevens daartoe ontbreken, doch in 't algemeen neemt men aan, dat dit aantal even groot, zoo niet grooter is dan in Europeesch-Rusland.

In 1866 bedroeg het aantal *Kibitkas* of families van *Kirghizen* die de steppen van Siberië bewonen 300000, en daar de armste families geregeld ruim 15 à 20 paarden bezitten en de rijken er somtijds 10000 op na houden, zoo kan men ongeveer nagaan, dat alleen het aantal paarden der Kirghizen het cijfer

van millioenen bereikt. Bovendien zijn er in Siberië nog een groot aantal paarden van andere rassen, zonder nog te rekenen de aanzienlijke massa wilde paarden. Voegt men nu daaraan toe nog enkele honderdduizende caucasische paarden, die niet begrepen zijn in het getal opgegeven van Europeesch-Rusland, dan krijgt men een verbazend groot cijfer.

Zonder overdrijving kan men dan ook zeggen, dat Europeesch- en Aziatisch-Rusland te zamen meer dan de helft van het geheel aantal paarden der gansche wereld bezitten.

Daar algemeen aangenomen wordt, dat het tegenwoordige tamme huispaard afstamt van een oorspronkelijk wild paard en dit tehuis behoorde in de steppen van Centraal-Azië, waarvan een groot gedeelte thans aan Rusland toebehoort, zoo is Rusland dan ook de bakermat van alle paardenrassen in 't algemeen.

Van uit Centraal-Azië zijn de paarden verspreid geworden over Europeesch-Rusland en later over Westelijk Europa.

Op den huidigen dag heeft er nog steeds een verhuizing van paarden van uit Siberië naar het Westen plaats, en wanneer binnen enkele jaren Siberië door een spoorweg aan Europa verbonden zal zijn, valt er niet aan te twijfelen of de toevloed van paarden van Siberië naar Europa zal zeer groot worden, en dit te meer omdat er werkelijk goede rassen onder zijn, zooals het Kirghizenpaard en de Kalmouk of Turkoman.

De paardenrassen van Rusland zijn, evenals zijn klimaat, bodem en bevolking zeer verschillend, en hun aantal is bijzonder groot. Doch evenals men in bodem en klimaat van het uitgestrekte rijk een algemeene overeenkomst kan aanwijzen, zoo neemt men deze ook waar bij de verschillende paardenrassen.

Alle Russische paarden zijn inderdaad of steppenpaarden of stammen er van af, en alle behooren tot het lichte Oostersche type. Alleen de stoeterijpaarden maken hierop eene uitzondering.

Men moet onder den naam van steppenpaarden verstaan die welke geboren worden in de steppen, er vrij rond leven in *tabounes* (1) en *kossiaks* (2) en zich gedurende het geheele jaar, of het grootste gedeelte van het jaar voeden met het gras dat op de steppen groeit. Tot deze categorie behooren al die paarden welke men wilde paarden noemt, of die tot wilde geworden zijn door de zorgeloosheid van hun eigenaars; dan de halfwilde paarden van de nomadische stammen, zooals der Kirghizen, Kalmukken enz. en eindelijk de paarden van den Don en den Caucasus.

Het meerendeel der Europeesch-Russische paarden, onder anderen de paarden der boeren, zijn paarden die niet meer tot de steppenpaarden gerekend worden, maar die er sedert korten of langen tijd van afstammen.

De paarden uit de stoeterijen vormen een afzonderlijke categorie.

Voor verreweg het grootste meerendeel zijn dit kruisingsproducten van buitenlandsche rassen onder elkaâr of met inlandsche paarden. Vele zijn een getrouw evenbeeld der buitenlandsche rassen waarvan zij afstammen, doch er zijn er ook, die ondanks hun buitenlandsche origine, door invloed van klimaat, bodem en opvoeding, een russisch cachet gekregen hebben, zoo bijvoorbeeld de Russische harddraver.

In het algemeen kan men de Russische paarden verdeelen in 5 afdeelingen, n.l. *a.* de wilde steppenpaarden, *b.* de halfwilde paarden der nomadische volksstammen, *c.* de steppenpaarden die niet geheel en al aan hun lot zijn overgelaten, maar eene geregelde opvoeding krijgen, *d.* de koudbloedige paarden, *e.* de stoeterijpaarden.

(1) Een *taboune* is een kudde paarden, een (2) *kossiak* is de harem van een hengst, samengesteld uit 5 à 20 merriën. De merriën worden door den hengst aangevoerd, beschermd en doorgaans door hem zelf gekozen.

De wilde paarden.

De werkelijk wilde paarden bestaan uit den *Tarpan*, het paard van *Przevalski*, en de *Hémione*.

Tegenwoordig komt de Tarpan alleen voor in de steppen van Siberië en van Centraal-Azië.

Tegen het einde van de vorige eeuw echter leefden de Tarpan's niet alleen in Siberië, maar ook in de plantenrijke steppen van het Zuid-Westen van Europeesch Rusland.

Een veertig jaar geleden kwamen er in de provincies Kher-son en Tauride nog enkele exemplaren voor. Een der laatste Tarpan's, die men in die streken vond, heeft men in 1866 gevangen en deze leefde in 1884 nog.

Sedert deze steppen, eertijds ware woestenijen, meer bewoond en gecultiveerd geworden zijn, zijn de tarpan's, door den mensch verjaagd, meer en meer verhuisd naar het diepste van Siberië, alwaar men ze thans nog aantreft. De Tarpan (plaat I) is klein, veel kleiner zelfs dan het meerendeel der gewone Russische landbouwpaarden, maar hij heeft een zeer sterke constitutie.

Het hoofd is betrekkelijk groot en vleezig, met gewelfd voorhoofd, en ooren die puntig uitloopen, terwijl de oogen vol ondeugende uitdrukking zijn.

Zooals de meeste steppenpaarden heeft ook de Tarpan een hals, die, wat den vorm betreft, op een hertenhals gelijkt. Zijn overige kenmerken zijn: hooge schoft, rechte rug, een weinig

afhellend kruis, goed ontwikkelde borst, tamelijk lange beenen, die droog, en goed gespierd, en van harde hoeven voorzien zijn.

De huidkleur is doorgaans muisvaal, onder den buik wat lichter van kleur en over den rug een aalstreep. Maantop, manen en staart, die doorgaans niet erg lang is, zijn veel donkerder van kleur en de voorbenen zijn van af de knieën zelfs zwart. De haren zijn lang en iets golvend, in den winter langer dan des zomers.

De Tarpanen leven in de steppen in „kossiaks”, bestaande uit meerdere merriën, die aangevoerd worden door één hengst. Zij zijn zeer wild en bij het minste gevaar nemen zij met een verbazende snelheid de vlucht. Indien men pasgeboren veulens kan vangen, gelukt het wel ze te temmen, ofschoon zij toch altijd ondeugend blijven; volwassen Tarpanen echter worden niet tam.

Eigenaardig is het, dat de Tarpanhengsten een bijzondere voorliefde hebben voor gewone tamme merriën. Indien zij deze in de steppen ontmoeten, weten zij ze te bemachtigen en mede te nemen. Daar dit reeds gedurende eeuwen lang heeft plaats gehad, zoo heeft de kruising tusschen den Tarpan en het gewone tamme paard zoo menigvuldig plaats gevonden, dat het model van den thans levenden Tarpan zonder twijfel zeer veel verschilt van het oorspronkelijke type.

Het spreekt van zelf, dat de invloed van deze vermenging zich des te sterker deed gevoelen, hoe meer gewone tamme paarden er in den omtrek waren.

Vermoedelijk behooren tot deze categorie van Tarpan, zeer gewijzigd door de kruising met gewone tamme paarden, ook de laatste vertegenwoordigers van dit dier in Europeesch Rusland.

De Tarpan, die in 1866 in het Zuiden van Europeesch Rusland, in de steppen Zagradskaya, gelegen in de provincie

Tarpan, wild paard uit Centraal-Azië.

gms

d

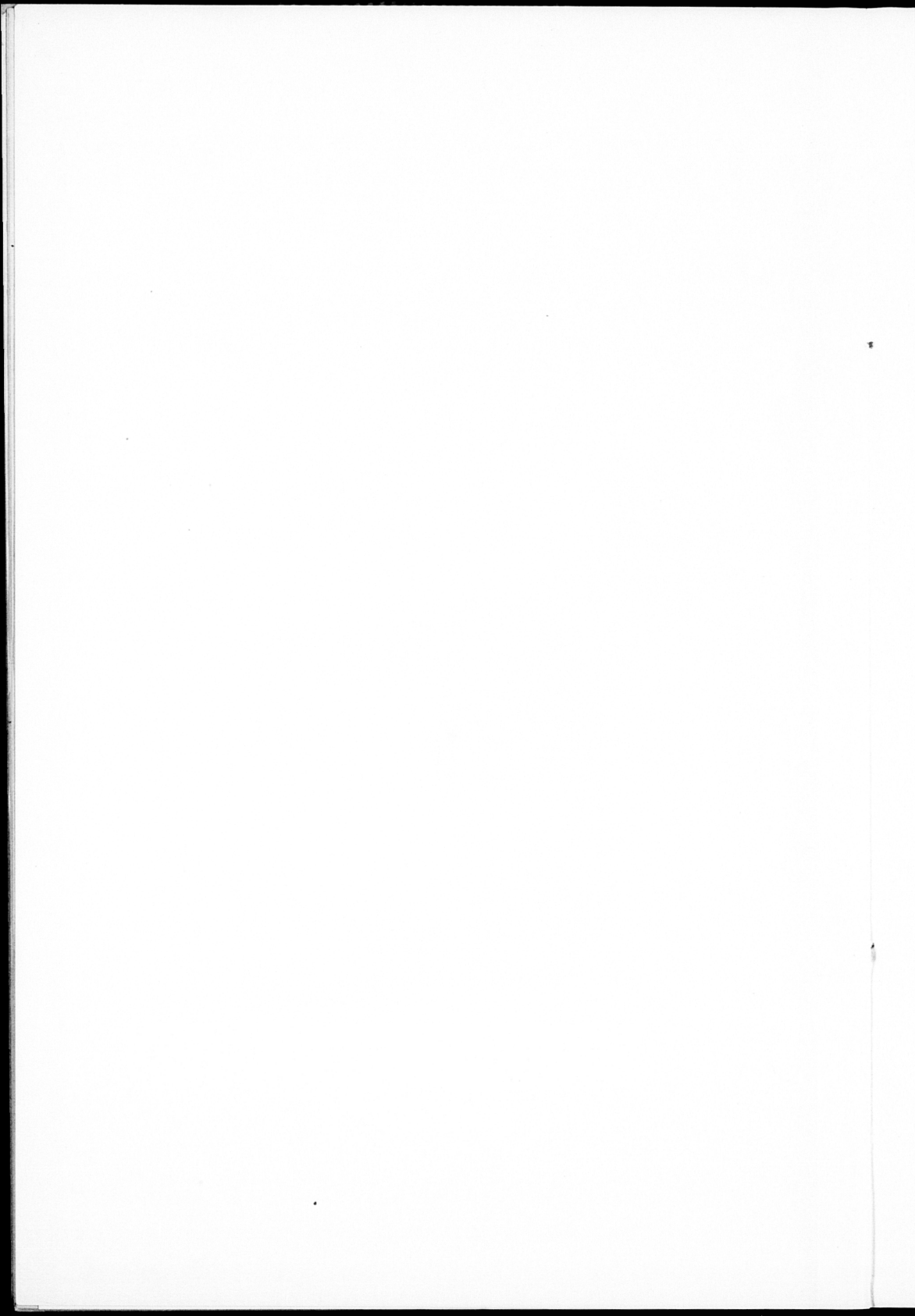
low

re

o

Tarpan van Chantiloff, 18 jaar oud, hoog 1.36 M., donker muiskvaal.
Naar een photographie genomen in de jardin zoologique van Moscou.

„Iskeup uitbreide
maandop “ “

isabel = donker onder
buit wit.
haar lang en
golvend

manen & ooren reetop
donkerbruin v. kleur

*Paard van Perovskiy, wild paard uit de steppen in den omtrek van het meer
Lob-Nor in Centraal-Azië. Veulen van 2 maanden oud.*

Khe
is af

D
Sibe
dat
den
Hij

was
een
Tan
tijd
18
wa
sch
paa
anc

bel
er
uit
sis
all
er

ni
die
he
di
da
di
gr
oc
va

Kherson, gevangen werd en beschreven is door J. N. Chatiloff, is afgebeeld op plaat II.

Deze Tarpan heeft zonder twijfel de ware trekken van den Siberische Tarpan, maar men kan toch ook niet ontkennen dat hij veel overeenkomst heeft met de Russische boerenpaarden, voornamelijk van die uit het zoogenaamde klein Rusland. Hij had een donker muisvale kleur, maar zijn linker voorbeen was van af de knie tot aan de koot lichtbruin, wat waarschijnlijk een bewijs is van afstamming van een gewoon tam paard. Deze Tarpan werd kort na zijn geboorte gevangen; op 3-jarigen leeftijd werd hij gecastreerd en in April 1884, op een leeftijd van 18 jaar, werd hij overgebracht naar den dierentuin te Moscou, waar men hem photografeerde en er een gedetailleerde beschrijving van gaf. Hij werd gedresseerd als rij- en als trekpaard, maar toch bleef hij altijd kittelig en onaangenaam voor andere paarden.

Het paard van Przevalsky (plaat III) is tot op heden weinig bekend. Volgens bewering der Mongolen komen groote troepen er van voor in de steppen rondom het meer Lob-Nor, van waaruit zij zonder twijfel naar de aangrenzende gedeelten van Russisch Turkestan gaan. Dit paard is buitengewoon wild, het is niet alleen hoogst moeilijk het levend te vangen, maar zelfs al om er dicht genoeg bij te komen om het te kunnen schieten.

De beschrijving die van dit paard bestaat is evenals de teekening gemaakt naar een opgezet model, dat zich bevindt in het dierkundig museum te St. Petersburg. De kolonel Przevalsky heeft van zijn reizen in Centraal-Azië den kop en de huid van dit dier medegebracht. Wat de beschrijving betreft, zal men dan ook alleen voor juist kunnen houden, wat door den persoon die het dier opzette, niet gewijzigd kon worden, zooals: het groote massieve hoofd, de lange maar wel geproportioneerde ooren, de Isabelle-kleur, op de schouders en ribben wat lichter van kleur en onder den buik bijna wit, maar donkerder aan

het onderste gedeelte der beenen. De aalstreep ontbreekt, de haren zijn lang en golvend, de maantop ontbreekt, de manen zijn kort, staan rechtop en zijn donkerbruin van kleur. De staart is slechts aan de onderste helft van haren voorzien, de hoeven zijn nauw. Ieder been bezit een zwilwrat.

Naar zijn zoölogische kenteekenen wordt hij tot de paarden gerekend, maar hij lijkt toch ook wel wat op den ezel en vooral op den *hémione*.

Op den laatste gelijkt hij zelfs zooveel, dat beide dieren wel beschouwd worden als te zijn variëteiten van dezelfde soort.

De *hémione* (plaat IV) door de Kirghizen en Mongolen *khoulan* of *dgiguitai* genoemd, is een dier dat staat tusschen het paard en den ezel in. Zijn extérieur herinnert geheel en al aan het paard van Przevalski, maar het heeft een *aalstreep* over den rug en *dwaarsche strepen* over de beenen.

In de vorige eeuw leefden de *hémionen* nog in de steppen van het Zuid-Westelijk deel van Europeesch-Rusland, doch nu treft men ze slechts in Siberië en Centraal-Azië aan. In de Kirghizische steppen vindt men er vrij veel.

In de steppen van Siberië leven ook nog groote massa's wilde paarden die *moutzines* genoemd worden. Zij zijn paarden, die, dank zij de zorgeloosheid der nomadische volken, van hun troepen wegloopen en verwilderen. Dit gebeurt dikwijls met de paarden der Kirghizen.

De *moutzines* gelijken natuurlijk op gewone tamme paarden, waarvan zij dan ook afstammen. Zij onderscheiden zich daarentegen van de oorspronkelijke wilde paarden, de Tarpanen, door hun extérieur en door de eigenschap van zich gemakkelijker te laten vangen.

Amer-voor smelt e
paard

Leijde op Pomerische

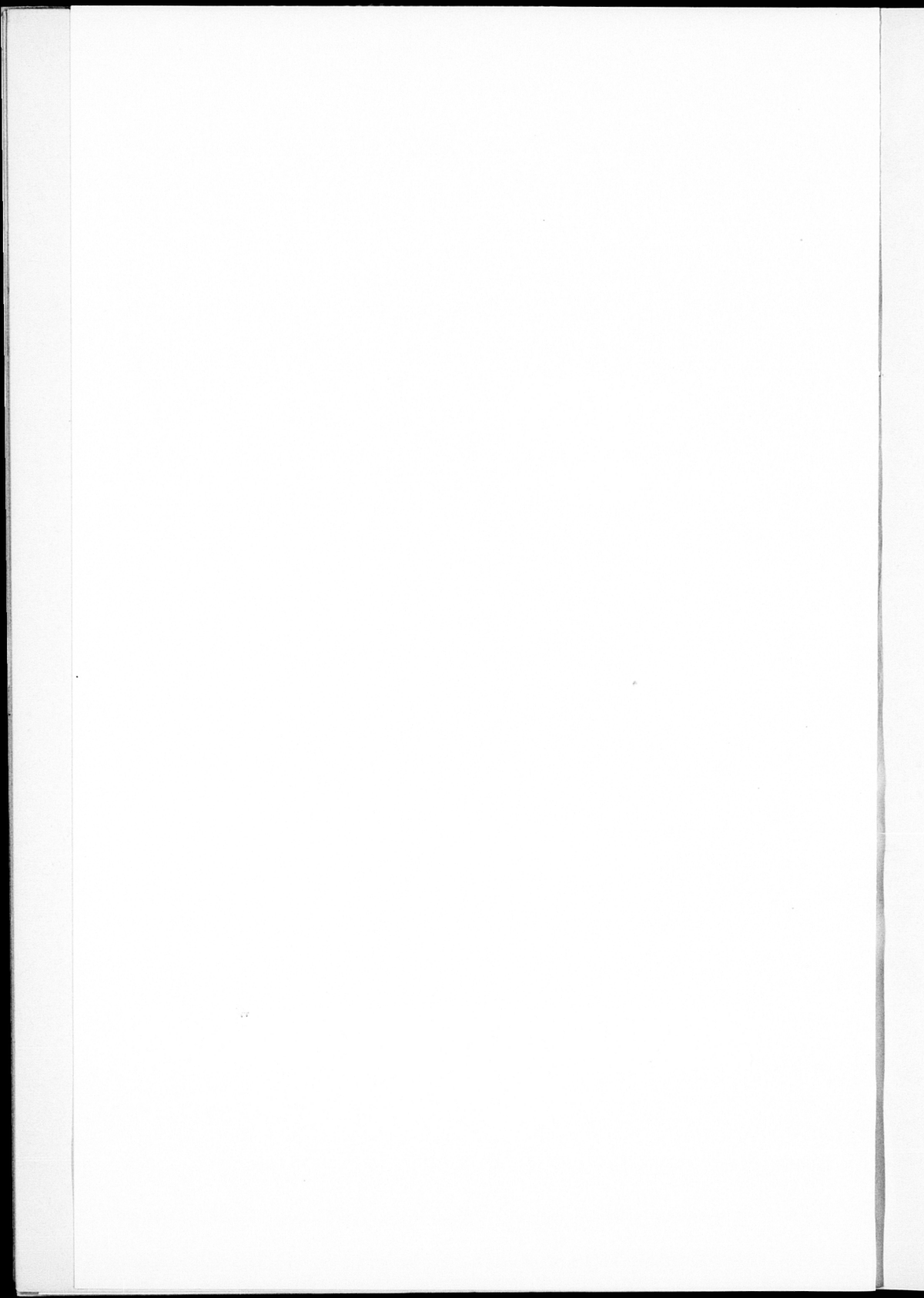
andrup +

Himione van Centraal-Azië.

PLAAT IV.

QUADEKKER, Paardenrassen.
II. Russische paarden.
Uitgave: ERVEN B. VAN DER KAMP, Groningen.

De halfwilde steppenpaarden der Nomadische volksstammen.

Troepen halfwilde paarden zou men, behalve in Rusland, ook wel in het westen van Europa aantreffen, indien er overal maar genoeg maagdelijken grond, bedekt met gras en geschikt om te beweiden, aanwezig was.

In het begin van deze eeuw bestonden er nog in Polen, Pruisen en Hongarije. Het ware land van paarden, grootgebracht in halfwilde troepen, is altijd Rusland geweest, waarvan de onmetelijke steppen, sedert onheugelijke tijden, steeds als weide gediend hebben voor allerlei soort plantenetende dieren.

Ook in Rusland echter is deze primitieve manier van opvoeden van paarden meer en meer naar het Oosten verdrongen als een gevolg der vorderingen van den landbouw, en op dit oogenblik treft men deze wijze nog zuiver aan in de steppen der Kirghizen en Kalmukken.

De paarden der Bachkirs, evenals die van den Caucasus en den Don, , behooren reeds tot de paarden der derde categorie, dat wil zeggen tot die steppen paarden, wier opvoeding reeds meer geregeld is. De Kalmukken zelf hebben tot op zekere hoogte door de nabijheid der Russen hun gewoonten veranderd, zoodat men op den huidigen dag de werkelijke primitieve wijze van opvoeding der paarden alleen nog aantreft bij de Nomadische Kirghizen.

De halfwilde paarden der Nomadische volksstammen leiden een leven, dat betrekkelijk weinig verschilt met dat der wilde paarden. Zij blijven het geheele jaar door in de open lucht, zij worden geboren en groeien op in volkomen vrijheid in de steppen, niets anders tot voedsel hebbende als het gras dat er groeit.

Zij zijn blootgesteld aan de meest grillige wisselingen der temperatuur, des zomers een verstikkende hitte, zelfs 62.5 C. bereikende in de zon, hevig warme winden, die vergezeld gaan van een blindmakende stof, en des winters een intense koude, meermalen — 37.5 C., afgewisseld door hevige sneeuwstormen. Evenals de wilde paarden vormen zij kossiaks, samengesteld uit 15 à 20 merriën, die door één hengst geleid en verdeeld worden. De jonge merriën, die nog geen veulen ter wereld gebracht hebben, en de ruinen weiden afzonderlijk. De vereeniging van eenige kossiaks geeft een taboune (troep) van meerdere honderden en zelfs meerdere duizenden stuks.

In de steppen der Kirghizen en Kalmukken is de winter doorgaans zeer streng, terwijl een massa sneeuw den grond bedekt. Gedurende dien wintertijd zijn die arme paarden, om de overblijfsels van het onder de sneeuw bedolven gras machtig te kunnen worden, genoodzaakt, met hun hoeven de sneeuw, die zij tegelijkertijd tot het lesschen van hun dorst gebruiken, weg te krabben.

Indien er sneeuwstormen komen, dan lijden de ongelukkige dieren buitengewoon, maar hun ellende is het grootst als het wat gedood heeft, daar de ijzel dan de sneeuw vervangt. De, natuurlijk onbeslagen, hoeven glijden op het ijs uit en kunnen het ook moeilijk stuk slaan. Is die ijsmassa dik, dan scheuren soms de hoeven. In dien tijd begint de ware hongersnood.

In dergelijke gevallen bieden de luie Nomadische volksstammen somtijds hulp, door het ijs stuk te slaan. Slechts weinig eigenaren hebben voldoende hooi in voorraad om hun troe-

pen te onderhouden, het meerendeel onder hen heeft in 't geheel geen hooi.

Onder zulke condities zijn de paarden aan 't eind van den winter ware geraamten geworden., en velen, vooral de jongeren, bezwijken. Zoodra de lente in 't land komt, en het eerste gras van onder de sneeuw zichtbaar is, wordt door den volkstam het kamp verlaten, en zet deze zich met paarden en vee in beweging. Men verwisselt nu van plaats naar gelang het gras verbruikt is, somtijds echter breekt men wat eerder op, zoo men betere weiden in uitzicht heeft. Het verblijf op dezelfde plaats duurt doorgaans niet langer dan drie weken, veelal minder lang.

Zulke zwerftochten duren tot de laatste dagen van den herfst. Paarden en vee bekomen dan met iederen dag, ofschoon met het ophouden van den winter hun lijden nog niet altijd geëindigd is. Des zomers toch hebben zij dikwijls zeer te lijden van de plotselinge afwisseling van de dagwarmte met de koude van den nacht, van de heete stoffige winden, van gebrek aan drinkwater of van het slechte water, dat dikwijls zout en bitter is, van zwermen insecten en van heerschende ziekten. Het zijn vooral de veulens, die van deze moeielijke levensvoorwaarden het grootste deel krijgen. De veulenmerriën baren in de lente, in Maart, April en Mei; het grootste gedeelte van hun melk wordt gebruikt om er Kummisch *) van te maken, het voornaamste voedsel en de meest geliefkoosde drank der Nomaden.

Het veulen wordt dadelijk na zijn geboorte van zijne moeder afgenomen, en alleen des nachts, na het laatste avondmelken, wordt het er weer bijgelaten. Den geheelen dag door blijft het veulen in de volle zon staan, zonder voedsel en vastgebonden aan een paal. Op die wijze brengt het ongelukkige dier den ganschen zomer door, en met den herfst, als het gewoon is aan wei-

*) Kummisch wordt bereid door paardenmelk te laten gisten. Het is zeer voedzaam en geestrijk.

den, brengt men het bij den troep en doorstaat dan ook daarmede al de ellende van den winter.

De copulatie geschiedt geheel en al vrij, dus zonder dat de hengst voor de merrie uitgezocht wordt. Reeds lang voordat de volwassen leeftijd bereikt is telen zij reeds voort; op 3-jarigen leeftijd voeren de hengsten reeds een kossiak aan en zijn de merriën reeds moeder.

Het leven der paarden, toebehoorende aan de Nomadische volksstammen verschilt dus weinig met dat der wilde paarden, ja feitelijk zijn de laatsten onder beter condities, althans hun veulens kunnen volop van de moedermelk genieten.

Het is geen wonder dat bij zoo'n leefwijze, als die der half-wilde paarden, menig veulen ten onder gaat, doch zij die overblijven krijgen een buitengewone taaie constitutie en weerstaan honger, vermoeienis en allerlei ontberingen. Zij krijgen een weerstandsvermogen dat zeldzaam is, maar dat dan ook hun voornaamste eigenschap is, want juist door al dat lijden zijn zij niet mooi en niet groot van stuk.

De ervaring heeft echter geleerd, dat, indien men hun levenscondities een weinig verbetert, dit reeds voldoende is om ze grooter te doen worden en ook de lichaamsvormen fraaier te krijgen, terwijl door bij de paring de keuze der hengsten wat te leiden, men zelfs zeer goede paarden er uit kan fokken, geschikt voor alle werk, maar vooral voor rijpaarden.

De paarden der Kirghizen.

De Kirghizische steppen strekken zich uit ten Noord-Oosten van de Caspische zee, tusschen den 55en en 43en graad noorderbreedte. Zij omvatten een deel van de provincie Orenburg, de provinciën Oeral, Turgai, Akmolin, Semipalatinsk en Semiretchinsk. Op die enorme uitgestrektheid van 1.962.000 vierkante werst (2.232.756 vierk. Kilometer) wonen meer dan twee millioen Kirghizen.

Door gebrek aan water en aan bosschen, door de zanderigheid van den bodem, en de aanwezigheid van een groot aantal zoutpoelen, zijn er op deze enorme uitgestrektheid van 218 millioen hectaren betrekkelijk weinig plaatsen die geschikt zijn voor een geregelde cultuur. De Kirghizische steppen zijn, om zoo te zeggen, voorbeschikt voor de teelt van in het wild levende dieren. Er zijn ook maar weinig Kirghizen die vaste woningen hebben en zich met landbouw bezighouden, waarmede zij trouwens eerst sedert korten tijd begonnen zijn n.l. sedert Kozakken en Russische boeren zich in hunne omgeving gevestigd hebben. Het gros van het Kirghische volk is nomadisch gebleven, met half-wilde zeden. En ook zij die een vaste woonplaats gekozen hebben, zijn nog geen vaste bewoners, daar zij in hunne woningen (slechte hutten) slechts gedurende den winter verblijven, doch gedurende de rest van het jaar met hunne kudden rondtrekken. Zij onderscheiden zich hierin van hun nomadische stamge-

nooten, doordat zij niet zoo heel ver van hun woningen zich verwijderen, doorgaans niet meer dan 30 à 60 werst (32 à 64 Kilometer).

Van Russische kolonisten hebben zij geleerd wat meer zorg voor hun dieren te hebben, en ze gedurende den winter met wat hooi, ofschoon zelden in voldoende hoeveelheid aanwezig, te onderhouden, evenals om ze des winters een schuilplaats tegen het slechte weer te bezorgen.

De gevestigde Kirghizen telen, behalve paarden en schapen, ook runderen, maar geen kameelen, daar zij deze voor hunne kleine tochten niet noodig hebben.

De nomadische Kirghizen houden zich uitsluitend bezig met het fokken van vee en vertegenwoordigen de meest karakteristieke type van zwervende halfwilde nomaden, die in dezen tijd bestaan.

Al wat reeds is medegedeeld omtrent de teelt der dieren bij de nomadische volken, slaat bijzonder op deze Kirghizen. Zij trekken door de steppen vanaf het begin van de lente tot laat in den herfst, en zelfs gedurende den winter blijven zij niet op dezelfde plaats.

Voor woning gebruiken zij een soort vilten tenten, door hen „*kibitkas*” genoemd. Wanneer het noodig is, zijn deze tenten spoedig opgerold en op de „*arbas*” (wagens met massieve wielen uit één stuk hout vervaardigd) geladen, die door kameelen getrokken worden.

In den regel fokken de nomadische Kirghizen geen runderen, maar behalve paarden en schapen hebben zij kameelen die zij als lastdieren gebruiken, alsmede om hun „*arbas*” te transporteren. Op de *arbas* worden de tenten geladen, benevens het huisraad en al de familieleden, welke niet te paard kunnen gaan.

Evenals de nomadische Kirghiz de representant is van de nomadische type, zoo is zijn paard het meest typisch product van de teelt van halfwilde paarden.

Het Kirghizische paard is gewoonlijk maar klein, doorgaans niet hooger dan 1.42 M., zeer sterk van constitutie, een goed geproportionneerd hoofd met oogen vol uitdrukking en beweeglijke ooren, terwijl de vorm van het hoofd iets op dat van den kameel gelijk.

De hals is niet lang en doordat de keelrand gewelfd is, lijkt hij op dien van het hert. De schoft is hoog, de borst niet breed maar sterk, de rug is recht of een weinig opgebogen, de lenden breed en hoog, het kruis een weinig afhangend, doch de staart goed ingeplant. De beenen zijn kort, maar zeer goed ontwikkeld, droog, gespierd en zeer sterk. De hoeven zijn klein en vast. De haren zijn kort en fijn in den zomer, doch in den winter grof en lang; staart- en maanharen zijn dik, de robe is doorgaans licht, isabel, roomkleurig, roodschimmel of lichte vos.

Het Kirghizische paard is wel is waar geen fraaie verschijning, maar het kenmerkt zich door zijn kracht, vlugheid en door zijn buitengewoon weerstandsvermogen voor honger en vermoeienis. Meerdere dagen achtereen kan het zonder voedsel blijven, en legt gemakkelijk afstanden van 70 à 100 werst (75 à 106 Kilometer) in één dag af, per uur 8 à 10 werst ($8\frac{1}{2}$ à $10\frac{1}{2}$ Kilometer) tot 12 à 15 werst (13 à 16 Kilometer) makende.

Het verdraagt ieder klimaat, en kan dienst doen als rijpaard en als tuigpaard. De ontberingen en harde leefwijze, die het Kirghizische paard gedurende zijn gansche leven moet lijden, bezorgen het dat bewonderenswaardige weerstandsvermogen. Zijn kracht en snelheid worden ontwikkeld door de nomadische leefwijze en door de herhaalde oefeningen gedurende de strooptochten en de wedrennen.

De strooptochten worden ondernomen met een groot gezelschap en hebben ten doel, het stelen der paarden van de naburige stammen.

Het gebeurt, dat men in een dergelijk geval verplicht is een afstand van 100 werst (106 Kilometer) achtereen in galop af

te leggen, soms zelfs nog meer, en evenveel om weer terug te keeren met de gestolen paarden. Het meest opmerkelijk zijn echter hun wedrennen, die doorgaans bij gelegenheid van een of ander feest plaats hebben.

De afstanden die daarbij afgelegd moeten worden zijn voor Europeesche paarden buitengewoon, 25, 30 tot 50 à 60 werst (27, 32, 53 en 64 Kilometer) achtereen. Vóór het begin der courses kiest men de rechters, waarvan een gedeelte blijft ter plaatse waar afgereden wordt, en het andere gedeelte zich plaatst aan het einde van den af te leggen weg.

De concurreerende ruiters plaatsen zich op een rechte lijn en op een gegeven teeken rijden zij met de grootst mogelijke snelheid weg. De overwinnaars, zij die het eerst aankomen, krijgen ter belooning prijzen, waarvan de eersten dikwijls groote waarde hebben, zooals: een honderdtal paarden, een- of tweehonderd schapen, meerdere kameelen, kostbare wapenen enz. De tweede en volgende prijzen bestaan dikwijls slechts in één schaap.

Het aantal winners is niet groot, maar alle deelnemers moeten toch trachten aan het einddoel te komen of men is voor zijn geheele leven geschandvlekt. Om aan die schande te ontkomen, ziet men de familieleden der ruiters, wier paarden niet meer kunnen, die paarden aan een touw voorttrekken, totdat het einddoel bereikt is.

Mén kan het aantal Kirghizische paarden zelfs niet bij benadering schatten, maar er moeten er meerdere millioenen zijn, wat tengevolge heeft, dat de paarden der Kirghizen niet alleen om hun qualiteit, maar ook om hun quantiteit de aandacht trekken. De administratie der staatsstoeterijen begrijpt het belang er van en doet alle moeite om het ras te verbeteren, waardoor in de toekomst een rijke bron voor de paardenfokkerij niet alleen voor Rusland, maar voor geheel Europa zou kunnen ontstaan.

Jaarlijks wordt een aanzienlijk aantal Kirghizische paarden voor de cavalerie-remonte gekocht, vooral voor de kozakken van Orenburg en Oeral; velen gaan ook naar de provincie Samara en Saratow. Men verkoopt ze ook op de markten in de provincie Simbirsk, en de zuidelijke districten der provinciën Wjatka en Perm, evenals te Rostow a/d. Don en in de provincie Tauride.

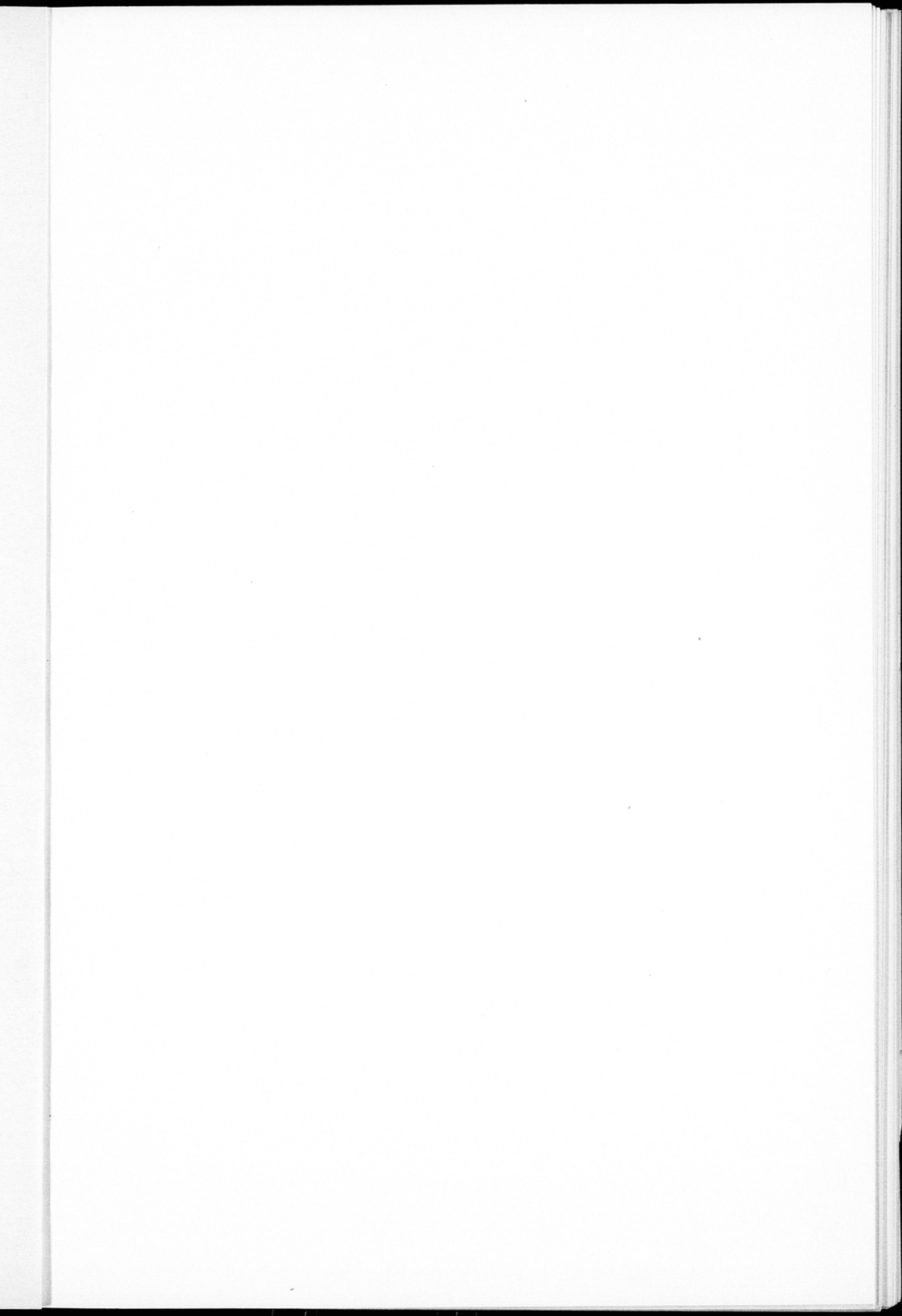
Het paard der Kalmukken.

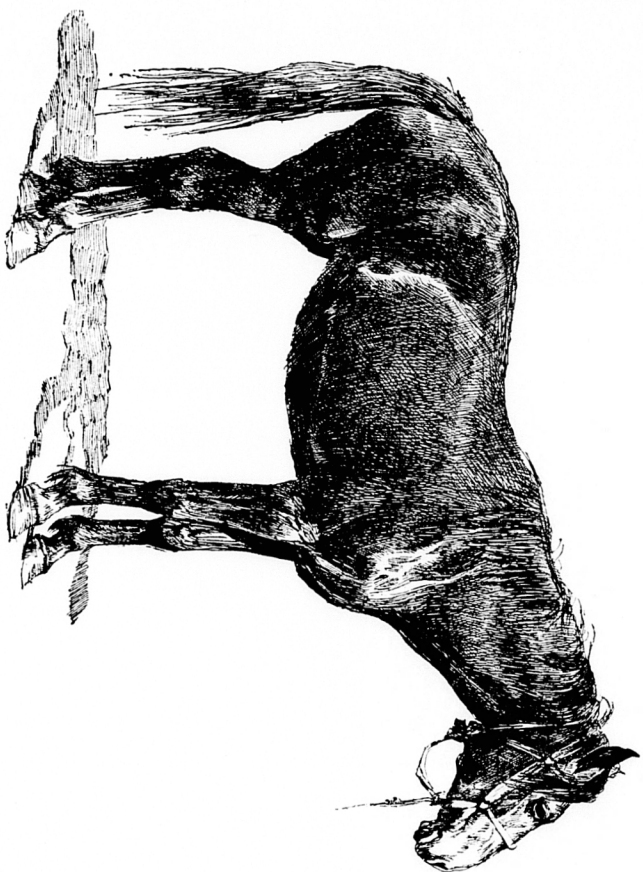
De Kalmukken zijn evenals de Kirghizen van Mongoolsche origine en leiden een zelfde nomadische leefwijze. Zij komen uit Mongolie, dat, zooals bekend is, gelegen is ten noorden van het keizerrijk China en grenzende aan Siberië. Hun voorvaderen zijn ongeveer in de 17e eeuw begonnen met naar Rusland te verhuizen. Zij zijn van af de Djoungarie naar het westen getrokken. De hoofdmassa dezer Kalmukken eindigde den tocht, toen zij in de steppen aangeland waren. Deze steppen zijn naar deze Mongolen genoemd en liggen ten noorden van de Kaspische zee tusschen de Wolga en de Oeral.

Een ander minder talrijk gedeelte van deze nomaden trok naar de dalen van het Altai-gebergte en heeft zich daar gevestigd.

Alleen die paarden, welke aangetroffen worden in de steppen tusschen de Wolga en de Oeral, noemt men Kalmuksche paarden. Wat de paarden betreft der Kalmukken van het Altai-gebergte, ofschoon van denzelfden oorsprong, zijn deze zoodanig veranderd, als gevolg van den bergachtigen bodem en de geheel andere leefwijze, dat zij thans een afzonderlijk ras vormen, n.l. het *Altai-ras*.

De Kalmuksche paarden, n.l. die welke de Kalmuksche steppen bewonen, leiden eenzelfde primitief leven als de paarden der Kirghizen en met deze vertegenwoordigen zij het ware type der nomadische steppenpaarden.

Kahnukken-paard.

Dank zij echter de aanraking en meer intieme omgang der Kalmukken met de Russen, valt reeds eenige verbetering waar te nemen in de wijze van opvoeding der paarden, voornamelijk bestaande in het toedienen van hooi gedurende den winter, en in het oprichten van schuilplaatsen tegen de koude en het slechte weêr, ja zelfs ook reeds in de keuze der hengsten voor de copulatie. Men meene echter niet dat zij hierin reeds groote veranderingen aangebracht hebben. O neen, alles is als 't ware nog in een ontwikkelings-stadium en wordt doorgaans alleen toegepast door de rijke eigenaren.

Het Kalmuksche paard ziet er even weinig fraai uit als het Kirghizische. In den regel zijn zij grooter, 1.47 m. tot 1.52 M. somtijds tot 1.56 M. Zij kenmerken zich door een lang hoofd, dat zelfs zwaarder en meer vleezig is dan dat der Kirghizische paarden. De onderkaak is zeer sterk ontwikkeld. Het dier bezit overigens een paar oogen vol uitdrukking. De hals is evenals van alle steppenpaarden een zoogenaamde hertenhals, de rug is recht en het kruis wat minder schuin dan van het Kirghizische paard, de staart goed ingeplant. De beenen zijn sterk, met buitengewoon goed ontwikkelde spieren en pezen, en harde vaste hoeven. De dekharen zijn kort, de kleur meestal licht; dikwijls treft men lichte vossen aan, doch slechts zelden donkere.

Wat kracht, snelheid en volharding betreft, evenaren zij de Kirghizische paarden; evenals deze kunnen zij achtereen 100 Werst (106 kilometer) en zelfs meer afleggen zonder voedsel te behoeven. Men treft onder de Kalmuksche paarden veel telgangers aan.

Een der nadeelen van het Kalmuksche paard is zijn laatrijphed; eerst op 5 à 6-jarigen leeftijd zijn zij volwassen.

De Kalmukken zijn excellente ruiters en de wedrennen over groote afstanden zijn bij hen evenzeer in aanzien als bij de Kirghizen.

Het aantal bestaande Kalmuksche paarden is zeker niet minder dan een half millioen.

Kalmuksche paarden worden hoofdzakelijk verkocht in de provinciën Astrakan en Saratow, en op het grondgebied van het Donsche leger. Ook op de markten der provinciën Kherson, Połtava, Podolie en van het zuid-westen van Europeesch Rusland, ja soms op de Poolsche markten (zooals op de markt te Jarki in de provincie Petrokow) worden ook Kalmuksche paarden aangevoerd.

De paarden van het *Altai-ras* worden gefokt in de dalen van het gebergte Altai. In hun extérieur gelijken zij op de paarden der Kirghizen, maar zij wijken er van af door hun taille, daar zij grooter zijn; door hun geraamte, daar zij breeder en meer ontwikkeld zijn, en door hun buitengewoon ijzersterke hceven.

De paarden van dit ras zijn niet geschikt als rijpaarden evenmin als trekpaard, maar zij zijn bewonderenswaardig goed geschikt voor het werk waarvoor zij dienen moeten, n.l. het op den rug vervoeren van allerlei koopwaar, waarmede zij door het gebergte trekken. Geen enkel ras van paarden kan hen daarin evenaren. Gedurende het gansche jaar, ondanks het slechtste weêr, maken zij lange reizen over het gebergte, beladen met een gewicht van 8, 9 à 10 puds (131 à 164 kilogram). Zij voeden zich gedurende zoo'n reis uitsluitend met het weinige gras wat zij op hun weg ontmoeten en wat zij zelfs des winters nog onder de sneeuw moeten weghalen. Men vervoert op die wijze de koopwaren naar Yarkoutsk, naar Sredne-Kolynosk, Nye-Kolynosk, Okbotsk en Kamtchatka. Het is onmogelijk om deze wegen met rijtuigen of sleden te passeeren, alleen lastdieren kunnen deze wegen volgen. Muildieren bestaan er niet en kameelen zijn voor dit werk in de bergen niet geschikt; een arbeid die door de Altai-paarden met geduld en makheid verricht wordt.

De Steppenpaarden die op een meer regelmatige wijze gefokt worden.

De overgang naar een meer geregelde fokkerij bestaat hoofdzakelijk hierin, dat men de paarden niet meer geheel aan zich zelf overlaat. Men bewaakt ze, men maakt voor hen schuilplaatsen tegen koude en slecht weêr, men geeft ze des winters voedsel, men let meer op de copulaties, en gebruikt voor het dekken dikwijls hengsten uit de particuliere of staatsstoeterijen, zoo deze althans in den omtrek aanwezig zijn.

Tot deze categorie van paarden rekent men de paarden der Bachkirs, de paarden der kozakken van de Oeral en den Don, het grootste gedeelte der Kaukasische paarden, het Nogaische paard en de paarden der Aziatische streken, die gedurende de laatste helft van deze eeuw met Rusland vereenigd zijn, n.l. Turkmenie, Boukharie en Khirwa.

De paarden der Bachkirs.

De Bachkirs zijn van finsche en mongoolse origine, hun Godsdienst is mohamedaansch. Ten getale van 300000 leven zij in de vijf aan elkander grenzende provincies van het Noord-Oosten van Europeesch Rusland, n.l. in de provincies Wjatka, Perm, Samara, Oufa en Orenburg.

De streek door hen bewoond is ten deele bergachtig, ten deele vlak land. Over 't algemeen is het land vruchtbaar, en men vindt er niet alleen zeer goede weiden, maar ook uitstekenden grond voor den landbouw. Dank zij dezen bodem zijn de Bachkirs, oorspronkelijk nomaden, gaandeweg getransformeerd in een volk met een vaste woonplaats; het zijn landbouwers geworden.

Van hun oude gewoonten hebben zij slechts hun jaarlijksche reizen met hun paarden en vee overgehouden. Gedurende den zomer, van midden Juni tot September trekken zij uit, doch verwijderen zich niet ver meer van hun woonplaats.

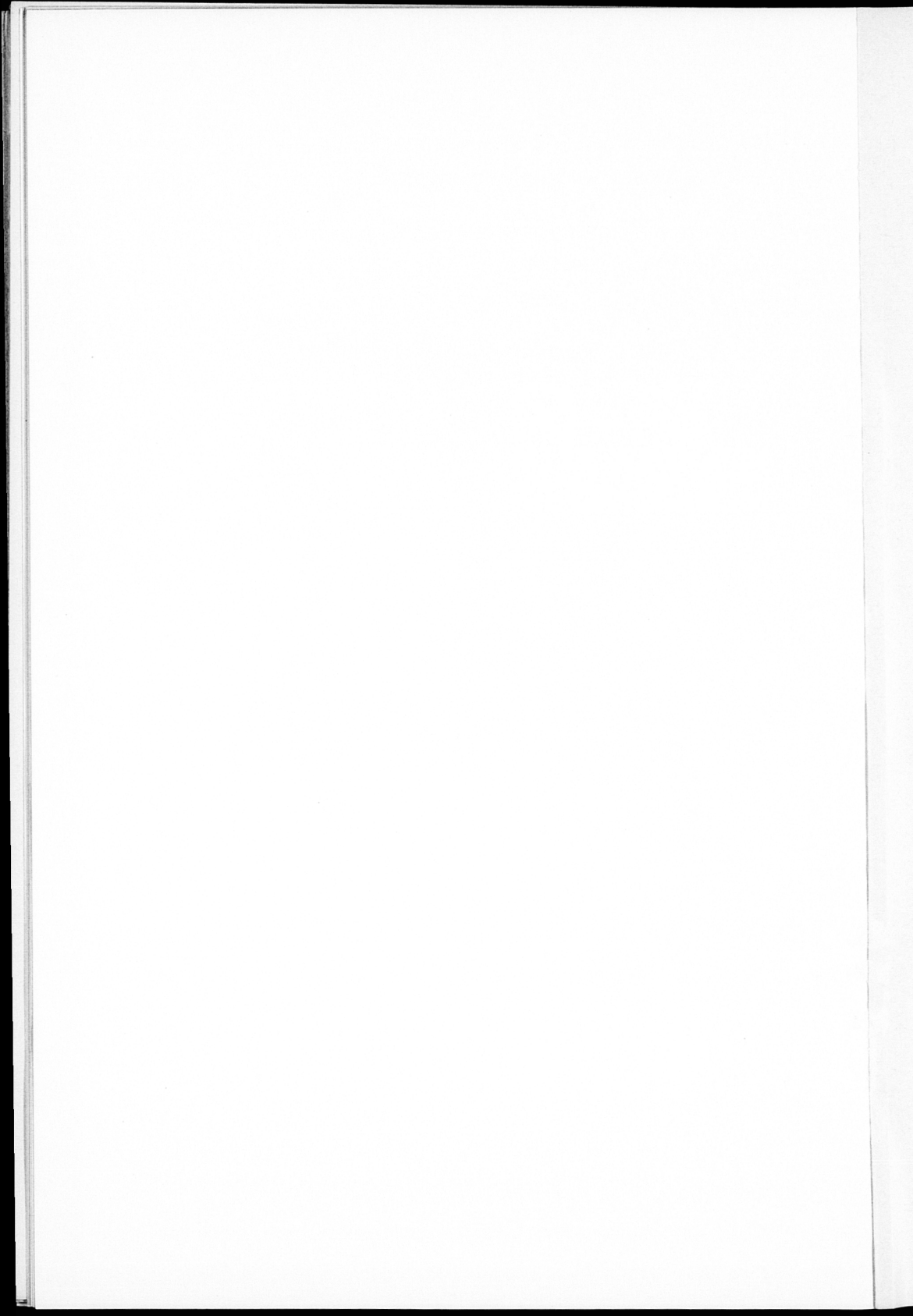
Deze leefwijze heeft grooten invloed gehad op de paarden der Bachkirs. Zij hebben dientengevolge het karakter van half-wild steppenpaard verloren en naderen meer het type der landbouwpaarden, meer geschikt om te trekken dan om te dragen, veel gelijkende op de paarden der Russische boeren, die feitelijk ook uit de steppen afkomstig zijn.

De paarden der Bachkirs zijn ook van finsche en mongool-

Bachkirpaard der vlakten.

QUADEKKER, Paardenrassen.
II. Russische paarden. Groningen.
Uitgave: ERVEN B. VAN DER KAMP, Groningen.

sche origine, meer of minder vermengd met het bloed der Kirghizische paarden, die in hun nabijheid wonen.

De bachkirpaarden zijn echter meer lymphatisch, hebben grooter geraamte. Het hoofd is grooter en rechter in zijn profiellijn, de oogen minder levendig, de ooren zijn groot en waggelen met iedere beweging van het hoofd op en neer. De hals is lang en beter van model dan bij de Kirghizen, de borst is breed, de rug een weinig lang, de beenen zeer sterk en de hoeven vast. De haren en de kleur zijn gelijk aan die der Kirghizische paarden. De grootte varieert tusschen 1.42 M. en 1.56 M. Zij zijn mak en flegmatisch van karakter.

Zij verdragen even goed als de Kirghizen vermoeienissen en sterke wisselingen van temperatuur en klimaat. De bachkirpaarden, welke gefokt zijn in de bergachtige streek, zijn doorgaans kleiner en korter dan die, welke op de vlakten gefokt worden.

Men berekent, dat er ongeveer zeshonderdduizend bachkirpaarden bestaan.

De bachkirpaarden worden ook gebruikt om de kozakken van den Oeral en den Don te remonteeren. Zij worden te koop geboden op dezelfde markten als de Kirghizische paarden.

De paarden der Kozakken van den Oeral.

De Kozakken van den Oeral wonen langs de rivier de Oeral, aan de eene zijde tot burens hebbende de Bachkirs aan de andere de Kirghizen, en als gevolg hiervan zijn hun paarden een gemengd ras, bestaande uit het bloed der Bachkirs en der Kirghizen. Zonder twijfel zijn hun paarden ontstaan door kruising dezer twee rassen, maar dank zij de betere zorgen, hebben zij fraaiere voren gekregen. Het hoofd hunner paarden is dan ook fijner dan dat der Bachkirs, zij hebben wel is waar een hertenhals, maar deze is toch langer dan die der Kirghizen. Het kruis is maar weinig schuin, de borst en de geheele romp is fraai geproportioneerd, de ledematen zijn droog, gespierd en voorzien van sterke hoeven. De gemiddelde taille is 1.45 M. Zij hebben een groot weerstandsvermogen en zijn zeer snel.

De paarden van den Don.

De vruchtbare steppen der Donsche Kozakken strekken zich uit langs de oevers der rivier de Don en langs hare zijtakken. Sedert eeuwen hebben deze steppen tot weiden gediend voor zeer talrijke troepen paarden, waaronder, nog in het begin van deze eeuw, het geheel en al wilde paard, de tarpan, aangetroffen werd. Het Donsche paardenras is het product van een vermenigving van verschillende soorten, even gevarieerd als de Donsche Kozak zelf.

Buiten beschouwing latende de lang verleden tijden der Sarmaten, Hunnen, Petchenégén, Avaren, Polowtzys enz. en alleen nagaande een minder ver verwijderd tijdstip, dan zien wij dat drie honderd jaar en zelfs minder nog vóór onze tijdrekening uit alle hoeken van Rusland en aangrenzende landen, avonturiers naar den Don stroomden. Er kwamen Russen, Kozakken uit Klein-Rusland, Polen, Bohemers, Hongaren, Joden, Tartaren, Kalmukken enz. Al deze lieden kwamen er om te leven van oorlog en strooperij, en brachten paarden mede, die zij voor hunne strooptochten noodig hadden.

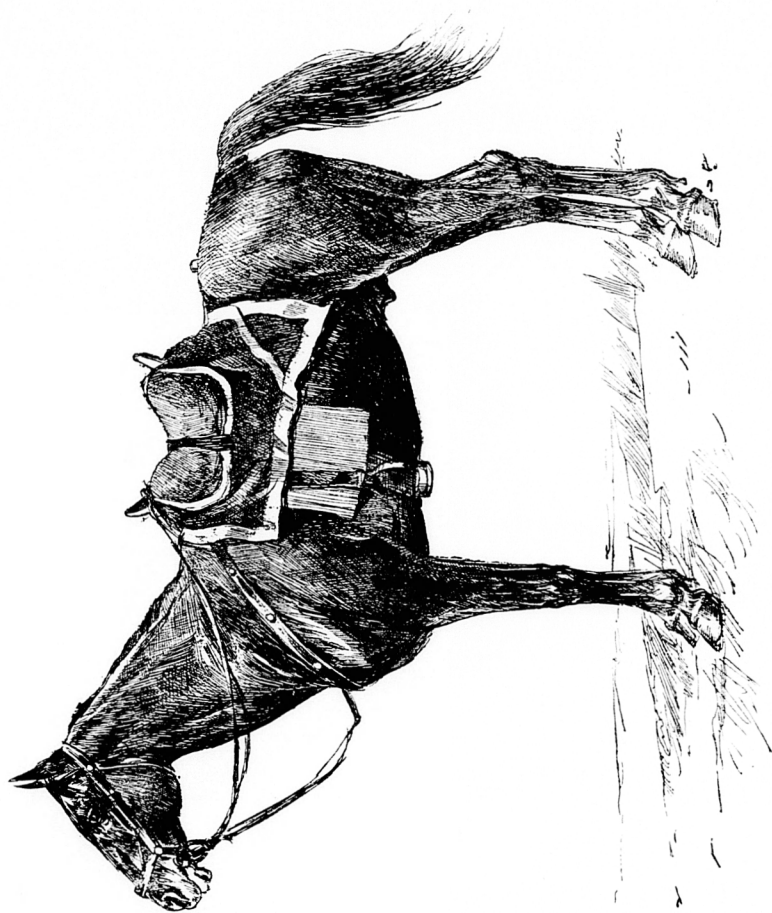
Ook vielen hun een groot aantal paarden, soms zelfs geheele kudden in handen als buit der oorlogen tegen de Turken en de volkeren van den Kaukasus. Zeer waarschijnlijk is het dus, dat tot vorming van het Donsche paardenras zeer verschillende elementen gediend hebben, maar toch moet het bloed der aangrenzende rassen, n.l. der paarden van den Kaukasus en der

Kalmukken predomineeren. Het Donsche paard is niet groot van taille, 1.47 à 1.56 M. Het heeft een droog hoofd, zeer dikwijls ramshoofd, met bewegelijke ooren en kleine oogen. De hals is meestal een verkeerde, de schoft is hoog en goed van lengte, de niet lange rug is recht of een weinig convex, sterke lenden, en een lang, breed en slechts weinig afhellend kruis, met een goed ingeplanten staart. De borst is niet breed, maar goed gevormd en diep, de ribben voldoende gewelfd, de buik meestal wat opgetrokken. De beenen zijn lang, droog en solied en zeer kenmerkend voor het ras, daar de broek en de achterbeenen over hun geheel lang, de laatste ook rechter zijn dan bij de andere Oostersche paarden. De onderarmen der voorbeenen zijn eveneens lang, doch de voorknieën een weinig vlak, de hoeven klein en sterk. De gangen zijn ruim en vrij. Doorgaans zijn deze paarden in 't bezit van een langen dikken staart, en dikke maar korte manen. De meest voorkomende robe is licht of donker vos, lichtbruin, donkerbruin, schimmel en slechts zelden zwart.

Mooi is het Donsche paard niet, maar het is taai en snel. Wel is waar is het op kleine afstanden minder snel dan het Engelsche volbloedpaard (het kan den afstand van 6.4 kilometer met een ruiter van 65.5 kilogram afleggen in 9 minuten, wat het Engelsche volbloedpaard in 8 minuten kan) maar op groote afstanden van 16 tot 32 kilometer loopt het Donsche paard met meer gemak en minder vermoeidheid dan het Engelsche volbloed. Zijn gewone snelheid in stap is 6-4 à 7-5 kilometer per uur.

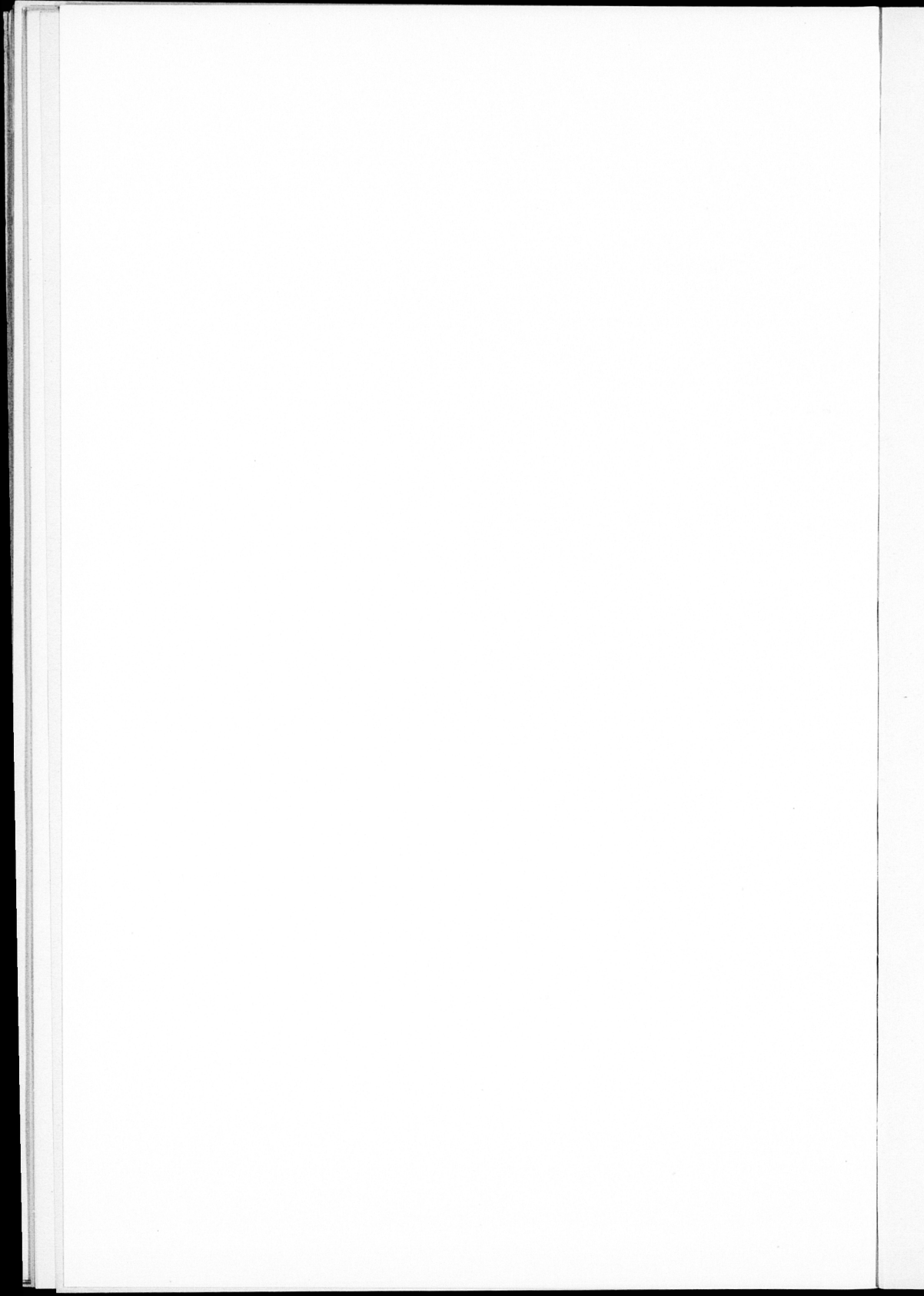
Het Donsche paard galoppeert best, maar leent zich minder goed tot een regelmatig draf. Hindernissen springt het met gemak en het kent geen vrees. Het heeft een vast karakter, doch is prikkelbaar en wantrouwend.

Deze beschrijving geldt het oude Donsche paard, dat echter door de voortdurende kruisingen meer en meer zeldzaam wordt.

Donsch paard (oud ras.)

QUADEKKER, Paardenrassen.
II. Russische paarden.
Uitgave: ERVEN B. VAN DER KAMP, Groningen.

In den laatsten tijd doemt een nieuw ras op, dat men het „*verbeterde Donsche ras*” noemt en dat ontstaan is uit de kruising van paarden van het oude ras met de paarden uit de stoeterijen, in 't bijzonder van die van den Graaf J. J. Platoll, van generaal Martinoff en van D. J. Hovaiski.

Dit verbeterde paard is grooter, fraaier en meer elegant dan het oude Donsche paard, maar het heeft misschien minder weerstandsvermogen.

In 1882 kwamen op het grondgebied van het Donsche leger 426342 paarden voor. Jaarlijks brengt men een zekere hoeveelheid Donsche paarden op de markten der provincies Astrakan, Saratow, Voronège, Koursk, Kharkow, Poltava, Tauride, Catherinoslaw, Kherson, Bessarabie, der provincies in het Zuid-Westen van Europeesch Rusland en Russisch Polen. Men exporteert ze ook naar het buitenland, naar Oostenrijk-Hongarije, Pruissen en de Balkanstaten.

De Nogaische paarden of de paarden der Tartaren van de Krim.

In de provincie Tauride vindt men op den huidigen dag nog representanten van dit ras, dat eertijds zoo beroemd was. De oorsprong van dit ras wordt gezocht in de vereeniging van het Tartaarsche paard met het Abkhax-paard (Kaukasus) en later met de paarden uit de Ukraine en Polen.

Het zijn mooie paarden van een gemiddelde taille, 1.47 M., doch er zijn er ook die veel kleiner zijn. Zij zijn fijn van vorm, maar goed geproportioneerd en sterk, met een klein edel hoofd en wat hertenhals. De borst is goed ontwikkeld, de schoft hoog, het kruis bijna recht met een hoog ingeplanten staart. De beenen zijn fijn maar gespierd, de hoeven hard en zeer weerstandbiedend. Hun gangen zijn aangenaam en velen onder hen zijn excellente dravers, terwijl zij tegelijkertijd vlug en taai zijn.

De Kaukasische paarden.

Alleen in het Noordelijk gedeelte van Kaukasie, grenzende aan het grondgebied van den Don en aan de Kalmuksche steppen, vindt men steppen. Al het overige gedeelte van den Kaukasus is bedekt met bergen. De meeste der Kaukasische paarden zijn bijgevolg bergpaarden. Zij worden gerangschikt onder de steppenpaarden, omdat de wijze waarop zij geteeld worden, dezelfde is, n.l. in tabounes of kuddeën, het grootste gedeelte van hun leven in de open lucht doorbrengende, en zich in hoofdzaak voedende met het gras dat zij onder hun hoeven vinden.

Het eenige verschil is, dat zij niet in de laagvlakten weiden, maar op de hoogvlakten der bergen, of in de valleien. Dit verschil is echter voldoende om in hun vormen en karakter eigenschappen te doen ontstaan, die hen voldoende onderscheiden van de ware steppenpaarden, waarop zij toch eenigszins gelijken en waarvan zij in ieder geval afkomstig zijn.

Er is slechts één ras van Kaukasische paarden, dat door zijn uitwendige zoowel als inwendige eigenschappen een geheel afzonderlijk ras vormt, en dat is het „*Karabaghe ras*”.

Alle andere Kaukasische rassen gelijken zoo op elkaar, dat het zelfs voor een kenner moeielijk is om ze uit elkander te herkennen. De oorzaak hiervan is, dat, met uitzondering van het Karabaghe ras, geen enkel Kaukasisch ras zuiver gebleven is, als een gevolg van aanhoudende kruisingen met naburige rassen.

Het *Karabaghe ras* heeft groote overeenkomst met het edele ras uit Arabië en Perzië, waaruit het naar alle waarschijnlijkheid dan ook wel ontsproten is. Men meent algemeen dat het Karabaghe ras ontstaan is uit eene kruising van Arabische en Perzische met Turcomansche paarden. Het ras draagt den naam naar het khanaat Karabaghe, dat weleer gelegen was op de Zuidelijke helling der Kaukasische bergen, tusschen de rivieren de Koura en de Arakse; thans maakt dit grondgebied deel uit van de provincie Bakou. De Khans hielden het ras in zijn oorspronkelijke reinheid zelfs na de annexatie door Rusland. De inval der Perzen in de provincie Bakou in 1826 bracht er echter groote verwoestingen onder aan. Een groot aantal tabounes, waaronder ook de beste fokhengsten, werden medegevoerd naar Perzië. Na deze catastrophie heeft men met meer of minder succes getracht het Karabghe ras te herstellen, vooral in de stoeterijen van Prins Madatoff heeft men er veel moeite voor gedaan, maar ondanks dat heeft men het ras niet kunnen terugbrengen tot den staat waarin het verkeerde vóór dien oorlog. Na den dood van Prins Madatoff werd een gedeelte der stoeterijen verwaarloosd, een ander gedeelte overgebracht naar de provincie Kharkow, en de rest werd in 1836 aan W. D. Hovaiski voor zijn stoeterij aan den Don verkocht.

Uit dit alles is het duidelijk, waarom men heden ten dage slechts zoo weinig paarden van het Karabaghe ras vindt.

Eenige jaren geleden zeide men dat de besten te vinden waren in de stoeterij van Djafor—Kouli—Khan.

De plaatselijke toestanden zijn anders zóó goed geschikt tot het fokken van paarden, dat een weinig goede wil voldoende zou zijn om dit uitstekende ras weer te herstellen, en dit zou des te gemakkelijker zijn, daar dit gedeelte van Kaukasie juist grenst aan de Perzische streken, die rijk zijn aan fraaie paarden.

Evenals de Perzische en Arabische paarden is het Karabaghe paard klein van taille, zelden meer dan 1.47 M. Het

lijkt ook door zijn constitutie op de Perzische en Arabische paarden. Het heeft evenals deze droge vormen, fijne maar sterke beenderen, goed ontwikkelde spieren, fijne en doorschijnende huid, en zacht, zijdeachtig haar. Schedel en voorhoofd zijn zeer ontwikkeld, mondspleet klein, de oogen zijn groot en levendig, de ooren middelmatig lang en staan ver van elkaar af. De hals is goed gebogen, eer kort dan lang, het lichaam is niet lang, de schoft is hoog, de rug gewoonlijk recht en door zeer sterke lenden aan het kruis bevestigd. De beenen zijn droog en sterk als dat van het Arabische paard, doch de stand is somtijds voor en achter wat bodemwijd. De hoeven zijn sterk met hooge, soms wat nauwe, drachten.

De typische kleur is licht-goud- of citroenvos, met kastanje-bruine maan- en staartharen. Er zijn echter ook Isabellen, schimmels en witten. Het temperament van het Karabaghe paard is nerveus maar énergiek, de gangen zijn vrij en ruim, alle bewegingen zijn best en gracieus.

De paarden der andere Kaukasische rassen gelijken onderling veel op elkaar, evenals op hun burens, de steppenpaarden. Hun oorsprong is onbekend, doch er is reden om te gelooven, dat zij uit diverse kruisingen ontstaan zijn, ja er zijn zelfs eenige indices die er op wijzen, dat zij ook eenige verwantschap hebben met de Arabische en Perzische paarden.

In den regel worden al deze rassen aangeduid met den naam van „*Circassische*” paarden. Hun gemiddelde taille is 1.42 M., eer minder dan meer. Zij hebben een droog hoofd, maar een weinig ramshoofd, geen langen maar veelal hertenhals, een korten rug, breede borst, recht of weinig schuin kruis, droge en gespierde beenen, zeer sterke hoeven, doch dikwijls klemhoeven. De robe varieert zeer, vos, kersbruin, kastanjebruin, schimmel en wit.

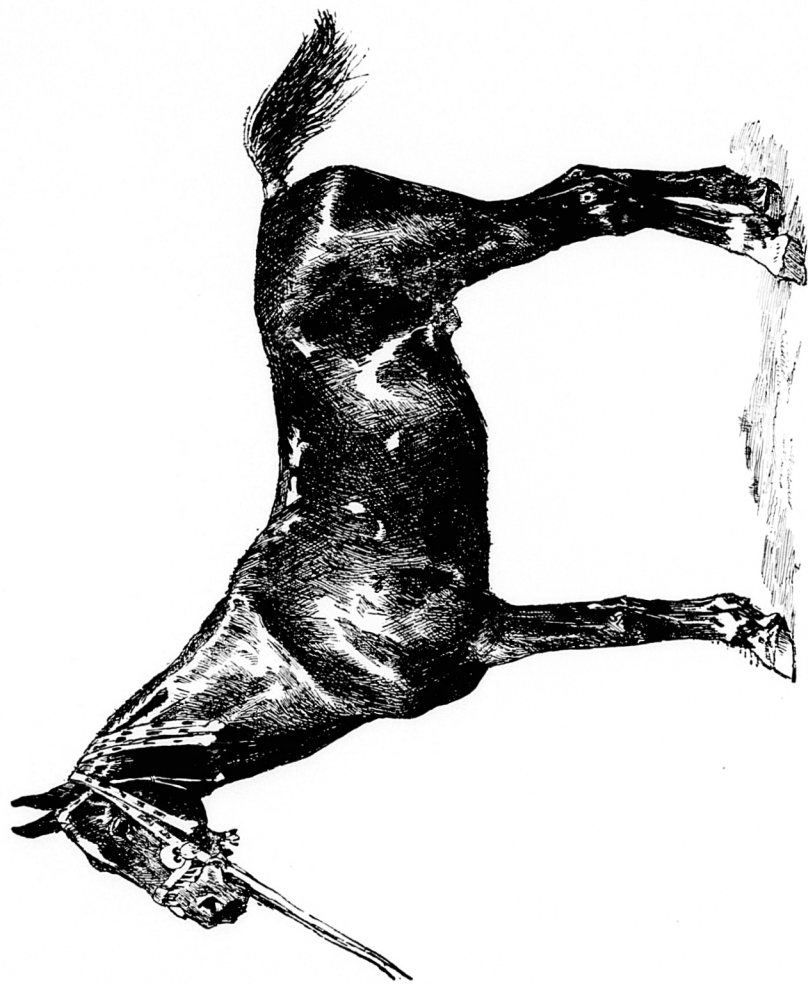
De Circassische paarden zijn sterk, levendig, vol vuur, taai, sterk op de beenen en voorzichtig. Zonder ongelukken beklim-

men zij bergen langs paden, onbegaanbaar voor andere paarden.

Hun instinct is zoo schrander, dat zij nooit verdwalen, zelfs niet in den donkersten nacht, indien de ruiter hun slechts volkomen vrij laat gaan. Zij zijn even taai als de paarden der Kirghizen en Kalmukken en kunnen ook ieder klimaat verdragen.

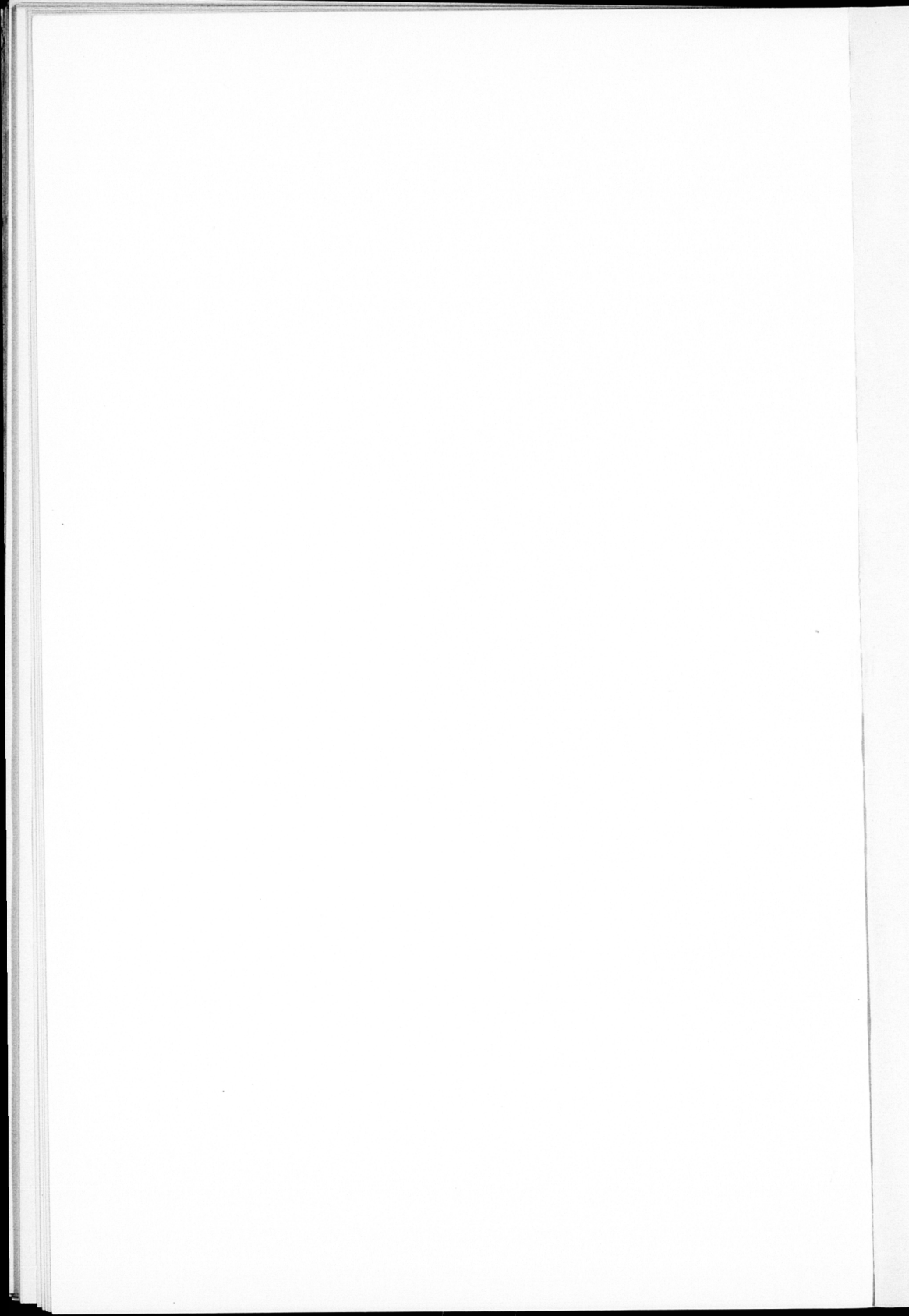
Onder de Circassische paarden zijn die van Kabarda, de *Kabardasche* paarden, de beste; zij zijn wat grooter van taille dan de andere Circassische rassen, gewoonlijk 1.44 M. Dan heeft men nog de rassen: *Lezghine*, *Abkhare* en *Georgische*, die slechts weinig van de anderen verschillen.

De Kaukasische paarden zijn zeer gezocht door de Donsche kozakken die er jaarlijks groote hoeveelheden van koopen. Men koopt ze op de markten der provincies Tauride, Catherinoslav, Kherson, Poltava, Kiew en Podolie, en zeldzamer op de markten der provincies Woronèsj en Saratow.

Turkomansch paard van Tikké.

QUADEKKER, Paardenrassen.
II. Russische paarden.
Uitgave: ERVEN B. VAN DER KAMP, Groningen.

Paarden der provincies, grenzende aan Siberië.

Hieronder verstaat men de Turcomansche paarden, de paarden van Boukhara en van Khira, die over 't algemeen op elkan- der gelijken. Het land dat zij bewonen en de wijze van fokkerij herinneren onder veel opzichten aan Arabië en het fokken van Arabische paarden. Van den anderen kant is het zeker dat hun bloed dikwijls vermengd is met dat van Arabische en Perzische paarden. Het is dus niet te verwonderen, dat zij veel gelijkenis hebben met deze edele rassen, hetzelfde droge en hoekige lichaam, voorzien van spieren en pezen die sterk zijn. Het fraaie, goed gevormde, hoofd, in het voorhoofd een weinig gewelfd, heeft groote levendige oogen, maar doorgaans te lange ooren. De opgerichte, goed ingeplante hals, gaat over in een flinke schoft, waarachter een rechten, sterken rug. Het kruis is lang, soms wat hoekig, maar de staart goed ingeplant.

De beenen zijn droog en goed ontwikkeld, maar in vergelij- king wat langer dan die der Arabische paarden, de kooten zijn dikwijls wat lang en voorzien van kleine vetlokken. De hoeven zijn klein maar sterk. Het geheel is wat grover en minder mooi dan dat der Arabische paarden, maar daar tegenover staat dat zij grooter zijn.

De kleuren zijn als die der Arabische paarden, doch men vindt er ook verscheidene tijgerkleurige onder. Plaat VIII geeft een beeld van een Turcomansch paard van Téké, genomen naar een fotografie. Men noemt het ook wel een-

voudig *Téké*-ras en het kenmerkt zich door zijne korte manen en groote taille, gewoonlijk 1.60 M.

Zelfs niet bij benadering is te schatten het aantal paarden dat in deze streken gefokt wordt, want daaromtrent bestaan geen statistieke gegevens, doch vermoedelijk zijn er eenige honderdduizenden.

Ongetwijfeld leveren deze paarden een excellente bron voor de vorming en verbetering der rijpaardenrassen, te meer daar zij zich kenmerken door een qualiteit, die aan de meeste andere steppenpaarden ontbreekt, n.l. de groote taille.

De kozakken-officier D. Pechkoff heeft door zijn reis van eenige jaren geleden meer de aandacht doen vestigen op het ras, dat gefokt wordt door de *Kozakken van den Amur*.

Gezeten op een der paarden uit dit ras, heeft deze officier de reis van St. Petersburg naar Blagovestchensk in 193 dagen afgelegd, een afstand van 8838 kilometer.

Na de reis is het paard volkomen gaaf gebleven. Volgens Pechkoff worden dergelijke paarden gefokt door de Kozakken van den Amur en grootgebracht in tabounes van 10 à 20 stuks. Vermoedelijk zijn zij na verwant aan de paarden der Mandchoun (de Mandchoun wonen in het noordelijk gedeelte van China, gescheiden van Siberië door de rivier de Amur) waarop zij door hun extérieur gelijken. Ook hebben zij veel overeenkomst met de paarden der Baéhkirs, die in de bergachtige streken gefokt worden.

De koudbloedigen.

Tot deze catégorie behooren alle paarden die gefokt worden voor de landhuishoudelijke behoeften. Zij onderscheiden zich van de drie voorgaande catégorieën steppenpaarden, doordat zij meer het type van trekpaarden hebben, terwijl de steppenpaarden in hoofdzaak rijpaarden zijn.

De paardenrassen, behoorende tot deze afdeeling, zijn ontstaan uit meer verschillende elementen, terwijl zij ook onder meer afwijkende condities gefokt zijn dan de steppenrassen, redenen waarom zij veel meer verschillen toonen. Van de 22 miljoen paarden in Europeesch Rusland, behooren bijna 19 miljoen tot deze koudbloedige. Doch ondanks dit groote getal zijn er slechts weinige die als gevolg van een bepaalde, lang genoeg volgehouden fokmethode afzonderlijke, kenmerkende rassen vormen. De rest, dat wil zeggen het grootste gedeelte, is bekend onder den algemeenen naam van: *boerenpaarden*, en geeft een geheel zoo weinig overeenkomend en zoo verschillend, dat het bijna onmogelijk is zich er in te oriënteeren.

De rassen die eenigszins een kenmerkend koudbloedig type hebben, zijn: de *bitjoegs*, de paarden van *Wjatka* en *Obrà*, de paarden van *Mèzen*, de *Estlandsche kleppers*, de *Finsche paarden* en de *Jmouds* paarden.

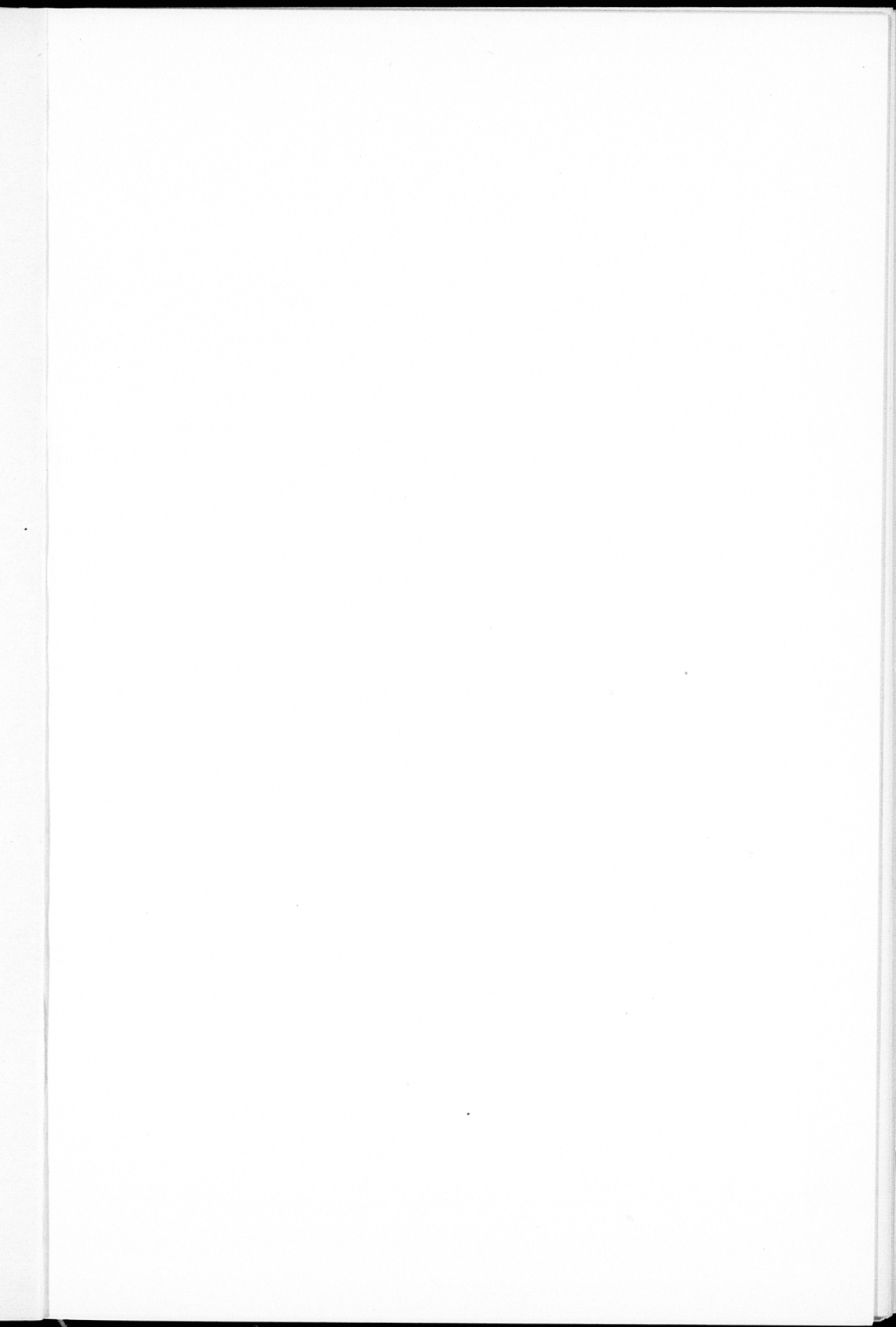
De Bitjoegs.

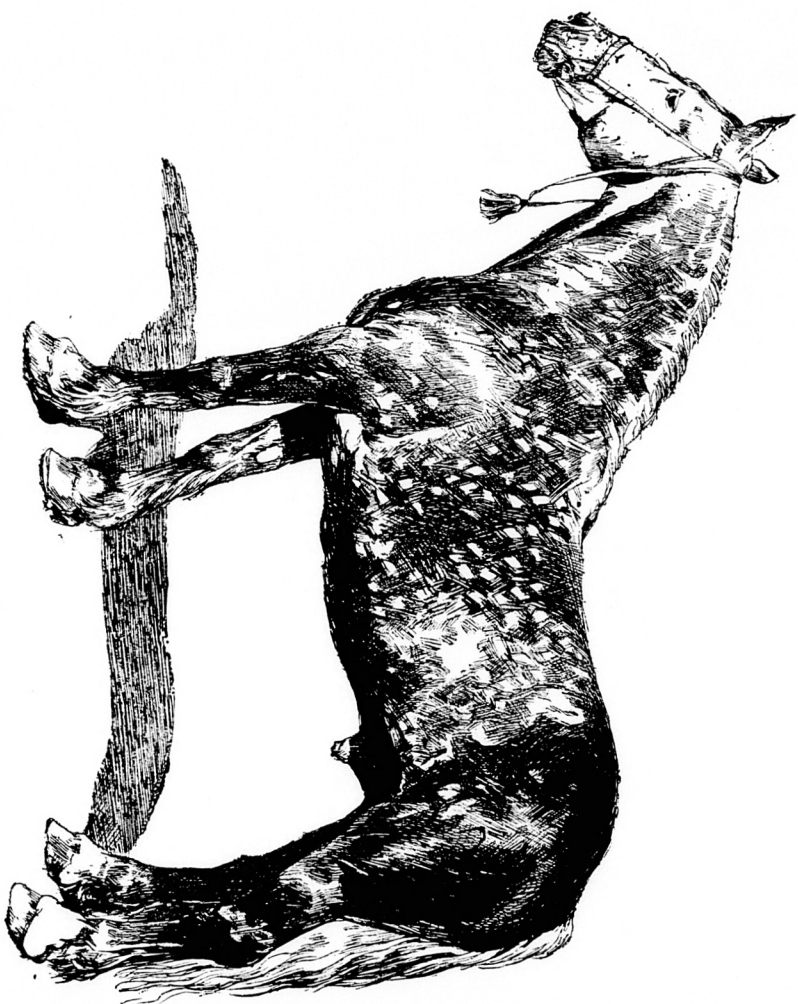
De bitjoegpaarden dragen hun naam naar de rivier Bitjoeg, die het district Bobrow doorstroomt, welk district gelegen is in de provincie Woronesj. Zij zijn ontstaan, in het begin der vorige eeuw, uit eene kruising van Nederlandsche hengsten, die door Peter de Groote van uit ons land naar Rusland gezonden waren, en uit inlandsche merriën.

Later, na de stichting van de stoeterij Khrenovoyé, is dit ras verbeterd door het bloed van den Orlowdraver. Sedert dien tijd is het bitjoeg ras niet alleen in particuliere en Staatsstoeterijen gefokt geworden, maar ook hoofdzakelijk door de boeren der provinciën Woronesj en Tambow. Zoolang deze provincies groote plantenrijke weiden bezaten, was het ras zeer voorspoedig, maar sedert het grootste gedeelte der weilanden omgevormd geworden is in bouwgrond, worden de bitjoegpaarden kleiner en kleiner, en verliezen zichtbaar hun karakteristiek type, wat dan ook de oorzaak is dat men op den huidigen dag de ware bitjoegpaarden alleen nog vinden kan in de stoeterijen of bij de rijke boeren.

Het dorp *Chouvàska*, in de provincie Woronesj, is onder anderen beroemd door zijn bitjoegs.

De bitjoeg is het eenige Russische paard voor zwaar trekwerk; zijn taille is 1.60 M. à 1.70 M., het heeft een sterke constitutie en is goed geproportioneerd. De borst is breed, de geheele romp zwaar, de rug wat lang maar sterk, het kruis

Blingue paard.

PLAAT IX.

QUADRIKKE, Paardenrassen.
II. Russische paarden.
Uitgave: EREVEN B. VAN DER KAMM, Groningen.

rond of een weinig afhellend, somtijds gespleten. Het hoofd is middelmatig groot, veelal ramskop en voorzien van groote oogen. De hals is massief, vleezig, niet te kort en wordt voldoende hoog gedragen. De manen, staart en vetlokken zijn lang. De sterke en gespierde beenen hebben korte kooten, de hoeven zijn zeer sterk. De kleur is: bont, roodschimmel, schimmel, bruin, vos of zwart. De bitjoegs zijn sterk, energiek in het werk en hebben een groot weerstandsvermogen, daarbij een zacht en gehoorzaam karakter. De gangen zijn ruim en regelmatig, velen hebben zelfs een excellenten draf, waardoor men ze dan ook niet alleen voor zwaar trekwerk gebruikt, maar ook voor lichtere trekdiensten, zooals bijvoorbeeld voor rijtuigpaard.

Ondanks zijn groote kracht (hij trekt 2500 à 3200 kilogr. en meer) is de bitjoeg niet zoo zwaar als andere koudbloedige rassen, wat voor de niet bestrate wegen in Rusland een groot voordeel is. De bitjoeg heeft een opgewekt humeur en vluggen stap, wat maakt, dat al deze eigenschappen hem voor Rusland zeer geschikt doen zijn.

Bovendien zijn kruisingen met andere koudbloedige rassen niet meegefallen, althans met de Percherons en de Clydesdalers. Men beproeft het nu weer met de Ardenner en de Boulonnees.

Dr. de Simonoff zegt, dat men zich in Rusland moest houden aan het spreekwoord, „het goede niet te verliezen door naar het betere te zoeken” en het daarom beter was het goed en deugdelijk bevonden eigen ras, dat door verwaarloozing aan het verdwijnen is, te trachten te verbeteren, dan vreemde rassen in Rusland te brengen, wat altijd een gewaagde en dure geschiedenis is.

De in 1891 te Petersburg gehouden tentoonstelling heeft aangetoond, dat de pogingen tot verbetering der bitjoegs, door kruising met Percherons en Clydesdaler, niet gelukkig geweest waren. De paardenkenners vonden zelfs de bekroonde

kruisingsproducten te zwaar, met weinig harmonie en over hun geheel vrij leelijk.

Om tot een goed resultaat te komen, zegt Dr. de Simonoff, dient men een ras te kiezen, dat meer gelijkt en ook meer verwant is aan het bitjoegras. De afgetreden directeur der Staatsstoeterijen, de Graaf J. J. Vorontzow-Dachkow, was begonnen met te trachten de bitjoegs te verbeteren door kruising met Deensche paarden. Hij heeft uit Denemarken hengsten ingevoerd, die, wat bouw en vormen betreft, veel op de bitjoegs gelijken. Daar nu beweerd wordt dat er onder de voorouders der bitjoegs ook Deensche hengsten waren, en in de Orlowdravers ook nog Deensch bloed zit, zoo lijkt het niet zoo vreemd, dat Denen en Bitjoegs wel iets op elkaâr gelijken.

De bitjoegs worden op dezelfde markten verkocht als de dravers uit de stoeterijen.

De paarden van Wjatka en Obva.

De naam *Wjatka's* geeft men aan die kleine, sterke, intelligente en volhardende paarden, die men fokt langs de oevers der rivieren Kama en Obva in de provinciën Wjatka, Perm en in het noordelijk gedeelte der provincie Kazan.

Dit ras is het product van een kruising der inlandsche paarden met de Estlandsche kleppers, die onder de regeering van Alexis Mikhaïlowitch en Peter de Groote daarheen gebracht werden. Later is ook het bloed der Finsche paarden er bijgekomen.

De Wjatka's, een gemiddelde taille hebbende van 1.42 M., zijn sterk en goed geproportioneerd, hun beenen en hoeven zijn zeer solied, hun extérieur is tamelijk fraai, hun karakter zacht en gehoorzaam, hun gangen snel.

De Wjatka's die gefokt worden langs de oevers der rivier Obva, worden genoemd *Obvinka's* en die uit de provincie Kazan *Kazanka's*. De beste zijn de Obvinka's, die ook groter zijn, daarentegen zijn de Kazanka's kleiner, n.l. 1.25 M. à 1.35 M.

De paarden van Mézen.

De prins Galitzine, die in 1711 naar Pinéga, een stad in de provincie Archangel, verbannen werd, verplaatste daarheen zijn stoeterij uit de environs van Moscou. De boeren die langs de rivieren Pinéga en Mézen woonden, maakten voor hunne inlandsche merriën gebruik van de hengsten uit die stoeterij, en daardoor ontstond een ras van paarden bekend onder den naam van het *Mézensche ras*.

Er zijn echter hippologen die beweren dat dit ras in hoofdzak ontstaan is uit Deensche hengsten, die in 1768 op last van Keizerin Catherina II naar de provincie Archangel gezonden werden.

De Mézensche paarden hadden een middelmatige taille (ongeveer 1.50 M.) en kenmerkten zich door hun robuste constitutie en goede gangen.

In hun extérieur geleken zij op de Finsche paarden of op die van Wjatka.

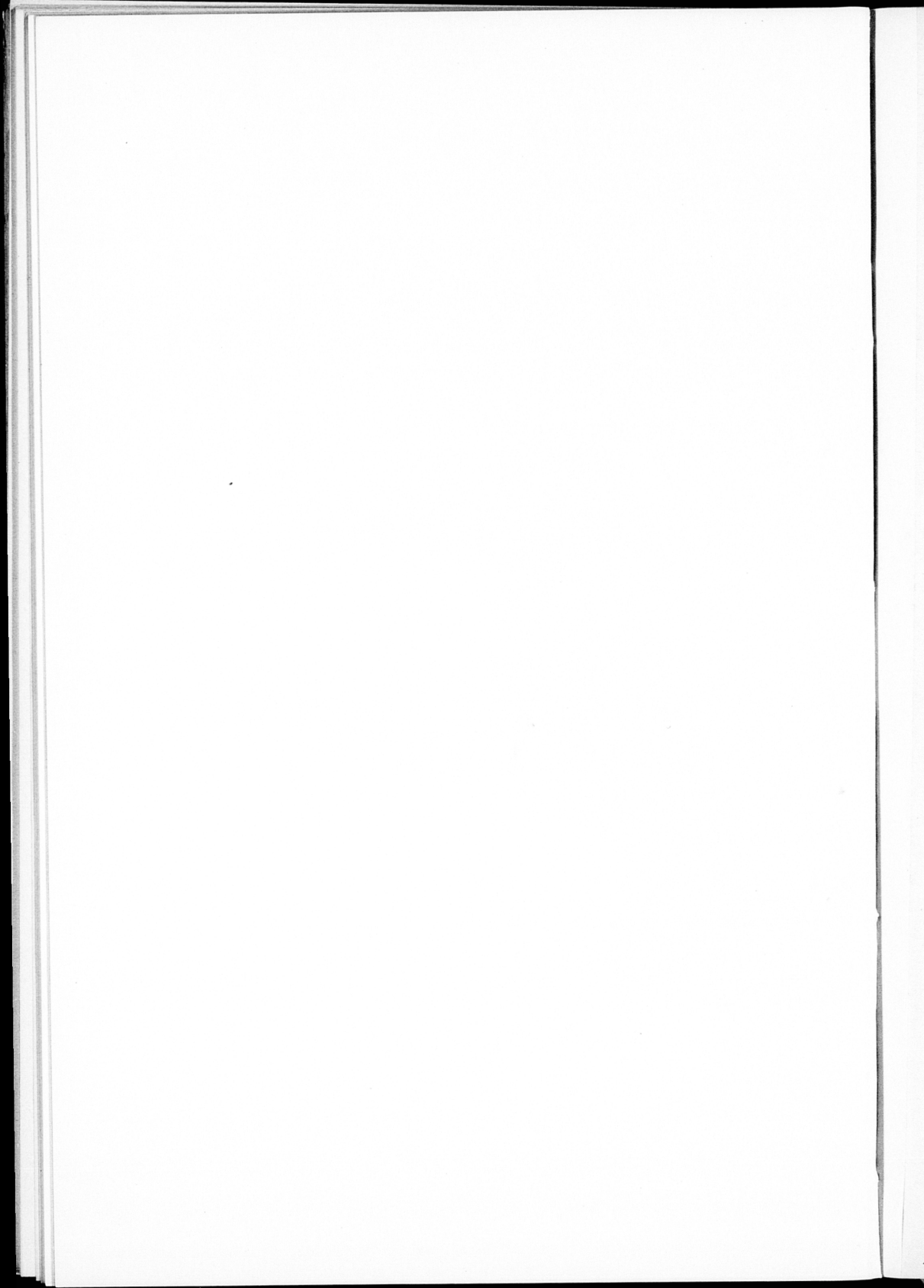
Jammer genoeg is dit ras geheel verdwenen. Men heeft de paarden geheel aan zich zelf overgelaten en door herhaalde kruising met gewone inlandsche boerenpaarden zijn zij niet alleen gaandeweg kleiner en kleiner geworden, maar zoo achteruit gesukkeld, dat zij alle karakteristieke kenmerken van het oude ras verloren hebben. Te St. Petersburg komen, vooral gedurende den winter, veel paarden uit de provincie Archangel, doch het is bijna onmogelijk onder hen paarden te vinden met de typische kenmerken van het oude ras.

Estlandsche klipper.

PLAAT X.

QUADEKKER, Paardenrassen.
II. Russische paarden.
Uitgave: ERVEN B. VAN DER KAMP, Groningen.

De Estlandsche kleppers.

Deze worden gefokt in Estland en in dat gedeelte dat aan Lijfland grenst, alsmede op de eilanden Dago en Osel. De origine van dit excellente ras is niet juist bekend, doch men veronderstelt, dat zij ontstaan zijn uit kruising der inlandsche merriën met Oostersche hengsten, hoofdzakelijk met Arabische. Deze zouden in Duitschland geïmporteerd zijn gedurende de kruistochten en van daar ook verspreid zijn over de Baltische provincies.

En inderdaad, op den huidigen weg vindt men de kenmerken van den invloed van het Oostersche bloed nog terug in het gracieuse hoofd en in de droge beenen van deze paarden.

Doorgaans is het hoofd fraai, klein en droog, met breed voorhoofd en levendige oogen, de hals is grof, laag aangezet en vóór de schoft uitgesneden. De schoft is voldoende lang en hoog, de borst breed, rug kort bijna recht, sterke lenden, breed en wat afhellend kruis, met een grove staart die niet hoog is ingeplant.

De beenen zijn droog, de spieren en pezen duidelijk gemarkeerd, de kooten kort, de hoeven sterk. De huid is fijn, de haren zijn des winters lang en dik, des zomers kort en fijn.

De kleur is zeer verschillend, maar het meest komen voor licht gekleurden, zooals Isabellen, vossen en lichtbruinen.

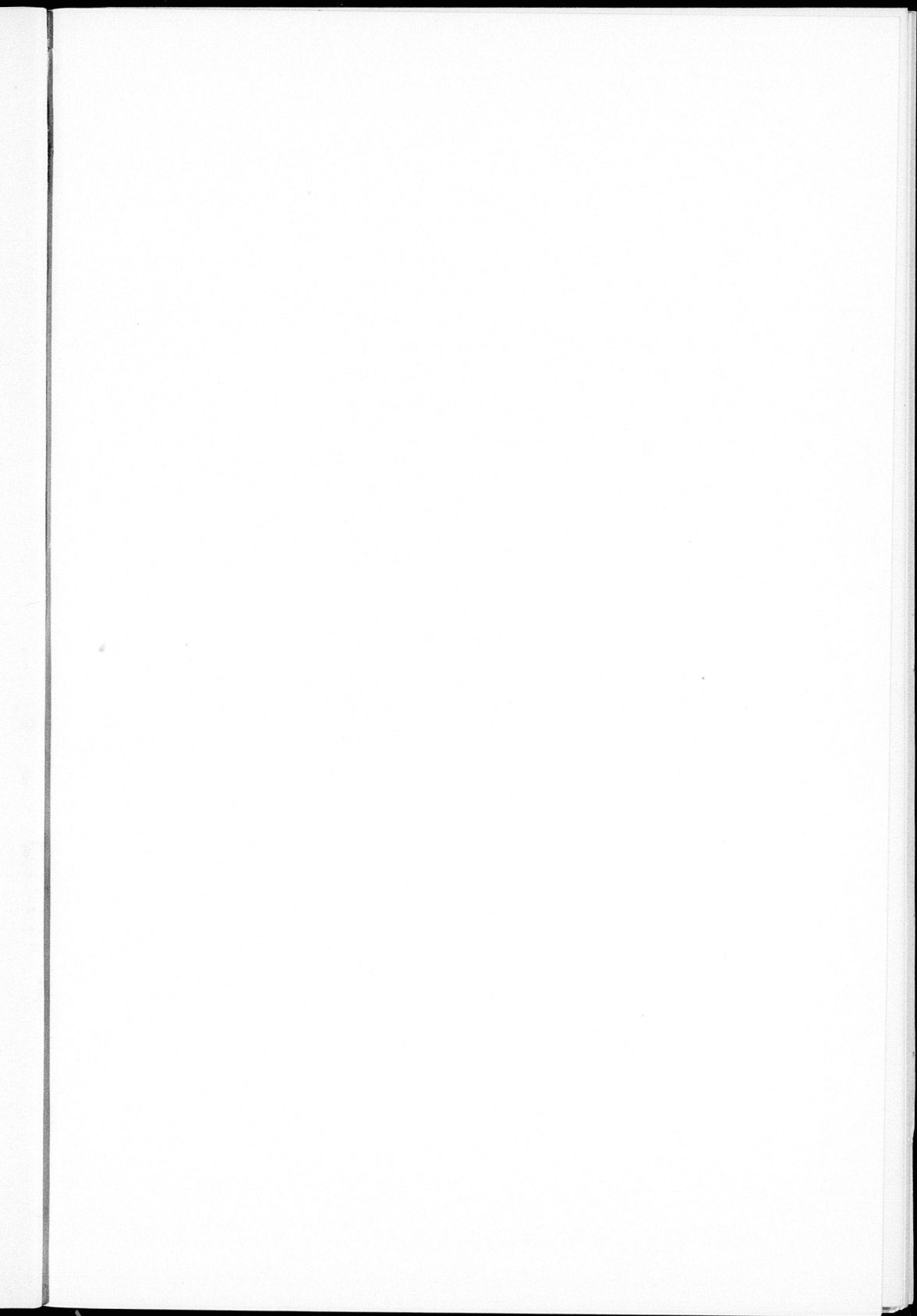
Naar de taille onderscheidt men *kleppers* en *dubbele kleppers*. De laatsten zijn grooter dan de eersten, zij meten meestal

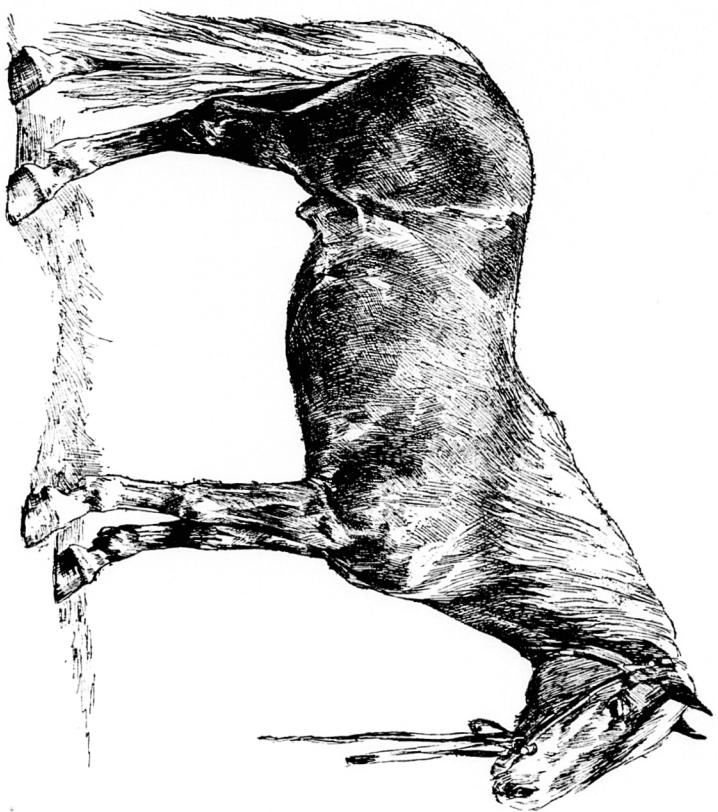
1.50 cM., terwijl de eersten slechts 1.33 à 1.38, zelden meer dan 1.42 M. hoog zijn. De kleinste kleppers zijn in Rusland bekend onder den naam van Estlandsche pony's.

De kleppers kenmerken zich door hun goed karakter en intelligentie, hun geschiktheid tot het verdragen van elk klimaat en door hun groot weerstandsvermogen. Zij hebben zeer goede gangen, meerdere er van zijn echte dravers.

Het aantal echte kleppers is de laatste jaren aanzienlijk verminderd, eensdeels door de talrijke exporten, anderdeels door den achteruitgang der boeren uit de Baltische provincies en door de kruising met slechte rassen uit den omtrek.

Tegenwoordig vindt men de besten op het eiland Osel en in de stoeterij van Parguel, gelegen dicht bij de stad Pernau. Op de markten te Mitava, Riga, Dorpat en andere steden in de Baltische provincie worden kleppers aangevoerd.

Finsch paard.

PLAAT XI.

QUADEKER, Paardenrassen.
II. Russische paarden.
Uitgave: EEREN B. VAN DER KAMP, Groningen.

De Finsche paarden.

De oorsprong dezer paarden, in Rusland *finkas* of *choedkas* genaamd, is nog minder bekend dan die der Estlandsche kleppers. De meeste paardenkenners beweren, dat de Finsche paarden slechts een varieteit zijn van de Estlandsche kleppers, doch er zijn er ook die gelooven dat zij niets met elkaâr gemeen hebben, maar dat zij afstammen van Zweedsche paarden, die naar Finland zijn overgebracht.

Volgens Dr. L. de Simonoff en J. de Moerder zouden de Finsche en Estlandsche paarden wel iets met elkaâr gemeen hebben, althans evenveel als liet Estlander en Wjatkapaaard, waartusschen de bloedverwantschap buiten twijfel is. Waarschijnlijk bestaat er dan ook wel eenige verwantschap tusschen de Finsche paarden en de kleppers, wat nog niet uitsluit, dat hun voorouders van Zweedschen oorsprong waren.

Evenals de kleppers en de Wjatka's zijn de Finsche paarden klein van taille, 1.42 tot 1.53 M. Zij hebben een robuste constitutie en zijn zeer gespierd; hun hoofd is groot, ramskopachtig, de hals kort, grof, laag aangezet en zeer geneigd tot vet-aansetting.

De diepe borst is minder breed dan die der kleppers, de rug is recht, het kruis breed en minder afhankelijk, maantop en manen lang. De beenen zijn sterk, dikwijls niet lang, de stand in de voorbeenen is dikwijls wat nauw. De hoeven zijn middelmatig groot en zeer solied, de vetlokken lang en grof. Het haar

is grof en lang, vooral des winters. De robe is meestal voslichtbruin of Isabelle, met een aalstreep over den rug. Hun gangen zijn vast, de draf dikwijls snel, maar met korte passen.

Van alle Finsche paarden zijn die van Karélie de beste, te meer omdat hun taille dikwijls 1.55 M. overtreft; ook de paarden van Kuopio en Tavastgouse zijn zeer gezien.

Jaarlijks worden tal van paarden naar de provincie Sint-Petersburg gebracht en vooral naar de stad St-Petersburg zelf. Ook in de provincie Pokow en vooral op de markt te Petchori, treft men ze veel aan.

De meest bekende markten in Finland zelf zijn die van *Wiborg*, *Kuopio* en *Sint-Michel*.

De Jmouds-paarden.

Dit oorspronkelijk en nuttig ras bestond eertijds in alle provincies van het Noord-Westen van Rusland, waar het volgens de traditie ontstaan is door kruising van inlandsche paarden met Estlandsche kleppers. Reeds sedert lang is dat ras echter gaandeweg gaan verdwijnen en thans bestaat het alleen nog maar in de districten Rossienni, Kovno, Chavli en Telchi der provincie Kovno.

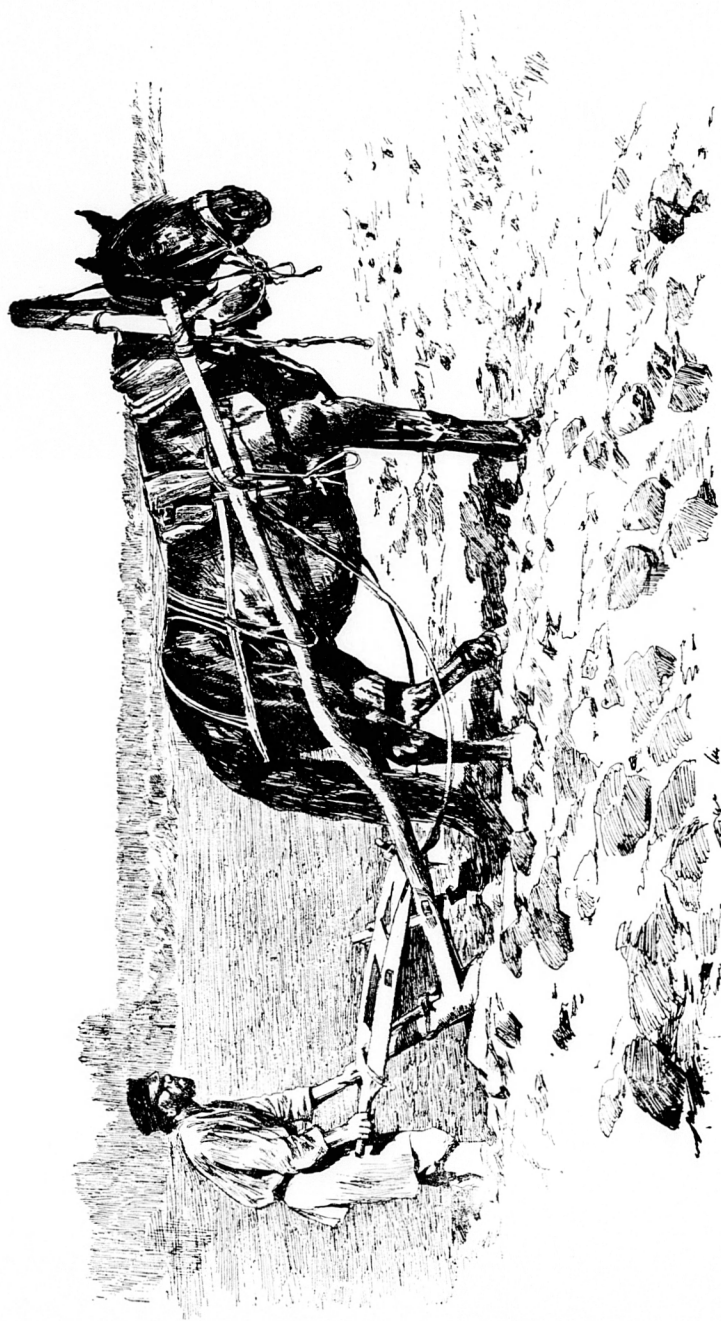
De Jmouds-paarden hebben doorgaans een goed extérieur. Hun ineengedrongen, sterke romp rust op betrekkelijk korte, zware, droge beenen met goedgevormde soliede hoeven. Het hoofd is klein, in profiel recht, met vleezige kaken, de oogen niet groot, de ooren kort en zeer beweeglijk. De hals is grof maar goed aangezet, vooral bij de hengsten. De borst breed, de ribben voldoende rond, de rug recht, het kruis goed gevormd en de staart goed ingeplant. Manen en maantop lang.

De haren zijn des winters langer dan des zomers. De robe varieert zeer, vos, lichtbruin, muiskleur enz. De taille is van 1.33 tot 1.51 M. Het zijn sterke paarden met veel weerstandsvermogen en een zacht leerzaam karakter.

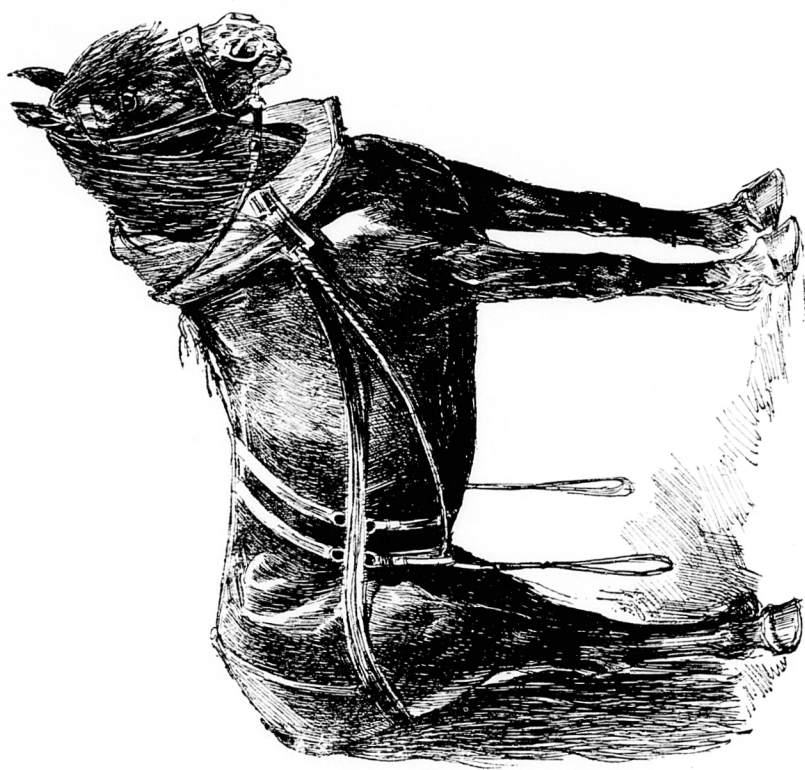
Eerst in den laatsten tijd begint men de goede eigenschappen van het Jmoud-paard te apprecieeren. De pogingen, aangewend door de prinsen Oguinskis, tot verbetering van dit ras, door met zorg gekozen dekhengsten te gebruiken zijn zeer gelukkig geweest en hebben beste resultaten in betrekkelijk korten

tijd gegeven. Men heeft sterker paarden gekregen, fraaier van vorm en niet alleen geschikt voor het boerenwerk, maar ook voor rijtuigdiensten.

Men verkoopt de Jmouds op de markten der districten van de provincie Kovno en onder deze zijn de voornaamste die van Yanichki (district Chavli) Rossieni, Chkoudi, Pikeli en Chileli (alle drie in het district Rossieni).

Landbouwpvaard uit de provincie Novgorod.

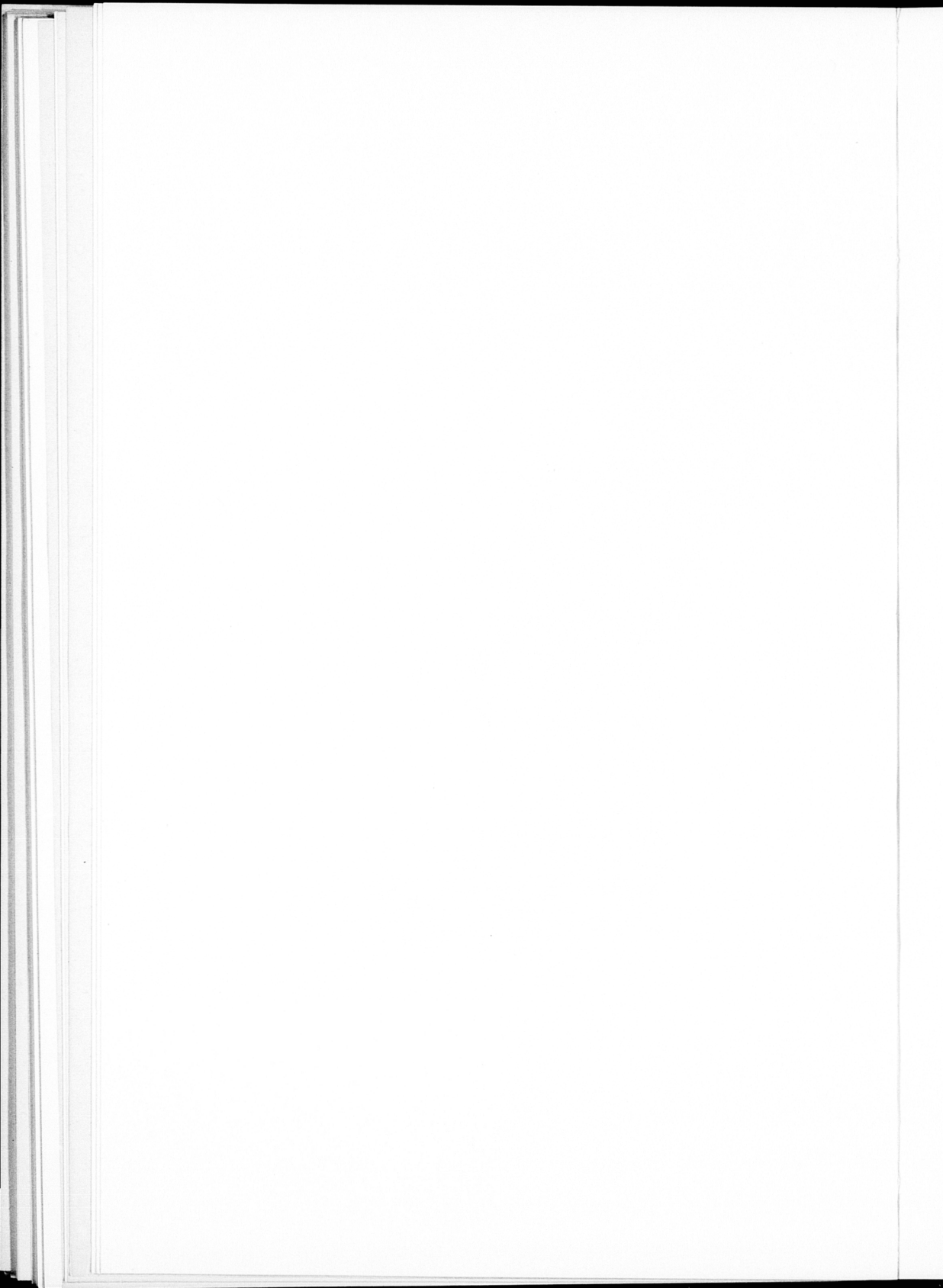
Boerenpaard van de provincie Tambora.

PLAAT XIII.

QUADEKKER, Paardenrassen.
II. Russische paarden.
Uitgave: ERVEN B. VAN DER KAMP, Groningen.

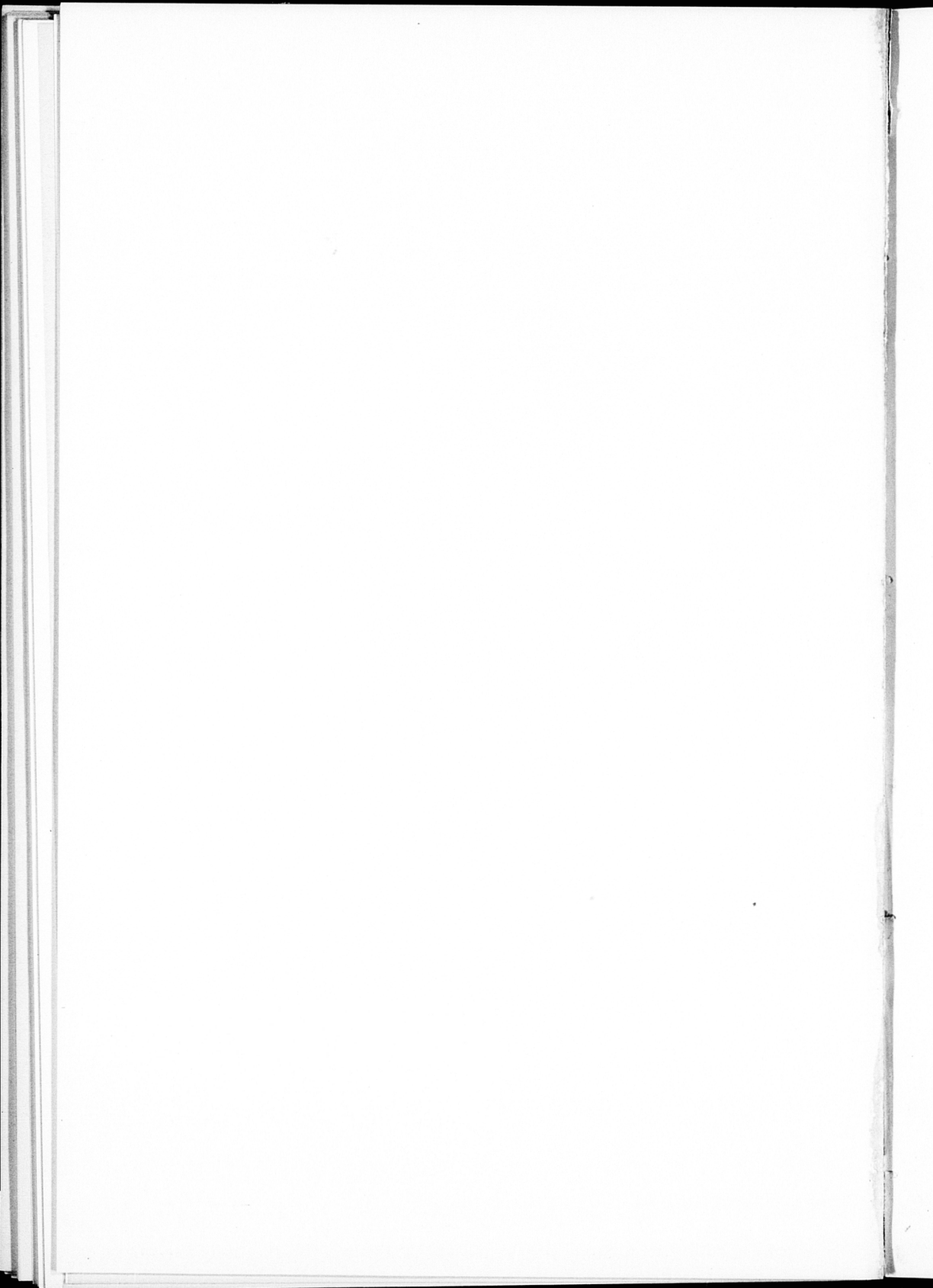
Bocrenpaard der provincie Poltava.

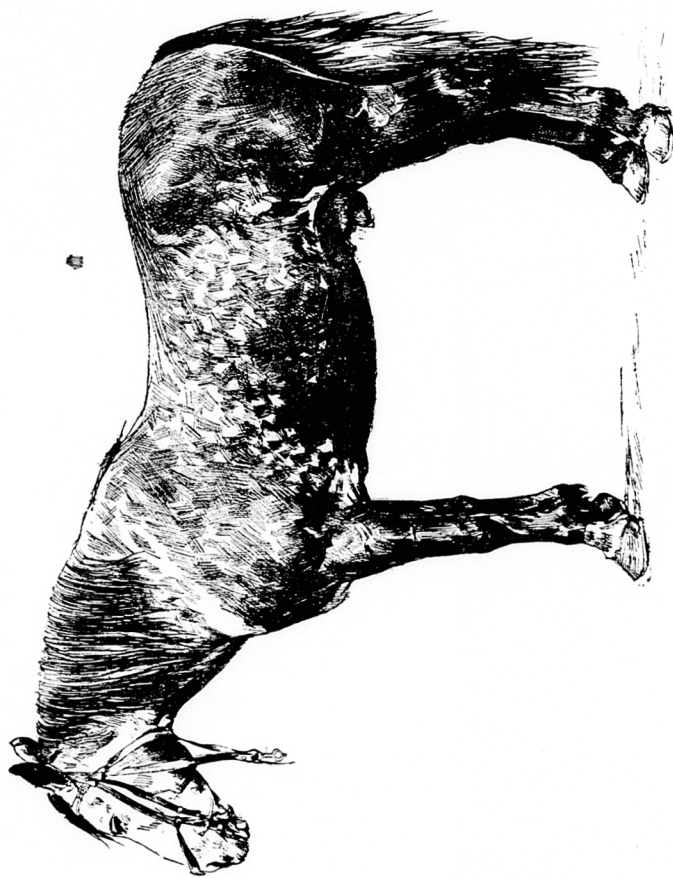

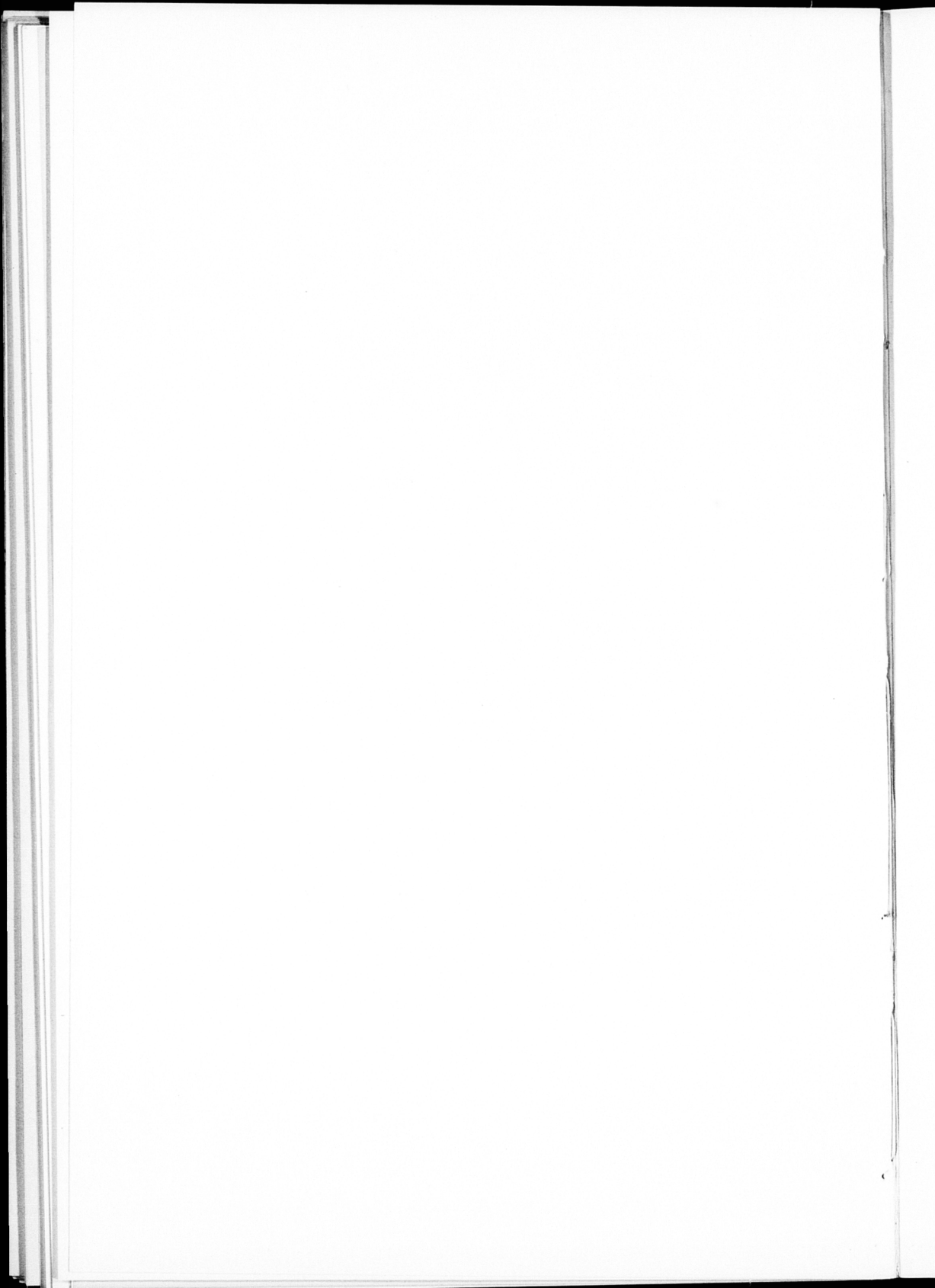
Boerenpaard uit Volhynie.

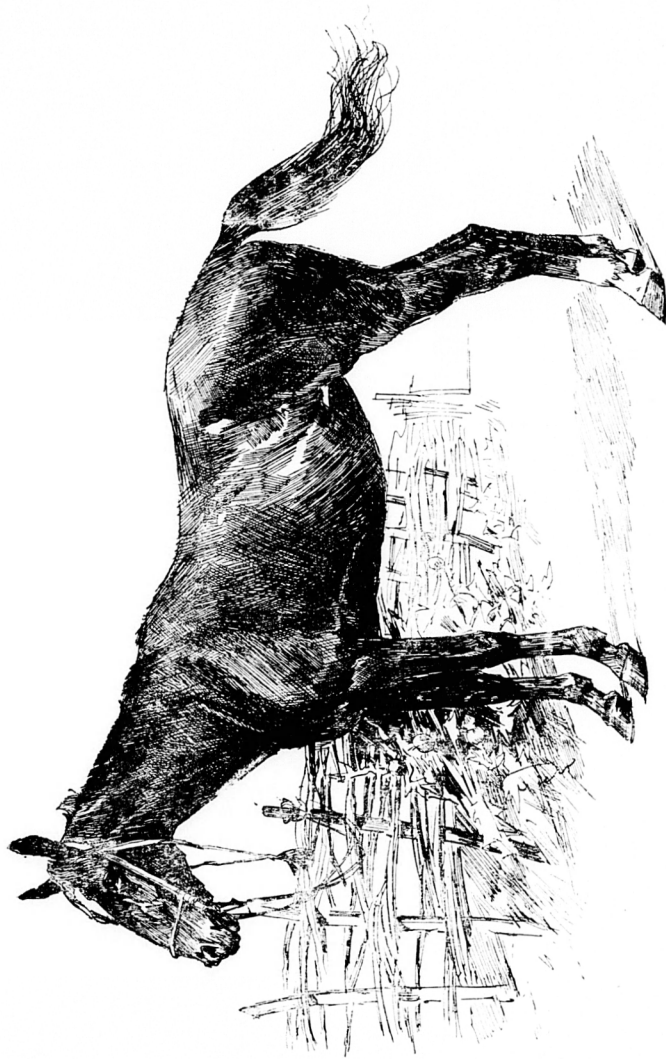
QUADEKKER, Paardenrassen.
II. Russische paarden.
Uitgave: ERVEN B. VAN DER KAMP, Groningen.

Een Lomovik, verbeterd boerenpaard uit het centrum van Rusland.

Bovenpaard uit Russisch Polen.

QUADEKKER, Paardenrassen.
II. Russische paarden.
Uitgave: ERVEN B. VAN DER KAMP, Groningen.

De paarden der landbouwers.

Het meerendeel der paarden, behoorende tot de zes koudbloedige rassen hierboven omschreven, worden gerekend tot de landbouwpaarden, daar zij in hoofdzaak gefokt en gebruikt worden door de landbouwers. Deze paarden hebben echter karakteristieke kenmerken, waardoor zij zich van elkander en van andere paarden onderscheiden, kenmerken die het mogelijk gemaakt hebben hen te groepeeren in meer of minder typische rassen.

Wat echter eigenlijk verstaan moet worden onder den collectieven naam van „boerenpaarden” is een mengelmoes van de ergste soort, die alleen dit onderling gemeen hebben, dat zij door boeren gefokt en gebruikt worden.

Onder de 19 millioen koudbloedige paarden, zijn er niet meer dan één millioen, vermoedelijk zelfs nog minder, die tot de bovengenoemde 6 rassen behooren. De rest, d. w. z. 18 millioen paarden van Europeesch Rusland, behooren tot dit mengelmoes, die wij boerenpaarden genoemd hebben.

Behalve het feit dat zij door boeren gefokt worden, hebben de meesten nog dat gemeen, dat zij allen, 't zij van vroegeren of lateren datum, afstammen van Steppenpaarden. Deze omvorming van Steppenpaarden in koudbloedigen bestaat in Rusland sedert onheugelijke tijden, uitgaande altijd van het Oosten, dat is van den kant van Siberië.

In gewone tijden gaat dit langzaam, maar na heerschende

ziekten of grooten hongersnood, waardoor de dieren bij duizenden omkomen, komen de Steppenpaarden bij groote troepen tegelijk in de Russische velden, om dadelijk trek- en karpaarden te worden. Zoo is na den hongersnood van 1891 het Russische Gouvernement verplicht geweest om voor de boeren meerdere duizenden Kirghizische paarden aan te koopen.

De boerenpaarden hebben daarom dan ook menige overeenkomst met de Steppenpaarden. Evenals deze zijn zij klein van taille en kenmerken zich door een groot weerstandsvermogen voor klimaat, honger en vermoeienis. Hun levenswijze verschilt niet zooveel van die hunner makkers in de Steppen. Voorzoo verre er gras op de weide is, voeden zij zich in hoofdzaak met versch gras. Maar daar de boeren doorgaans veel minder weiden hebben dan de Nomadische volksstammen en hun weiden ook minder goed zijn, zoo is de voeding van hun paarden in den zomer ook minder overvloedig en slechter dan die der Steppenpaarden.

Wel is waar, dat de boerenpaarden gedurende den winter niet verplicht zijn om gras onder de sneeuw te zoeken, maar toch bestaat hun wintervoedsel dikwijls alleen uit stroo, vaak reeds verrot. In 't algemeen zijn de boerenpaarden van af hun jeugd gewend honger, koude en allerlei ellende te verdragen.

Wordt de boer rijker, dan worden tegelijkertijd zijn paarden ook fraaier; zij worden dikker, breeder en hooger alleen door den invloed van een betere voeding en een beetje meer zorg.

En indien de boeren voor hun fokkerij gebruik maken van grootere hengsten uit de dekstations of uit particuliere of Keizerlijke stoeterijen, produceeren zij verbeterde paarden, die bekend zijn onder den naam van „*Lomoviks*”.

Ondanks het verschil in vormen, en wellicht juist door dit verschil, zijn de boerenpaarden een belangrijk element, waarvan men door goede voeding, goede verpleging en zorgvuldige

teeltkeuze paarden kan verkrijgen, geschikt voor verschillende doeleinden.

De Bitjoegs en al de koudbloedige hier beschreven, zijn van denzelfden oorsprong; ze zijn allen ontstaan door kruising van het gewone boerenpaard met paarden van verbeterde rassen.

De boerenpaarden zijn niet te minachten, al was het alleen maar om hun aantal. Het bestuur der Staatsstoeterijen schenkt dan ook bijzondere aandacht aan de verbetering dezer paarden door middel van Staatshengsten.

De paarden der Stoeterijen.

Geschiedkundig overzicht.

Het aan weiden zoo rijke Rusland heeft voor de paardenfokkerij altijd groote voordeelen aangeboden. Sedert onheugelijke tijden hebben de Russen, zelfs ten tijde toen zij nog Scythen genoemd werden, zich met paardenteelt onledig gehouden. De toenmalige fokkerij was zonder twijfel geheel en al primitief, gelijk aan de tegenwoordige bij de nomadische Kirghizen van Siberië.

Toen de Slaven hun nomadische leefwijze vaarwel zegden en zich meer aan vaste woonplaatsen hielden, toen ook onderging de fokkerij van het paard veranderingen die in overeenstemming waren met de nieuwe leefwijze der fokkers. Van af dien tijd is de fokkerij eigenlijk gelijk geworden aan die welke wij beschreven hebben als de catégorie die een overgang uitmaakt tot de meer regelmatige fokwijze der stoeterijen.

Eerst na de stichting van het koninkrijk Moscou vindt men eigenlijk melding gemaakt van een regelmatige fokkerij in een stoeterij.

De eerste stoeterij in Rusland, die in de geschiedenis vermeld wordt, is die van Khorochew, gelegen in de omstreken van

Moscou, en aan het einde van de 15e eeuw onder de regeering van Jan III gesticht.

Deze stoeterij behoorde aan de Kroon, doch waarschijnlijk zijn terzelfder tijd door de groote adellijke grondeigenaren en door de kloosters meerdere particuliere stoeterijen opgericht.

Onder de regeering der opvolgers van Jan III, maakte de fokkerij groote vorderingen en ten tijde van Jan de verschrikkelijke en zijn zoon Theodore bestonden er reeds, onder den naam van „*Koniouchenii Slobodi*” dorpen die uitsluitend voor het fokken van paarden aangewezen waren.

Gedurende de regeering van Alexis Mikhailovitch, die zelf groot liefhebber van paarden was, waren er niet minder dan 50 duizend paarden in de Koninklijke stallen.

Hoe zeer echter de fokkerij ook vooruitgegaan was, toch bleef zij tot op Peter de Groote, d. i. tot aan het begin der achttiende eeuw, in eigenlijken zin beperkt, daar er in hoofdzaak gefokt werd voor het hof en ten deele voor het leger, en dan hoofdzakelijk nog rijpaarden.

De stoeterijen voorzagen zich gewoonlijk van paarden, gekocht of geroofd van de Tartaren, bijgevolg uitsluitend van Oostersch bloed.

Gedurende dezen ganschen tijd zijn slechts twee gevallen bekend dat voor de stoeterijen paarden uit Westelijk Europa zijn aangevoerd, n.l. een hengst door den Regent van Zweden aan Jan III aangeboden, en zes hengsten die de keizer van Oostenrijk ten geschenke zond aan Fedor Ivanovitch. Deze laatste hengsten waren echter ook van Oostersche origine.

Het is waar, dat reeds de vader van zjaar Peter de Groote, de zjaar Alexis Mikhailovitch, zich bezig hield met de verbetering der boerenpaarden, door in de provincies Wjatka en Perm Estlandsche kleppers te zenden.

De paardenfokkerij in Rusland kreeg echter eerst belangrijke beteekenis toen Peter de Groote den troon bestegen had, daar

gezegd kan worden dat van dien tijd af de verbetering der Russische paarden over 't algemeen dateert.

Het werk door zijn vader begonnen, n.l. het zenden van Estlandsche kleppers naar de drie noord-oostelijke provinciën, werd door hem voortgezet, en het is onder zijne regeering, dat het Wjatka-ras zich gevormd heeft. In Nederland kocht hij Nederlandsche hengsten van groote maat, die hij liet overbrengen naar de oevers der rivier Bitjoeg in de provincie Woronesj. De kruising van deze hengsten met de inlandsche merriën deed het beste Russische trekbras ontstaan, n.l. het Bitjoeg-ras.

Peter de Groote stichtte bovendien vier staatsstoeterijen, n.l. een in de provinciën Kazan, Azow en Kiew en een in de stad Astrakan. In de laatste stoeterij kruiste men Perzische hengsten met Circassische merriën. De hoofdverdiensle van Peter de Groote ten opzichte der paardenfokkerij bestaat echter niet alleen in de resultaten die hij wist te verkrijgen, maar vooral in de richting die hij aan de Russische paardenteelt heeft weten te geven, eene richting die door zijn opvolgers is gehandhaafd.

Na Peter de Groote was het de keizerin Anna Ivanovna, die gedurende de laatste eeuw het meeste gedaan heeft voor de fokkerij. In 1739 stichtte zij 10 staatsstoeterijen n.l. te Bronnitsy, te Khorochew, te Gavrilovo, te Danilovo, te Sidorovo, te Vsegodnitchy, te Skopine, te Pavetine, te Bogoroditsk en te Cheksoro. Op 1 Januari 1740 waren er in deze tien stoeterijen niet minder dan 4414 paarden, waarvan er 3000 ten deele tot inlandsche, ten deele tot Kaukasische rassen behoorden. De overigen behoorden tot de volgende nationaliteiten: 668 waren Duitsche paarden, 535 Napelsche, 70 Engelsche, 46 Perzische, 38 Friese, 21 Turksche, 18 Deensche, 11 Arabische, 5 Barbarijsche en 3 uit Lombardije. Men ziet hieruit dat onder de regeering van Anna Ivanovna de Russische stoeterijen meer westersche

paarden ontvingen dan er ooit te voren in Rusland waren ingevoerd.

Het doel dat men voor oogen had was vooral het verkrijgen van grootere paarden, van daar de kruising met buitenlandsche hengsten van groote taille. Anna Ivanovna stichtte ook de stoeterijen in Estland en Lijfland en op het eiland Oesel, alsmede de stoeterij der cavalerie-regimenten.

Onder de regeering van Catharina II werden de stoeterijen van Estland, Lijfland en Oesel opgeheven, maar de fokkerij in 't algemeen werd zeer aangemoedigd.

Voor het onderhoud der kroonstoeterijen werd de som van één millioen roebels toegestaan. Het waren vooral de particuliere fokkerijen die door deze keizerin begunstigd werden, wat dan ook tengevolge had, dat tegen 't einde der 18e eeuw (Catharina II stierf in 1796) het aantal particuliere stoeterijen het cijfer van 250 bereikt had. Onder deze 250 was de meest merkwaaardige die van Graaf Orlov-Tschesmenski, een stoeterij die in de fokkerij van Russische paarden schitterend naam gemaakt heeft.

De Napoleontische oorlogen lieten echter ook de Russische paardenfokkerij niet intact. Een groot aantal stoeterijpaarden, en daaronder vele dekhengsten van hooge waarde, werden bestemd voor de Cavalerie-regimenten en waren daarmede voor de fokkerij verloren.

In 1819 verdeelde czaar Alexander I de Stoeterijen in hof- en militaire stoeterijen. Tot de hofstoeterijen behoorden: Oranienbaum — Khorochew — Bronnitsy — Gavrilovo en Alexandrovo. Tot de militaire: Skopine — Potchinky — Strélétsk — Limarevo en Alexeévo (later stoeterij van Novo-Alexandrovo genaamd).

De militaire stoeterijen leverden tegen bepaalde prijzen paarden aan de cavalerie.

Keizer Nicolaas I veranderde al deze stoeterijen in staatsstoeterijen en hief die van Skopine geheel op.

Onder de regeering van Alexander II werd de stoeterij van Potchinky gesupprimeerd en de stoeterij van Yanovo (in Polen) toegevoegd aan den staat. De stoeterij van Bachkirpaarden in de provincie Orenburg onder dezelfde regeering gesticht werd later omgevormd in een dekstation.

De thans bestaande Stoeterijen.

Er zijn thans 6 Staats-stoeterijen: n.l. te Khrenovoyé, te Novoalexandrovo, te Strélétsk, te Limarévo, te Derkoul en te Yanovo.

De Stoeterij te Khrenovoyé is gelegen in het dorp van denzelfden naam, in het district Bobrow, provincie Woronesj. Dit is de beroemde stoeterij, indertijd gesticht door Graaf Orlow-Tehesmenski en door zijn erfgename aan den staat verkocht. Oorspronkelijk was de stoeterij gevestigd in de environs van Moscou, n.l. in het dorp Ostrow, en het was daarheen dat de Graaf de hengsten zond die hij uit het Oosten liet komen, waartoe ook de beroemde hengsten *Smetanka* en *Saltan* behoorden, die de stamvaders geworden zijn der harddravers en der rijpaarden van het Orlowras.

In 1778 werd de stoeterij door Graaf Orlow van Ostrow naar Khrenovoyé overgebracht, en in 1845 kocht het Russische Gouvernement van zijn dochter de geheele stoeterij voor 8 miljoen roebel.

Terzelfder tijd kocht het Gouvernement de stoeterij van rijpaarden van Graaf Rostoptchine en bracht de daartoe behoorende paarden ook over naar Khrenovoyé.

Op dit oogenblik worden er te Khrenovoyé drie soorten gefokt, n.l. harddravers, bitjoege en koudbloedigen van vreemde rassen.

De Stoeterij te Novoalexandrovo, gelegen in het district Starobelsk, provincie Kharkow, fokt halfbloed rijpaarden.

De Stoeterij te Strélétsk, ook gelegen in het district Starobelsk, provincie Kharkow, fokt volbloed Arabieren en andere Oostersche rassen, doch ook halfbloed-rijpaarden.

De Stoeterij te Limarévo, in hetzelfde district en dezelfde provincie, fokt halfbloed-rijpaarden.

De Stoeterij te Derkoul, eveneens in dezelfde provincie, fokt volbloed Engelsche en kruist steppenpaarden met Engelsch volbloed.

De Stoeterij te Yanova, in het district Constantinow, provincie Sedletz (koninkrijk Polen) fokt halfbloed-rijpaarden.

In 1892 waren er in deze zes stoeterijen 920 merriën, verdeeld als volgt: 280 te Khrenovoyé, 584 in de stoeterijen te Novoalexandrovo, Strélétsk, Limarevo en Derkoul en 56 te Yanovo.

Behalve deze stoeterijen bestaat er een stoeterij voor het Donsche leger, (voor de rijpaarden ontstaande uit kruising van Donsche paarden met Oostersche rassen), en een groot aantal particuliere stoeterijen. In 1882 waren er van deze laatsten niet minder dan 3964 met 101837 merriën en 11078 hengsten. Het grootste gedeelte dezer stoeterijen vindt men in de Donstreek, waar er in 1882 zelfs 866 waren met 40654 merriën en 3148 hengsten. Na de Don was de bevolking der stoeterijen als volgt: in de provincie Kherson 6965 merriën, Tambow 5581, Woronesj 5225, Tauride 4032, Poltava 493, Chaterinaslaw 3345, Koursk 2784, Podolie 2604, Toula 2398 en Samara 2232 merriën.

De stoeterijen in Rusland zijn alleen bestemd tot het reproduceeren van het een of andere ras. Voor de verbetering der Russische paarden in t algemeen heeft het bestuur der Staatsstoeterijen op verschillende plaatsen dekstations of hengstendepôts gevestigd. Van deze gestationeerde hengsten kan ieder-

een voor zijn merrie gebruik maken tegen betaling van 1 tot 10 roebel, al naar gelang der qualiteit van den hengst. In 1892 waren er 27 depôts met 2300 hengsten, zij zijn gevestigd te Wilna, Yanovo, Kamenetz-Podolsk, Kiew, Elisavethgrad, Steindorff (in het district Slavianoserbosk, provincie Cathérinaslaw) Poltava, Kharkow, Khrenovoyé, Tambow, Saratow, Potchinky, Yaroslaw, Moscou, Smolensk, Tver, Riasan, Kursk, Oufa, Wjatka, Gavrilovo, (in het district Souzdal, provincie Wladimir), in het district Salsk in het Dongebied, te Istai-Outkoul (district Itetsk in het Targaigebied), te Koustanay (district Nicolaew) te Orenburg, Maikop en Elisavetpol. De twee laatsten zijn gelegen in den Caucasus.

De afgetreden hoofddirecteur der Staats-stoeterijen, Graaf Vorontzow-Dachkow, overtuigd van het groote nut der dekstations voor de verbetering der paarden in Rusland, heeft zeer veel gedaan om het aantal stations te vermeerderen en ze te voorzien van goede hengsten. De resultaten daarvan zijn nu reeds merkbaar aan de zichtbare verbetering der paarden uit die streken waar stations gevestigd zijn.

Rassen in de Russische Stoeterijen gefokt.

Zooals reeds gezegd is, worden in de Staats-stoeterijen gefokt: harddravers (stoeterij Khrenevoyé), halfbloedpaarden (Novoalexandro, Limarevo, Yanovo en Strélétsk), Engelsch volbloed (Derkoul), Arabisch volbloed (Strélétsk) en koudbloedigen (Khrenevoyé).

In de particuliere stoeterijen fokt men alle Russische en vreemde rassen, doch vooral harddravers daar dit in Rusland de meest gezochte paarden zijn, die men goed verkoopen kan en waarmede men dikwijls kans heeft op de harddraverijen iets te winnen.

Meer dan 40 procent der in particuliere stoeterijen gefokte paarden zijn harddravers. Het aantal rijpaarden daarentegen, dat door particulieren gefokt wordt, is betrekkelijk klein, een gevolg van het moeilijk verkoopen van rijpaarden, door de geringe vraag op de markt. De fokkerij van koudbloedigen is door de eigenaren der stoeterijen altijd vrijwel verwaarloosd, en eerst sedert kort heeft men er de aandacht op gevestigd. Te verwonderen is het dan ook niet, dat het aantal koudbloedigen dat er in de stoeterijen gefokt wordt niet aanzienlijk is en lang niet voldoet aan de behoeften der markt. Wellicht kan als verzachtende omstandigheid aangevoerd worden, dat men nog niet juist weet welke type van koudbloed voor Rusland het meest geschikt is.

De Clydesdalers, Suffolkers, Percherons enz. maken een goed

figuur op de concours-hippiques, maar zijn slecht te verkoopen, zijn duur bij aankoop, eten veel en passen niet genoeg voor het werk dat zij in Rusland moeten doen.

De eigenaren der stoeterijen hebben zich te veel laten meesleepen door de imposante verschijning der buitenlandsche koudbloedige rassen, en daardoor over het hoofd gezien dat het meest nuttige trek ras voor Rusland is, het ras, dat reeds door bewijzen heeft getoond wat het kan, n.l. het bitjoeg-ras.

Het bestuur der Staatsstoeterijen is echter in deze fout niet vervallen en op last van Graaf Vorontzow-Dachkow heeft het maatregelen getroffen, die doen hopen dat het bitjoeg-ras niet verloren zal gaan.

De harddravers en de Stoeterijpaarden in 't algemeen, worden hoofdzakelijk verkocht op de markten der dorpen Bekovo en Balanda, in de provincie Saratow, te Nijnidevitzk, Bobrow en in het dorp Orekovo, provincie Woronesj, te Tambow, te Efrémow, provincie Toulá, te Elitz en Livni, provincie Orel, te Mikkailovo, provincie Koursk, te Riasan en te Iakimetz, provincie Riasan.

De paarden die daar gekocht zijn, worden door kleine handelaars weer verkocht op de andere markten in Rusland, in de hoofdsteden en gedeeltelijk naar het buitenland gezonden, met name naar Berlijn, Dantzig, Weenen en Rumenië.

De rijpaarden, die in de stoeterij gefokt worden, dienen voor de remonte der cavalerie en worden hoofdzakelijk verkocht op de markten te Poltava, Voznessenk en Elisavethgrad, provincie Kherson, te Berditchew en te Beloi-Tzerkow, provincie Kiew, te Bala en te Iarmolintzi in Podolie, te Koulitchini in Volhynie, te Beltzi in Bessarabie. Een gedeelte der rijpaarden wordt naar Rumenië en Oostenrijk uitgevoerd.

De harddravers.

De Russische harddraver is een werkelijk Russische scheping en heeft zijn ontstaan te danken aan het genie van Graaf Orlov-Tchesmenski.

Onder de paarden die de Graaf voor zijn stoeterij uit het Oosten liet komen, onderscheidde zich door zijne bijzondere eigenschappen en prachtige zilverwitte robe een Arabische hengst, hoog 1.53 M. en genaamd *Smetanka*. Slechts één jaar bleef hij in de stoeterij, nalatende een nakomelingschap van vier hengsten en één merrie. De hengsten waren: *Falkersam*, *Lioubimetz*, *Bovka* en *Polkan*. De drie eersten hadden tot moeder Engelsche merriën, de laatste een Deensche merrie met Isabelle robe.

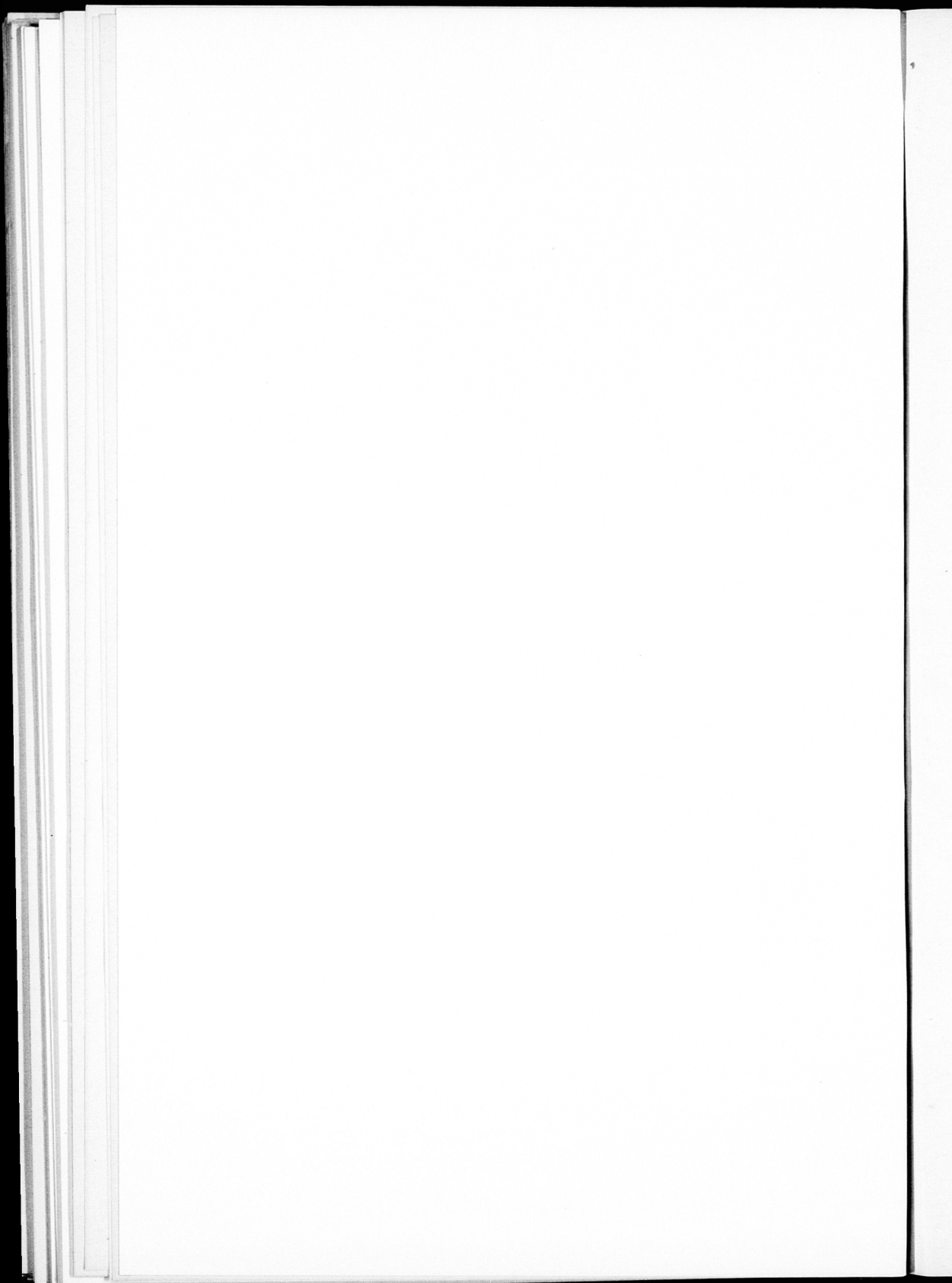
Lioubimetz liet geen nakomelingen na, Bovka werd naar Engeland verkocht, Falkersam bracht 59 merriën en 7 hengsten voort, en Polkan 21 merriën en 7 hengsten.

De afstammelingen van Falkersam waren mooi en sterk, doch geen enkele er van bezat de door den Graaf gewenschte eigenschappen. Een der zeven zonen van Polkan daarentegen beantwoordde aan de strengste eischen van den Graaf, het was *Bars I*, schimmelhengst, geboren uit een Nederlandsche (*Friesche*) merrie.

Bars I vereenigde in zich de beste eigenschappen der drie rassen, n.l. de droge, edele, fraaie vormen, en het energieke, vurige temperament van het Arabische ras, de kracht, taille,

Bistrade, Orlovdraver, 20 jaar oud, hoog 1.56 M.

lengte en breedte van het skelet van het Deensche ras en de veerkracht der gewrichten van het Nederlandsche ras.

Deze Bars I is de stamvader der Russische harddravers. Hij bleef in de stoeterij gedurende niet minder dan 17 jaren en liet na elf hengsten, waarvan enkelen geboren waren uit Engelsche en vier uit onbekende merriën.

Later werd de kruising met Engelsch bloed meermalen herhaald, en dit niet alleen in de vrouwelijke, maar ook in de mannelijke linie. Van tijd tot tijd vernieuwde men ook het Nederlandsche en Oostersche bloed, door kruising met Nederlandsche en Oostersche hengsten.

Intusschen is het buiten twijfel, dat alle Russische harddravers van zuiver ras afstammen van Bars I, en dat de type, gecreëerd door Graaf Orlow, zoo constant is geworden, dat men deze ook nu nog gemakkelijk herkent van andere harddravers, dat is meer dan honderd jaar na de geboorte van Bars I.

Men kan zelfs zeggen dat de besten uit het ras dit ras bewaard hebben.

De harddravers der Staatsstoeterij Khrenevoyè stammen in rechte lijn af van de drie zonen van Bars I die het meest op hem geleken, n.l. Liouberny I, Lebed I en Dobry I.

De karakteristieke kenmerken van de Orlowdravers zijn: hoogte 1.50 M. tot 1.70 M., fraai Arabisch hoofd, somtijds bij den neus wat gebogen, oogen vol uitdrukking, goed gebogen en goed geplaatste hals, voldoende schuine schouders en breede, sterke borst, rechte, voldoende lange, rug, machtige lenden, fraai afgerond, gewoonlijk een weinig hellend, kruis met een prachtige hoog ingeplanten staart, sterke beenen, met goede droge spieren en pezen. Onderarmen en schenkels zijn lang, de kooten betrekkelijk kort, voorzien van somtijds lange vetlokken, middelmatig groote en vaste hoeven.

Het zijn echter vooral de gangen die bewonderenswaardig zijn, daar zij vrij en ruim zijn. Gedurende den harddraversdraf

worden de voorbeenen hoog opgelicht en zoo krachtig in de handwortel gebogen, dat zij somtijds de elleboog met den hoof verwonden. De achterhoeven stappen ver over den hoefslag der voorhoeven, wat des te sterker is naarmate de draf sneller en de qualiteit van het paard beter is. Een goede harddraver kenmerkt zich echter niet alleen door zijn snelheid, maar ook door zijn fraaiheid, correctheid en regelmaat van bewegingen. Hij moet, zooals de amateurs zeggen, een vol glas water op zijn rug kunnen dragen zonder er een druppel uit te verliezen.

De robe is meestal blauw-schimmel (de vader en de moeder van Bars I en ook hij zelf waren blauwe schimmels), men vindt ook zwarten en dikwijls lichtbruinen, maar zeldzaam vossen.

Om als harddraver in aanmerking te kunnen komen, moet het paard een werst (1067 Meter) afdraven binnen de 2 minuten. De gemiddelde snelheid van een harddraver eerste klasse is de kilometer in 1 minuut 32 seconden.

Van af 1865 zijn alle harddravers van *zuiver ras*, en zij die niet van zuiver ras zijn maar hun snelheid op harddraverijen getoond hebben, ingeschreven in het stud-book. De letters **У П** (de Russische initialen voor de woorden *zuiver* en *ras*) worden toegevoegd aan de namen der harddravers van zuiver ras om ze te onderscheiden van de anderen.

Men verstaat onder zuiver ras :

1. Die paarden, welke zoowel in de mannelijke als in de vrouwelijke linie minstens vier generaties kunnen aantoonen afstammende van zuivere Orlowers (directe afstammelingen van Bars I).

2. Die paarden, wier vader en grootvader met succes gedraafd hebben en waarvan moeder en grootmoeder tot het zuivere Orlowras behooren.

3. Die paarden, wier moeder en grootmoeder met succes gedraafd hebben en waarvan de vader en grootvader van zuiver Orlowras zijn.

De fysieke eigenschappen waardoor de Russische harddraver zich kenmerkt, zijn zonder twijfel door overerving verkregen, maar de ontwikkeling dier eigenschappen hangt ook wel af van de wijze van opvoeding en de dressuur. Zeer interessant is het systeem dat indertijd door Graaf Orlow voor zijn harddravers ingevoerd werd.

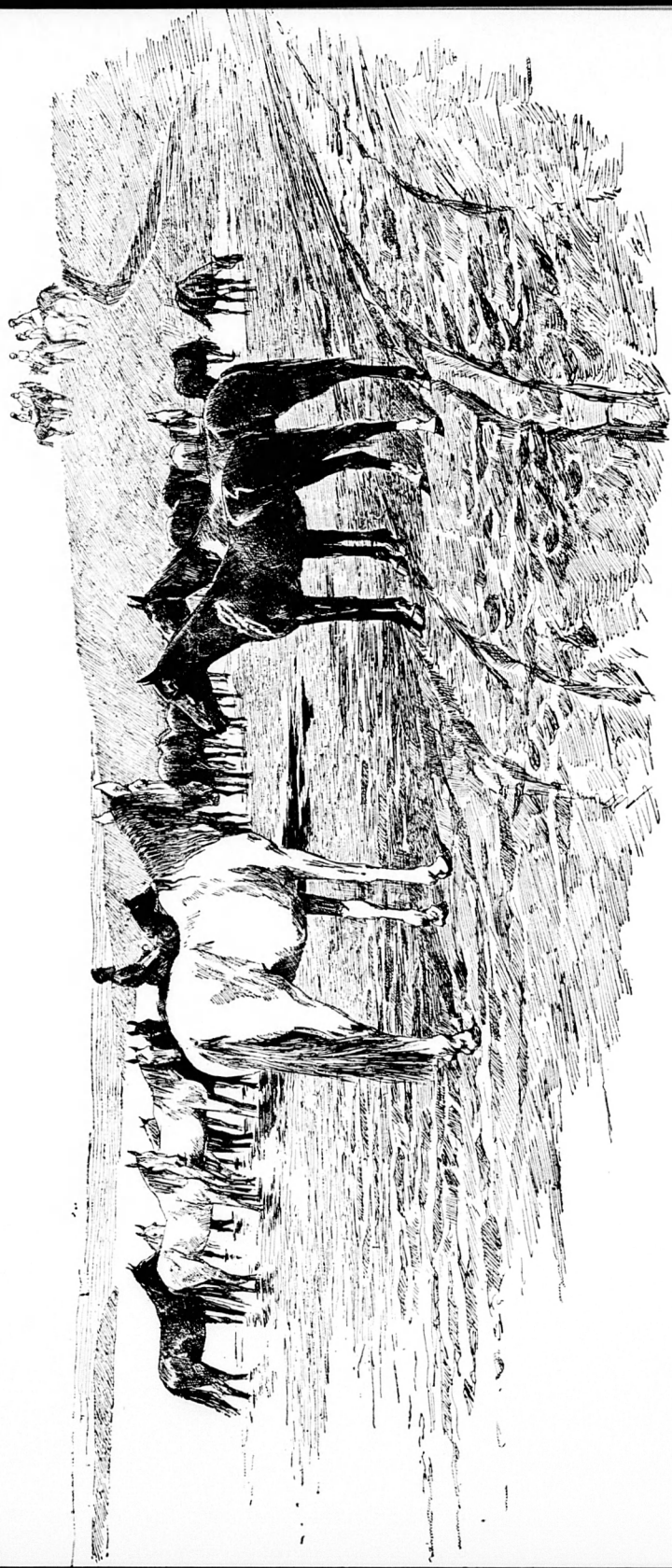
Hij begon van af het tweede levensjaar, de paarden in te spannen, daarbij in het bijzonder lettende op de juistheid en fraaiheid der gangen. Op lateren leeftijd trachtte hij dan in zijn paarden niet alleen de grootste snelheid, maar ook het grootste weerstandsvermogen te ontwikkelen. Hij onderwierp hen voor dat doel aan een tweetal oefeningen. Om de snelheid te ontwikkelen, liet hij ze kleine afstanden van 427 Meter afdraven. Hadden zij deze baan zoo snel zij konden afgedraafd, dan liet hij ze in stap terugkomen, om ze daarna opnieuw de baan zoo snel mogelijk te laten afdraven, en dit tot viermaal te herhalen, zoodat de paarden ten slotte 1708 Meter hadden afgelegd. De tijd waarin de baan telkens werd afgedraafd werd nauwkeurig genoteerd. Deze oefeningen werden dagelijks herhaald, des zomers voor een lichte droschki, des winters voor een lichte slede.

Ten einde aan de harddravers ook een meerder weerstandsvermogen te geven, werden van tijd tot tijd afstanden van 16 tot 21 kilometer afwisselend in draf en in stap afgelegd.

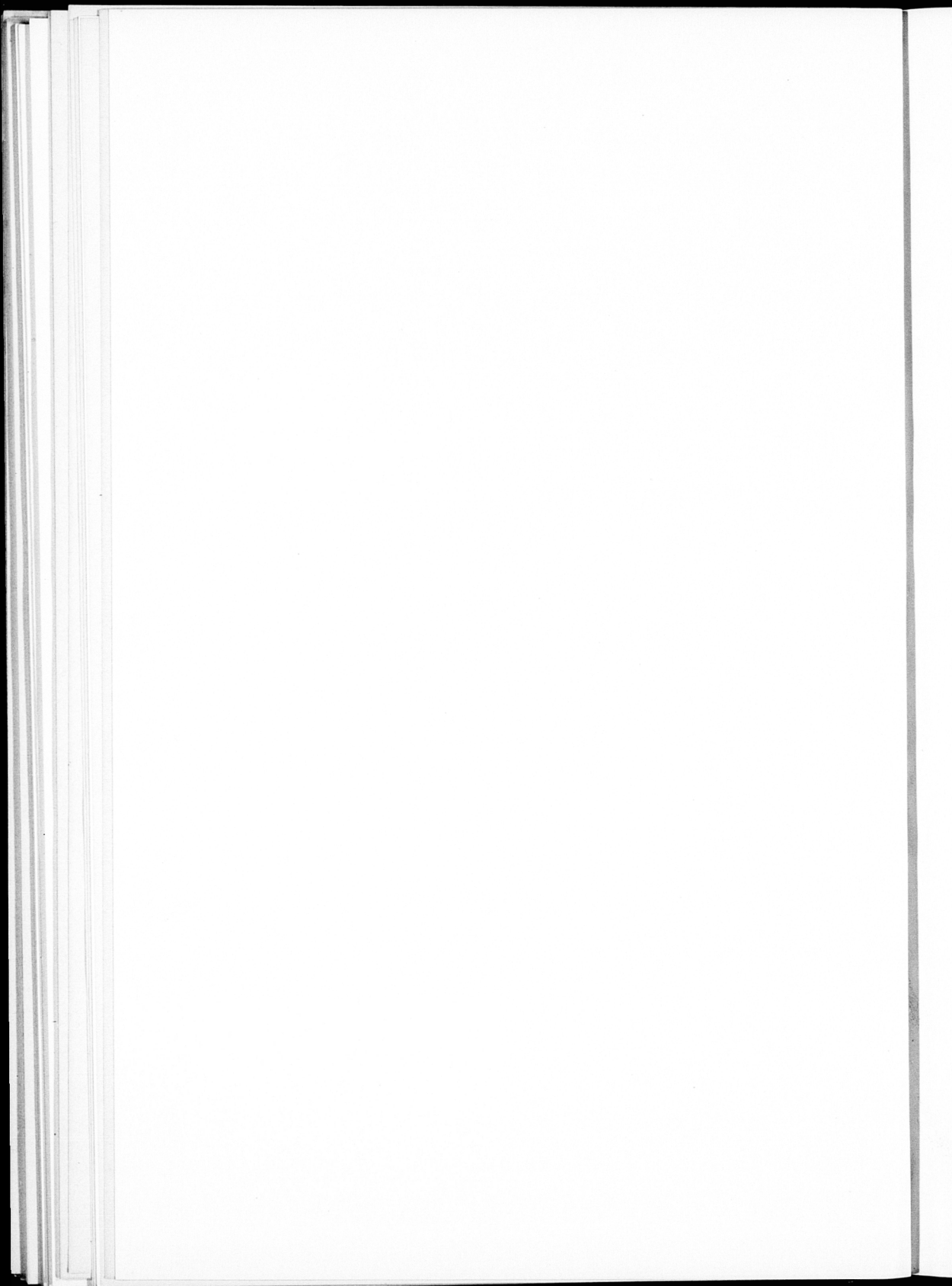
Deze oefeningen op kleine afstanden, het eerst door Graaf Orlow aangegeven, heeft men tot op den huidigen dag in Rusland behouden, doch de oefeningen op grootere distanties past men slechts zelden meer toe, ja men kan wel zeggen dat zij in Rusland niet meer bestaan. Dat de harddravers van onze dagen

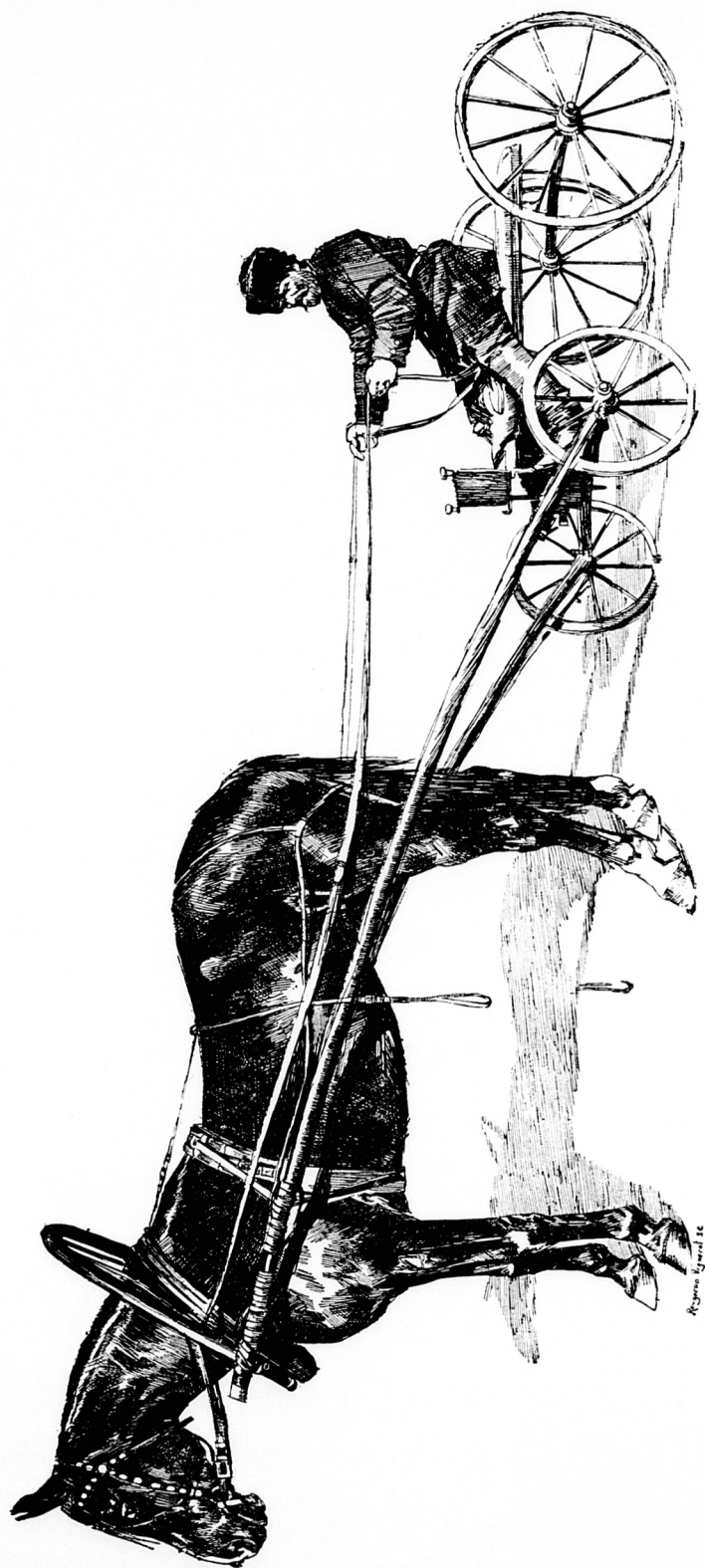
niet meer dat weerstandsvermogen bezitten als in de dagen van Graaf Orlow, wordt toegeschreven aan het niet meer oefenen op groote afstanden.

Op den huidigen dag toch fokt en voedt men de harddravers alleen op, om prijzen op de harddraverijen te winnen. Men verlangt niet zoozeer soliditeit als wel lichtere vormen, minder den weerstand voor groote afstanden dan wel grootere snelheid op kleine afstanden. Deze verandering van het systeem van dressuur en opvoeding is niet zonder invloed gebleven op de lichaamsvormen van onze moderne harddravers. Van zeer velen is het extérieur niet zoo fraai meer en de constitutie minder sterk. Het lichaam is langer en smaller geworden, velen zelfs wat hoogbeenig en van de meesten herinneren de lichaamsvormen meer aan die van het renpaard dan aan den harddraver van weleer. De invoer van Engelsch volbloed heeft voor een groot gedeelte schuld aan deze wijziging.

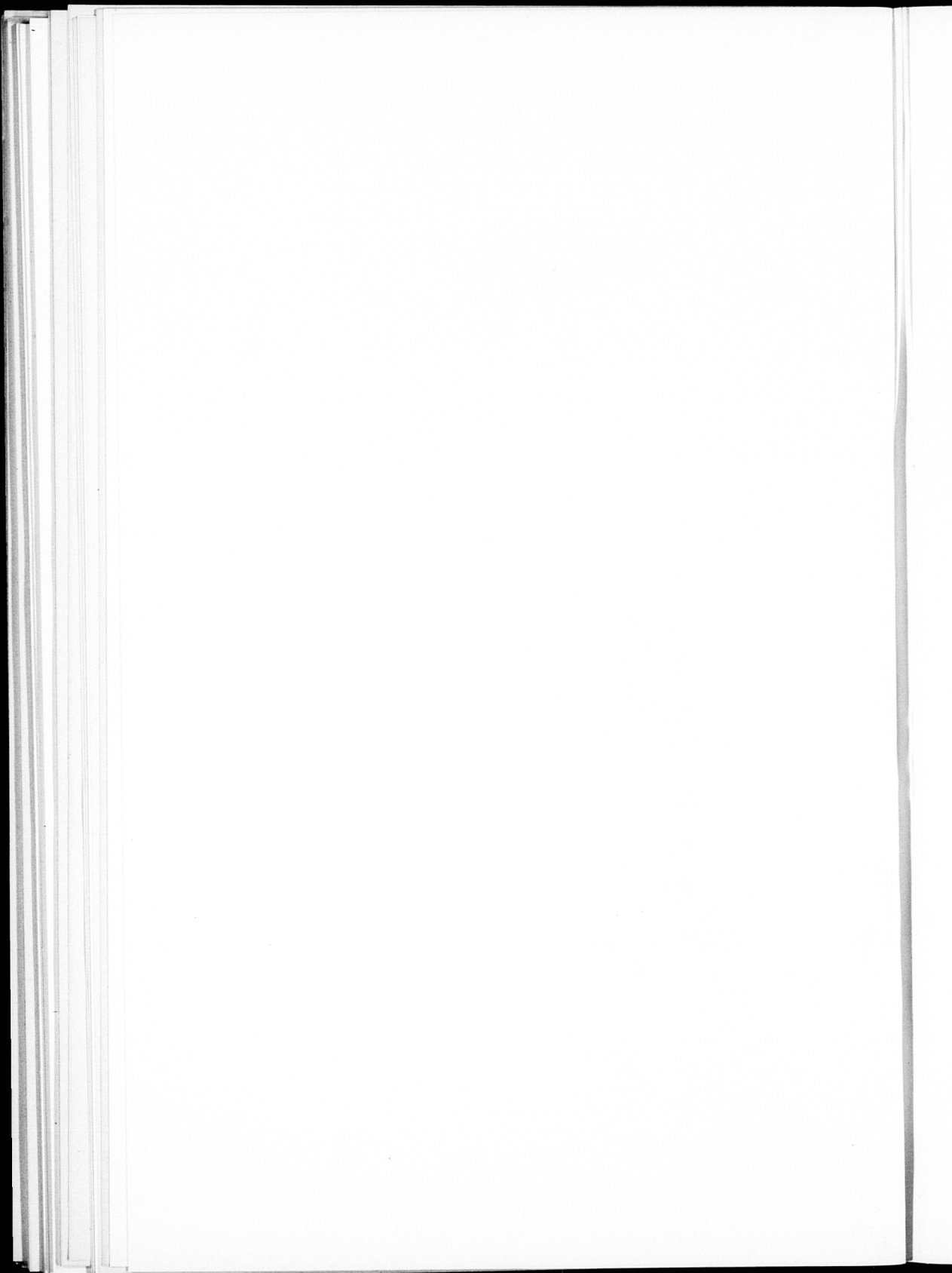

*Kudde Orlovo-veulenmerriën en veulens, uit de stoeterij van Graaf Vorontzow-Dachnow in de provincie Tambow.
(aan de drinkplaats).*

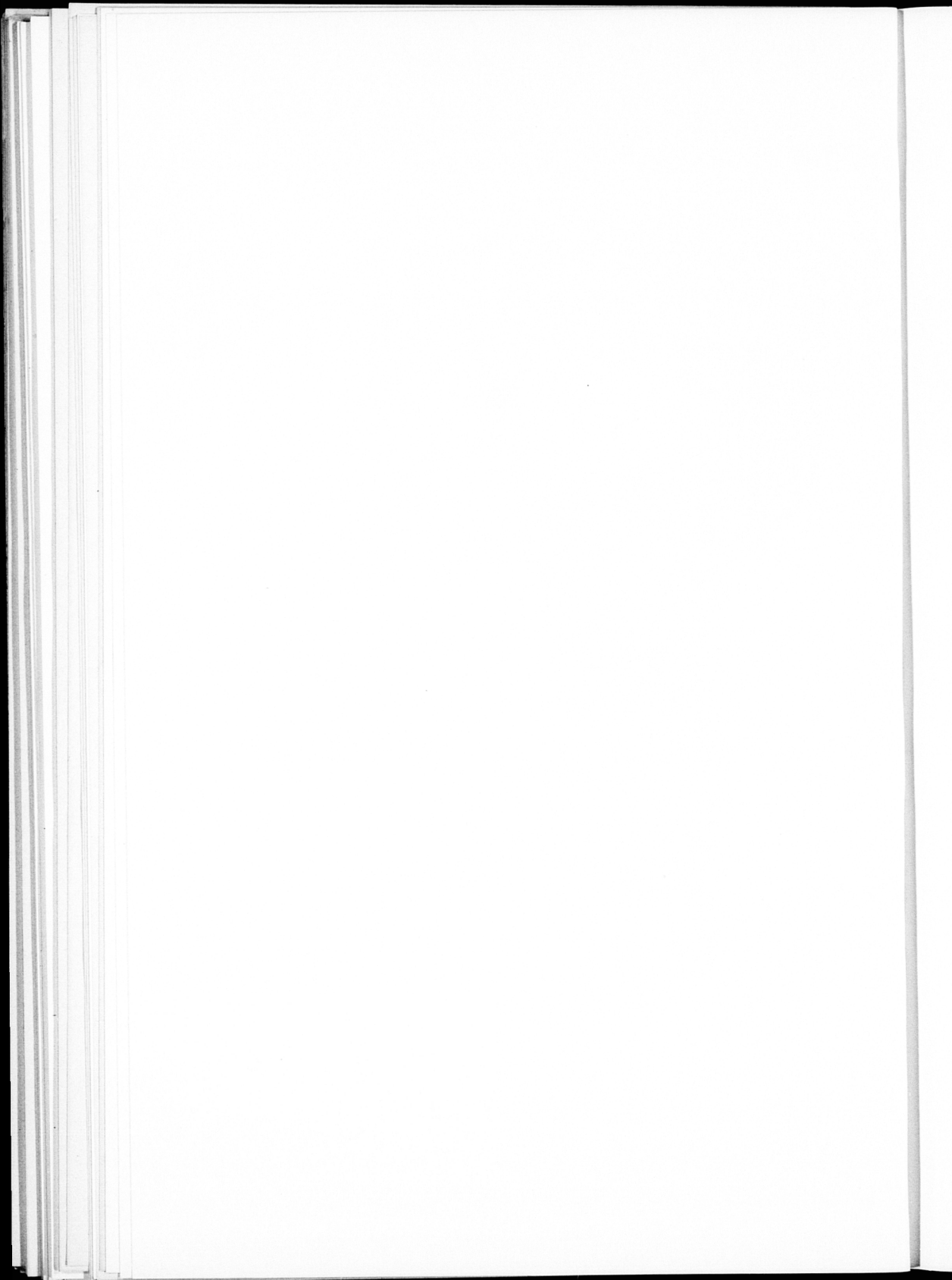

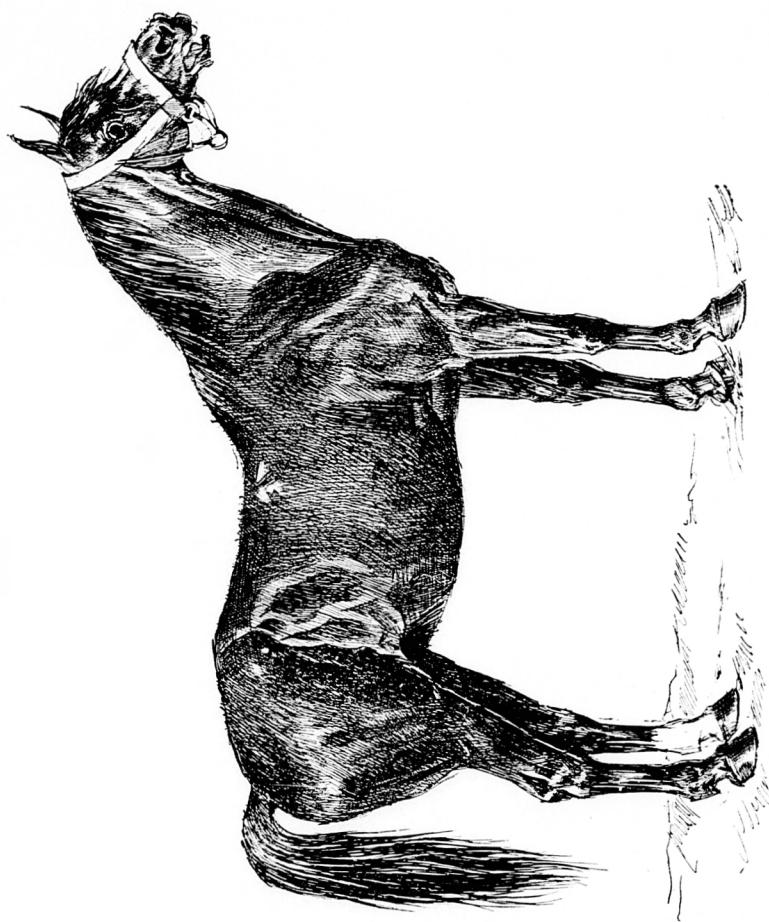
*Tabor, Orlov-harddravershengst, eigendom van K. L. Wachtter, van de stoeterij Koubletsky,
4 jaar oud, taille 1.60 M., zwart; heeft meerdere prijzen gewonnen.*

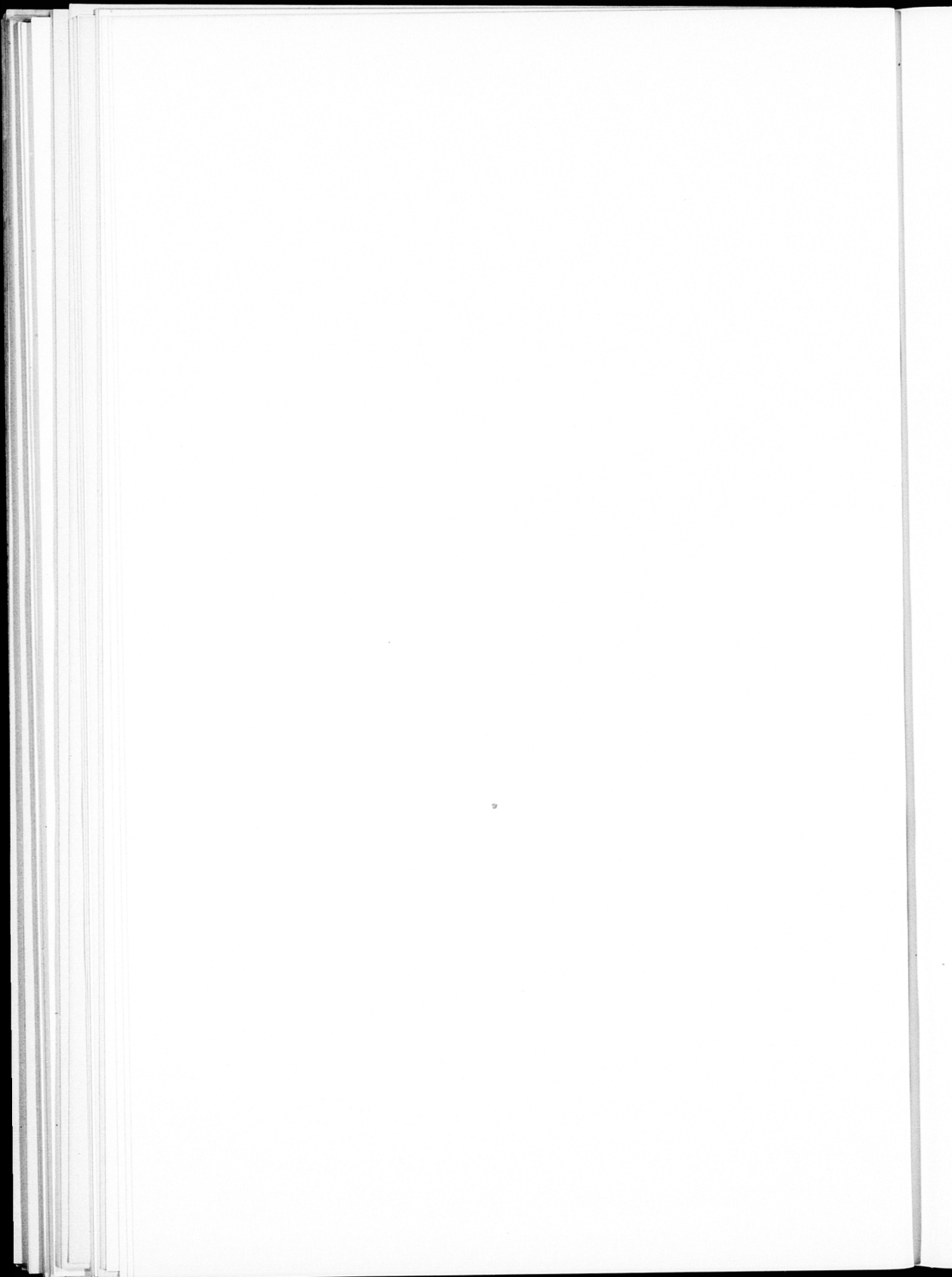

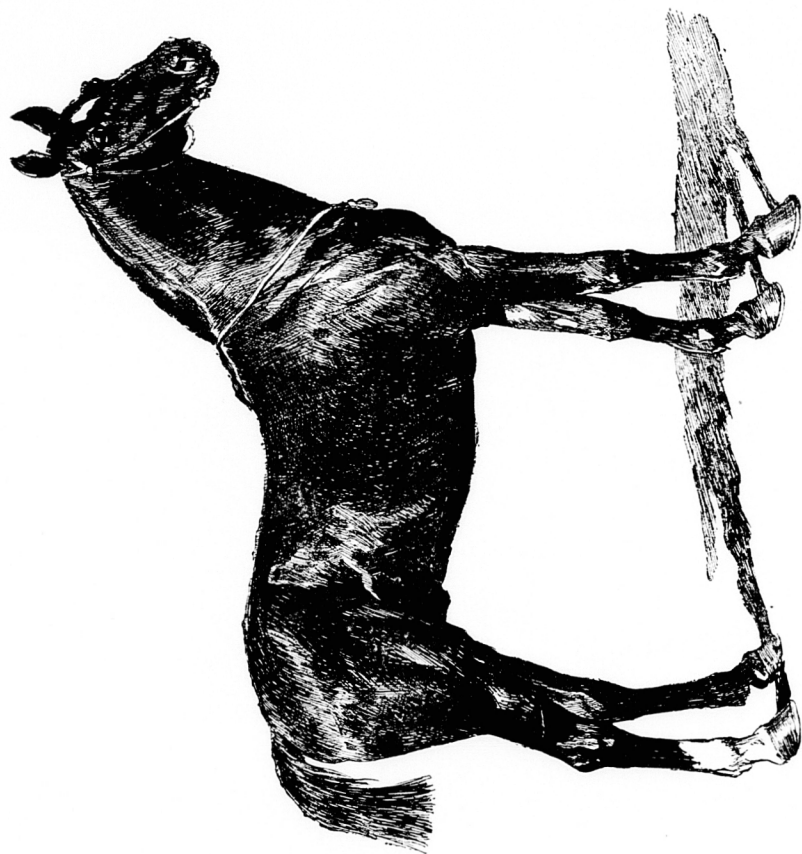
Achonok, hengst van het Orlov-rislag.

Fenella, merrie van het rïjslag Rostoptchine.

Landiche, halfbloedhengst uit de stoterij van Ofressimoff.

QUADRIK, Paardenrassen.
II. Russische paarden.
Uitgave: ERVEN B. VAN DER KAMP, Groningen.

fr
O
on
ta
va
V
ta
re
ri

A
r
h
d
e
r

r
f
v

De rijpaarden der Stoeterijen.

Dezelfde Graaf Orlow-Tchesmenski is de schepper van een fraai ras van rijpaarden, dat dan ook naar hem genoemd is. Onder de hengsten die de Graaf uit het Oosten liet komen, onderscheidden zich, zooals reeds is medegedeeld, de witte Smetanka en de vos Saltan I. Smetanka is de stamvader geworden van de harddravers, *Saltan I* daarentegen van de rijpaarden. Van Saltan I en uit eene Arabische merrie werd geboren Saltan II, een lichtbruine hengst, vader van den beroemden Svirépoi II, waarop de Graaf Orlow steeds reed als er harddraverijen te Moscou waren.

Van Svirépoi II en eene Anglo-Arabische merrie ontstond Achonock, wiens zoon *Yachma I* met goudbruine robe (gebooren in 1816) in de vorming van het rjïslag dezelfde rol gespeeld heeft als Bars I voor de harddravers. Jaren achtereen was hij de voornaamste dekhengst in de stoeterij Khrenovoyé, nalatende een zeer talrijk nageslacht, allen met de karakteristieke kenmerken van het Orlow-rjïslag.

In hoofdzaak is dit ras ontstaan door kruising van Arabisch met Engelsch bloed, doch ook harddraversbloed is er onder gemengd (dus ook een honderdste Deensch en Nederlandsch bloed), alsmede een weinig inlandsch Russisch bloed.

De paarden van het Orlow-rjïslag waren middelmatig van taille, 1.60 M. en hadden een zeer fraai extérieur. Volgens kenners representeerden zij het beste type van manégepaard. Zij

hadden het prachtige Arabische hoofd met kleine ooren en levendige oogen, een voldoende diepe borst, rechten rug, machtige lenden, goed ontwikkeld kruis, met sierlijk gedragen staart. De broek was zeer sterk ontwikkeld, de ledematen fijn maar droog en gespierd, de kooten sterk, de hoeven solied. De gangen waren gracieus en elegant, terwijl het temperament vurig, maar het karakter zacht was.

In 1802, eenigen tijd dus na de stichting der Orlowstoeterij, werd door Graaf Rostoptchine ook eene stoeterij voor rijpaarden opgericht.

Oorspronkelijk werd de stoeterij van Graaf Rostoptchine ook in de omstreken van Moskou gevestigd, in het dorp Voronovo, doch een weinig later werd zij overgebracht naar de provincie Orel en in 1815 in het dorp Annenkovo, in de provincie Woronesj voor goed gevestigd.

Het rijpaardenras van Rostoptchine ontstond uit vier Arabische hengsten: *Kadi*, *Dragoute*, *Kaïsnak* en *Richane*, allen in de omstreken van Mekka aangekocht, en uit Engelsche volbloedmerriën, door kenners gekozen.

Later gebruikte men in de stoeterij ook Perzische, Turksche en Engelsche hengsten (onder de laatsten de beroemde *Piker*). De paarden van het rijslag Rostoptchine kenmerkten zich ook door hunne elegante vormen en door hunne sierlijke bewegingen, maar zij waren kleiner van taille dan het Orlowslag, daar zij zelden grooter waren dan 1.56 M. en de meesten niet meer dan 1.48 à 1.51 M. haalden.

De stoeterij van Graaf Orlow en Graaf Rostoptchine werden in 1845 door den Staat aangekocht en de paarden van de stoeterij Rostoptchine naar de stoeterij te Khrenovoyé overgebracht. Van af dien tijd werden zij gekruist met Orlowpaarden en als zijnde minder constant dan deze, waren zij al spoedig als 't ware in Orlowers omgevormd.

Toen de afdeeling rijpaarden in de stoeterij te Khrenovoyé

gesupprimeerd werd, bracht men dit slag over naar de stoeterij te Limarevo.

Edoch het zuivere Orlow-rijslag wenschte men niet langer te behouden; men had thans andere idealen, en tegenwoordig vindt men zoo goed als geen paarden meer van dit typische ras. Uit de geschiedenis van deze paarden ziet men, dat in Rusland het Anglo-Arabische ras reeds bijna een eeuw geleden gecreëerd werd en dat de in Frankrijk thans zoo geroemde methode tot het verkrijgen van rijpaarden, volgens de afwisselende methode met Engelsch en Arabisch volbloed of met Anglo-Arabische hengsten, in Rusland niet nieuw is en Rusland werkelijk op succes kan bogen. Onze plaatjes *Achonok* en *Fenella* zijn voorbeelden van Anglo-Arabische producten. Ten einde aan de moderne rijpaarden meer taille en meer type te geven, heeft men aan het Anglo-Arabische bloed toegevoegd het bloed van rassen van meerder omvang, zoo ook dikwijls genoeg dat van de harddravers.

Plaat XXIII geeft het portret van een halfbloed-rijpaard uit de particuliere stoeterij van J. Th. Ofrossimoff.

De volbloed-Arabische en Engelsche paarden.

De Staatsstoeterijen fokken Engelsche en Arabische volbloedpaarden enkel voor eigen behoeften, met het doel in de behoefte aan halfbloedpaarden te voorzien of er andere rassen mede te verbeteren. De volbloed-Arabische paarden bevinden zich in de stoeterij te Strélètsk, en de volbloed-Engelsche te Dèrkoul en te Yanovo.

Met hetzelfde doel, dat wil zeggen, in hoofdzaak tot het fokken van halfbloedpaarden, fokt men volbloed-Arabische en Engelsche in eenige particuliere stoeterijen.

De koudbloedigen.

De fokkerij van koudbloedige paarden is in Rusland nog in beproeving, daar de kwestie, welk type voor Rusland het beste is, nog niet geheel is opgelost.

Men heeft beproefd Percherons, Suffolk en Clydesdalers, terwijl men thans een proef neemt met Belgische en met Boulooneezer paarden. Men heeft ook een kruising geprobeerd van de inlandsche koudbloedige, de bitjoegs en de lomoviks, met deze buitenlandsche koudbloedigen.

De resultaten zijn echter niet gelukkig geweest, niet alleen wat hun extérieur betreft, maar vooral wat hun geschiktheid aangaat voor het werk in Rusland. De kruisingsproducten zijn bijna even duur als hun vaders en al te zwaar voor de Russische, niet bestrate, landwegen.

De eenige logische conclusie die men hieruit trekken kan, is, dat men terug moet keeren tot het zuivere bitjoeg-type en dat men zich hiermede zal moeten haasten, daar dit ras aan het verdwijnen is. Wij hebben er reeds op gewezen, dat de afgetreden Hoofddirecteur der Staatsstoeterijen in dezen zin dan ook reeds maatregelen getroffen heeft, terwijl de tegenwoordige Hoofddirecteur Z. K. Hoogheid Grootvorst Demitri Constantinovitsch daarmede voortgaat.

Onder de Staatsstoetsrijen is het de stoeterij te Khrenovoyé die koudbloedigen fokt. Nog korten tijd geleden fokte men ze

ook te Derkoul. In 1890 echter zijn alle koudbloedigen van Derkoul naar Khrenovoyé overgebracht.

In de particuliere stoeterijen heeft men tot op heden zich weinig gelegen laten liggen aan de koudbloedigen, en die het deden gebruikten alleen nog maar buitenlandsch bloed. De fokkerij van bitjoegs is nog in handen der boeren en voornameijk der boeren van de provincies Woronesj en Tambow.

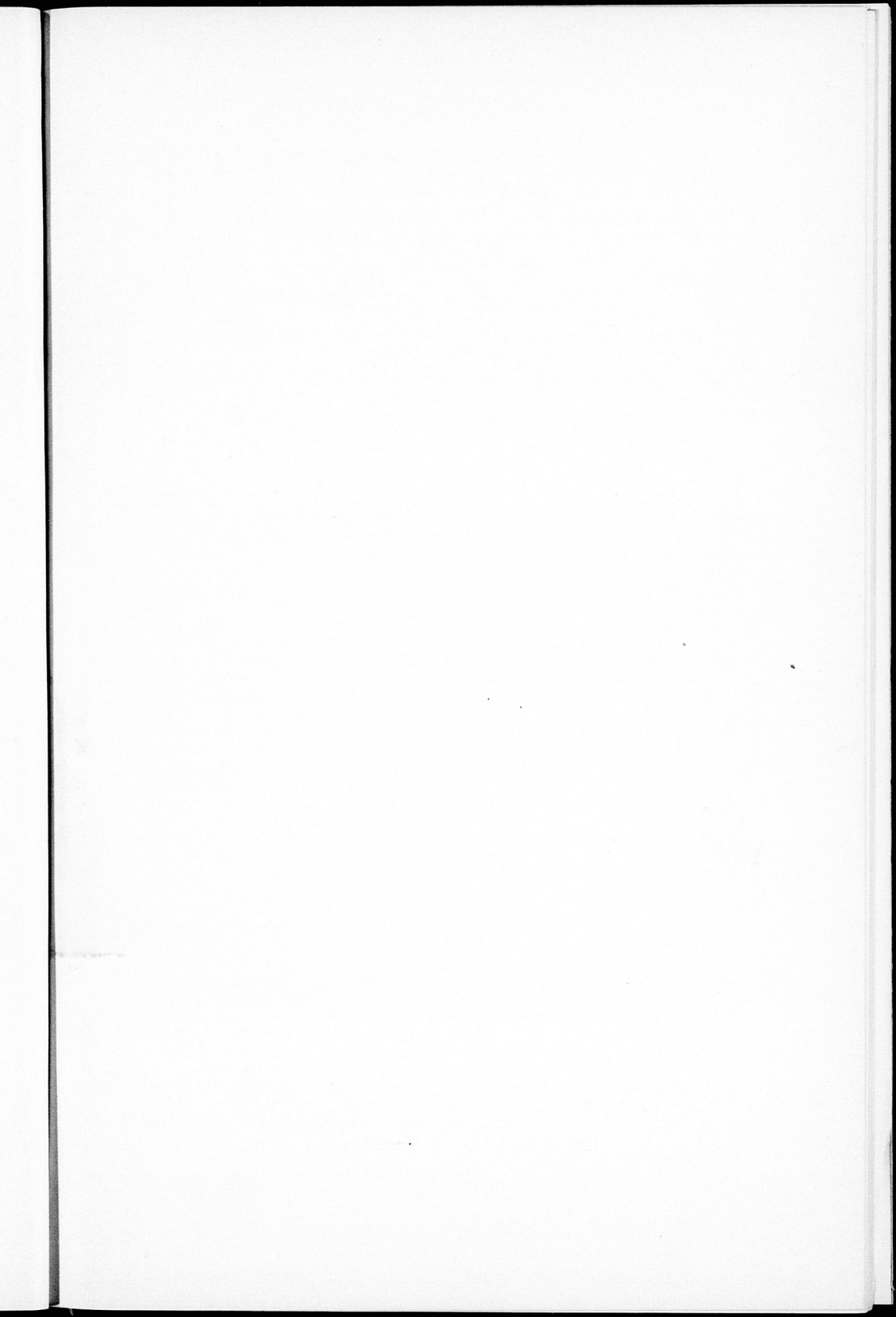
I N H O U D.

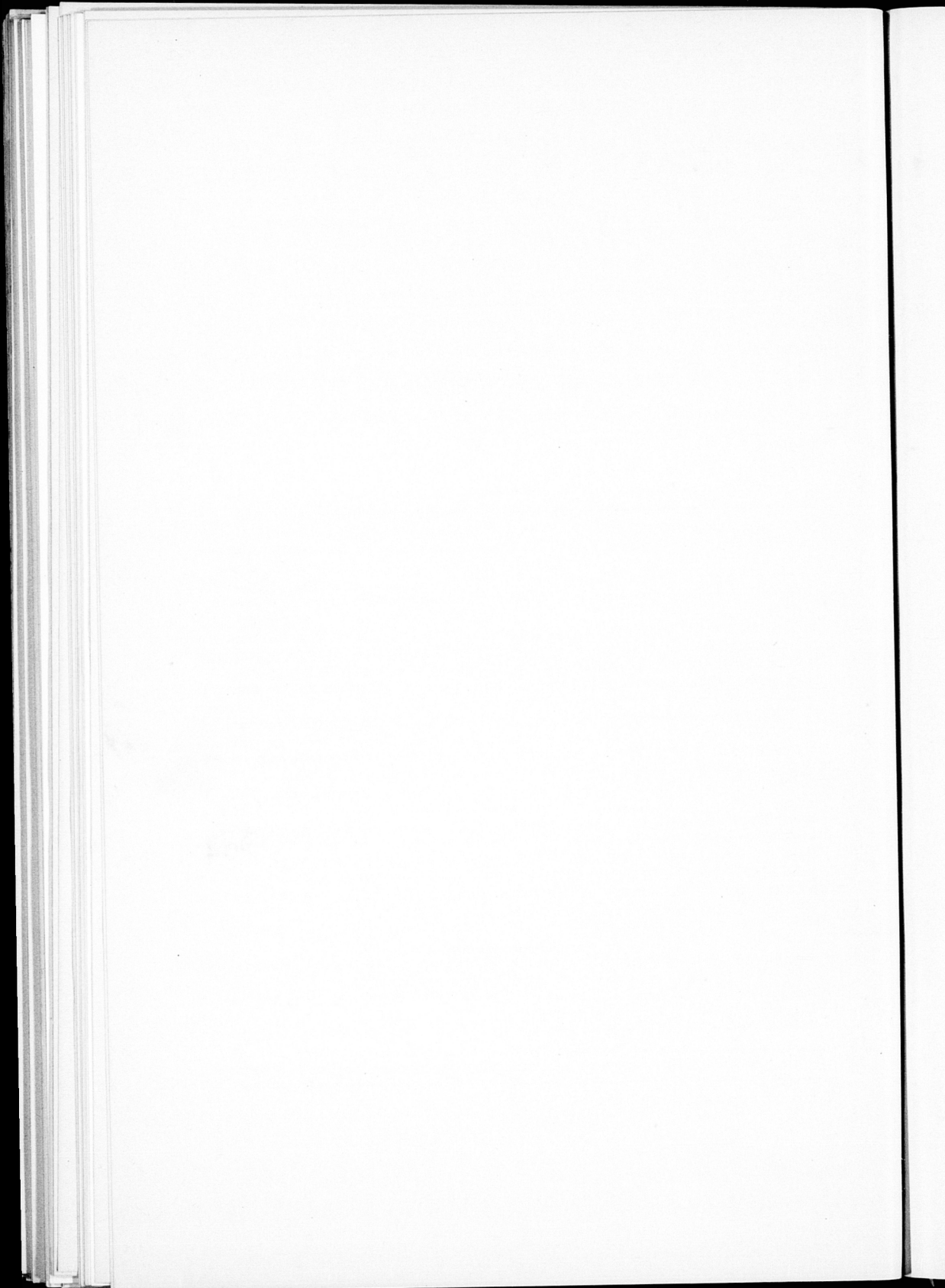
	Bladz.
Algemeen overzicht	7.
De wilde paarden	11.
De halfwilde steppenpaarden der Nomadische volksstammen	15.
De paarden der Kirghizen	19.
Het paard der Kalmukken	24.
De steppenpaarden die op een meer regelmatige wijze gefokt worden	27.
De paarden der Bachkirs	28.
De paarden der Kozakken van den Oeral	30.
De paarden van den Don	31.
De Nogaïsche paarden	34.
De Kaukasische paarden	35.
Paarden der provincies grenzende aan Siberië	39.
De koudbloedigen	41.
De Bitjoegs	42.
De paarden van Wjatka en Obva	45.
De paarden van Mézen	46.
De Estlandsche kleppers	47.
De Finsche paarden	49.
De Jmoudspaarden	51.
De paarden der landbouwers	53.
De paarden der stoeterijen	56.
Geschiedkundig overzicht	56.
De thans bestaande stoeterijen	61.
Rassen in de Russische stoeterijen gefokt	64.
De harddravers	66.
De rijpaarden der stoeterijen	71.
De volbloed-Arabische en Engelsche paarden	74.
De koudbloedigen	75.

ENGELSCH E PAARDEN.

I N H O U D.

	Bladz.
De Clevelandsche bruinen en Yorkshire koetspaarden .	7.
De Hunter	22.
De Volbloed	31.
De hackney	48.
De hack	66.
Ponys	71.
Shire-paarden	78.
Het Suffolkpaard	93.
Het Clydesdalerpaard	107.
Sleeperspaarden	115.

HANDLEIDING VOOR PAARDENFOKKERIJ,

ten dienste van den

Nederlandschen Landbouwer-Paardenfokker,

samengesteld door

C. D. VAN DER WEG,

*in leven Inspecteur v/h Paardenstamboek voor de
3 Noordelijke Provinciën,*

uit de op een prijsvraag ingekomen drie bekroonde antwoorden
van de heeren:

E. A. L. QUADDEKKER, kap.-paardenarts te *Haarlem*,

A. VAN LEEUWEN te *Leiderdorp*,

M. W. V. VAN BIJLEVELDT te *Rilland-Bath*.

Wij laten hieronder volgen den tekst van het voorwoord van de hierboven geannonceerde „Handleiding voor paardenfokkerij”, door verschillende deskundigen, wier namen een uitstekenden klank hebben, samengesteld. De prijs van f 1.25 voor particulieren is, dunkt ons, den omvang van het werk met de veelvuldige afbeeldingen in aanmerking genomen zoo laag, dat daaromtrent geene aanbeveling noodig is te geven en het debiet van het werkje zeker daarin geen beletsel zal vinden.

Daarbij komt nog dat de Uitgevers de vrijgeveige bepaling hebben gemaakt, dat elke landbouwvereeniging of maatschappij of vereeniging tot bevordering van paardenfokkerij of vereeniging ter veredeling van het paardenras voor zijne leden dit werkje kan bekomen tegen den prijs van 80 cents.

Wij hebben alleen over den prijs van het werkje gesproken, omdat voor den landbouwer tegenwoordig en met recht elke uitgave gewikt en gewogen wordt en of de prijs van hetgeen hij zich aanschaff in overeenstemming is met het nut, hetwelk hij er van kan hebben.

Die prijs nu staat waarlijk in geen verhouding tot het nut, dat eene goede handleiding voor de paardenfokkerij hebben kan. Dat een dergelijk werkje noodig was en is, daaraan hebben de groote maatschappijen van landbouw in den lande zeker niet getwijfeld en ook wij zijn van oordeel dat het een dringende eisch is voor den landbouwer-paardenfokker, zich in zijn bedrijf te gedragen naar de wenken en raadgevingen die ervaren mannen hen wel in beknopten vorm hebben willen aanbieden.

De eer van het denkbeeld dezer samenwerking te hebben aange-moedigd komt toe aan de Drentsche Landbouw-Maatschappij.

Het denkbeeld door haar aan alle vereenigingen voor paardenfokkerij, paardenstamboeken en landbouwmaatschappijen aan de hand gedaan om gezamenlijk iets blijvends op dit gebied tot stand te brengen, komt thans tot uitvoering.

Wij hopen dat de vaders van het denkbeeld er zeer veel genoeg en mogen beleven en de uitgevers ten minste eenig voordeel.

Wij kennen de uitgevers van ons blad te goed en ook onze lezers weten wat door hen geleverd wordt, om niet te verwachten dat het boekje een keurig uiterlijk zal hebben.

VOORWOORD.

Een woord vooraf, bevattende de geschiedenis, op welke wijze deze *Handleiding voor de paardenfokkerij ten dienste van den Nederlandschen Landbouwer-Paardenfokker* in de wereld is gekomen, zal zeker niet ongepast geacht worden.

Algemeen werd de behoefte gevoeld aan een populair handboek voor paardenfokkerij, en het was het Hoofdbestuur van het Genootschap ter bevordering van den Landbouw in Drenthe, dat in December 1888 aan de Nederlandsche Maatschappijen en Vereenigen ter bevordering van Landbouw, Veeteelt en Paardenfokkerij een circulaire, om gezamenlijk een prijsvraag uit te schrijven, ter verkrijging van een dergelijk handboek.

De pogingen, van Regeeringswege aangewend om onze nationale paardenfokkerij te verbeteren en te verheffen, zouden zeer zeker krachtig gesteund worden, wanneer de paardenfokker in het bezit werd gesteld van een degelijke populaire handleiding voor paardenfokkerij.

Bedoelde circulaire had het gevolg dat een genoegzaam aantal Maatschappijen en Vereenigen, de bevordering van de Paardenfokkerij voorstaande, alsmede eenige particuliere belangstellenden, instemming betuigden met het geopperde denkbeeld.

Den 28 Juni 1889 werd te Utrecht de eerste vergadering gehouden van afgevaardigden der vereenigen, welke sympathie hadden betuigd met het denkbeeld, ten einde van gedachten te wisselen over de beste wijze, waarop men het gestelde doel zou kunnen bereiken.

Het resultaat dezer besprekingen was, dat men het benodigd bedrag der kosten raamde op f 900.—, waarvan f 600.— zou worden besteed aan prijzen voor de antwoorden, terwijl men meende, dat de jury dat bedrag al naarmate van de waarde der drie beste antwoorden moest verdeelen, omdat het zijn kon, dat de drie beste antwoorden elkander niet veel ontliepen en ook zeer konden verschillen. Bovendien werd bepaald, dat wanneer de jury in geen der antwoorden volledige bevrediging vond, op haar advies aan iemand zou kunnen worden opgedragen uit die drie antwoorden één geheel te maken tegen eene belooning van hoogstens f 100.—.

Deze bepaling achtte men vooral wenschelijk, omdat het zeer wel mogelijk was dat de bewerking van een der in de prijsvraag genoemde vereischten voor het antwoord in het eene meer doeltreffend werd bevonden dan in een der beide anderen, waarin misschien aan andere onderdeelen meer zorg was besteed. Voor verdere kosten van advertentiën, drukwerken enz. werd het overblijvende bedrag van f 200.— voldoende geacht. In deze vergadering werden de ondergeteekenden tot commissie van uitvoering gekozen.

Op de volgende vergadering, den 14 Februari 1890 te Amsterdam gehouden, werd, daar het benodigde bedrag gevonden was, besloten tot het uitschrijven van de prijsvraag, hetgeen dan ook

met 1 Maart d. a. v. plaats vond. Zie onder de bijlagen der Handleiding het programma van de prijsvraag.

De bijdragende vereenigingen en particulieren zijn:

Het Paardenstamboek gevestigd te Leeuwarden;

Het Genootschap ter bevordering van den Landbouw in Drenthe;

De Friesche Maatschappij van Landbouw;

Het Genootschap van Nijverheid in de provincie Groningen;

De Harddraverij-Vereeniging te Groningen;

De Provinciale Vereeniging tot bevordering van Paardenfokkerij in Groningen;

Het Nederlandsch Paardenstamboek;

De Hollandsche Maatschappij van Landbouw;

De Overijsselsche Vereeniging ter bevordering der Paardenfokkerij;

Het Genootschap voor Landbouw en Kruidkunde in Utrecht;

De Maatschappij ter bevordering van Landbouw in Zeeland;

J. E. Scholten te Groningen.

Jhr. Mr. C. van Eijsinga te Leeuwarden;

Jhr. Mr. L. v. d. Berch van Heemstede te Doorn.

De jury voor de beantwoording der ingekomen antwoorden werd op de volgende wijze samengesteld.

Nadat elk der bijdragende vereenigingen eenige personen had opgegeven, geschikt voor het jury-lidmaatschap, werd uit een verzamellijst dezer personen door alle bijdragende vereenigingen een tiental personen aangewezen, aan wie door hen als juryleden de voorkeur werd gegeven. Op deze wijze werd de jury bij meerderheid van stemmen, nadat de heeren W. Beker te Brummen, en E. A. L. Quadekker te Breda voor het jury-lidmaatschap hadden bedankt, samengesteld als volgt: de heeren Herman F. Bultman te Haarlemmermeer, H. v. Wickevoort Crommelin te Heemstede, J. H. Ebels te Stadspolder, prov. Groningen, H. C. Reimers, leeraar aan de Rijkslandbouwschool te Wageningen en C. D. v. d. Weg, inspecteur van het Paardenstamboek te Dongjum, prov. Friesland.

Van de 12 ingekomen antwoorden werden, in de vergadering den 30 September 1891 te Utrecht gehouden, de antwoorden:

„*Si je fais naître de bonnes idées à d' autres, je n' aurai pas tout à fait perdu mon temps*”, van den heer E. A. L. Quadekker, paardenarts te Breda,

„*Hippophilus*”, van den heer A. van Leeuwen, rijksveearts te Leiderdorp bij Leiden, en

„*Hij, die vele zaken in een klein bestek weet samen te vatten, zich onthoudt van technische termen en het nuttige aan het aangename paart, schrijft voor ieder*”, van den heer M. W. V. van Bijleveld te Rilland Bath, door de jury bekroond en wel ieder met f 200.—, daar de waarde dier 3 antwoorden gelijk werd geacht.

Daar geen der bekroonde antwoorden geacht werd aan alle eischen der prijsvraag te voldoen, werd besloten aan het jurylid C. D. van der Weg bovengenoemd, ingevolge het programma der prijsvraag op te dragen uit die drie antwoorden één geheel te maken,

onder nadere goedkeuring van en vaststelling door de geheele jury.

En het resultaat van die omwerking door den heer van der Weg is de handleiding, die hierbij aan de Nederlandsche landbouwers-
paardenfokkers ter bestudeering wordt aangeboden.

Moge de bedoeling, met de prijsvraag beoogd, bereikt zijn en deze handleiding een vertrouwbare vraagbaak zijn voor den paardenfokker en hem nimmer het antwoord schuldig blijven!

Eenige waarborgen daarvoor levert zeker de wijze, waarop ze tot stand is gekomen.

De Erven B. van der Kamp, uitgevers te Groningen, hebben de uitgave voor hunne rekening genomen. Hun gevestigde naam als uitgevers is ons een waarborg voor een keurige uitvoering van het werk, dat ongeveer 200 bladzijden zal beslaan en een zeventigtal teekeningen, deels in houtsnee, deels in zincographie zal bevatten, terwijl de prijs voorzeker niet te hoog gesteld is.

Voor leden van landbouwmaatschappijen en vereenigingen, die bevordering van de paardenfokkerij voorstaande, zal het werk gedurende drie jaren na de uitgave op aanvraag van de penningmeesters dier maatschappijen en vereenigingen verkrijgbaar zijn voor f 0.80, terwijl de prijs voor particulieren op f 1.25 gesteld is. De prijs is zoo laag gesteld kunnen worden, daar men gerekend heeft op een groot debiet. Moge deze verwachting niet ijdel zijn!

Alvorens dit voorwoord te eindigen, meent de Commissie van uitvoering, dat zij aan den plicht der dankbaarheid te kort zou doen, wanneer ze niet met een enkel woord namens de bijdragende vereenigingen en particulieren grooten dank betuigde aan de juryleden, die in dezen zeker een zeer moeilijke taak hebben volbracht.

De overtuiging door deze werkzaamheid te hebben medegewerkt tot verheffing onzer nationale paardenfokkerij, zal zeker voor hen eene aangename voldoening zijn.

Het jurylid C. D. van der Weg mocht helaas de vrucht van zijne omwerking der drie bekroonde antwoorden niet in het licht zien verschijnen. De onverbiddelijke dood rukte dien waardigen man, in het noorden des lands als een autoriteit op het gebied der paardenfokkerij beschouwd, te midden zijner vele werkzaamheden uit de rij der levenden weg.

De correctie, welke hij welwillend op zich had genomen, werd toen door de Commissie van uitvoering opgedragen aan den heer Quadekker te Breda, die belangeloos en met groote bereidvaardigheid die opdracht aanvaardde. Ook daarvoor zij den heer Quadekker onze hartelijke dank gebracht.

Met deze introductie meent de Commissie van uitvoering, dat dit werkje verder zijn weg zelve moet vinden, zich zelf aanbevelend als onmisbaar voor elken Nederlandschen paardenfokker.

Groningen, }
Hoogeveen, } Febr. 1893.

J. E. SCHOLTEN.
Mr. MENNO O. GRATAMA.

Oordeel van de pers over:

HANDLEIDING voor PAARDENFOKKERIJ

TEN DIENSTE VAN DEN

Nederlandschen Landbouwer-Paardenfokker,

samengesteld door C. D. VAN DER WEG, in leven Inspecteur van het Paarden-Stamboek voor de 3 Noordelijke Provinciën, uit de op een prijsvraag ingekomen drie bekroonde antwoorden van de heeren E. A. L. QUADEKKER te *Breda*, A. VAN LEEUWEN te *Leiderdorp* en M. W. V. VAN BIJLEVELT te *Rilland-Bath*.

(Met pl.m. 70 afbeeldingen in den tekst en 1 titelplaat.)

Wij hebben ter aankondiging een werk ontvangen, welks titel men slechts in zijn geheel en omvang behoeft te noemen om alle bespreking feitelijk overbodig te maken. Van slechts zeer enkele werken kan men zulks zeggen, n.l. van die, welke voor dat zij in 't licht verschijnen reeds eene geschiedenis en nog wel een belangrijk verleden achter den rug hebben. Sinds jaren werd de behoefte gevoeld aan een populair handboek voor paardenfokkerij. Wel hebben wij er, zooals het veeartsenijkundig werk van SIFFERLEN, dat reeds wat oud is, of het werk van den heer DE BRUYN, dat zeer veel goeds bevat, maar dat het niet geven wat men wenscht blijkt hieruit, dat toen 't Genootschap van landbouw in Drente in 1888 het voorstel aan verschillende landbouwmaatschappijen deed om gezamenlijk eene prijsvraag ter verkrijging van een degelijk handboek uit te schrijven, een elftal groote of minder groote corporaties bijdragen daarvoor gaven, zoodat het geraamd bedrag van f 900 bijeenkwam, waarvan f 600 zou worden geschonken aan de schrijvers der best gekeurde antwoorden. Bovendien werd bepaald, dat wanneer de jury in geen der antwoorden volledige bevrediging vond, op haar advies, aan iemand zou kunnen worden opgedragen uit de best gekeurde antwoorden één geheel te maken.

Dit laatste is gebeurd. Van de 12 ingekomen antwoorden werden aan drie ieder f 200 toegekend en aan den heer VAN DER WEG opgedragen daaruit één geheel te maken. Een en ander hebben wij ter gelegener tijd medegedeeld en de titel van het werk dat thans verschenen is geeft in 't kort die geheele geschiedenis terug. Hij luidt als volgt:

„Handleiding voor paardenfokkerij, ten dienste van den Nederlandschen landbouwer-paardenfokker, samengesteld door C. D. VAN DER WEG, in leven inspecteur van het paardenstamboek voor de 3 Noordelijke provinciën, uit de op een prijsvraag ingekomen drie bekroonde antwoorden van de heeren E. A. L. QUADEKKER te Haarlem, A. VAN LEEUWEN te Leiderdorp en M. W. VAN BIJLEVELT te Rilland-Bath.”

Het werk, dat uitgegeven is bij de ERVEN VAN DER KAMP te Groningen, is met 1 titelplaat en een zeventigtal afbeeldingen in den tekst voorzien. Het kost f 1.25.

Wij herhalen thans: het noemen van den titel maakt de bespreking overbodig. De namen der mannen, die medegewerkt hebben tot de samenstelling van dit werk en vooral ook de wijze waarop het is ontstaan, leggen de welsprekendste bewijzen af van de degelijkheid van dit handboek. Ter loops hebben wij het gelezen — 't is pas verschenen — en aan de verwachting welke wij er van koesterden beantwoordt het, naar het ons voorkwam, ten volle. Wij zullen er dan ook den geheelen inhoud niet van nagaan, maar alleen onzen lezers dit werk ter lezing ten sterkste aanbevelen. Dat het zijnen weg bij het publiek zal vinden is aan geenem twijfel onderhevig.

Landbouw-Kroniek van de *Nieuwe Gron. Courant* van 10 Sept. 1893.

De lang verbeide „Handleiding voor paardenfokkerij, door C. D. VAN DER WEG enz.” heeft in het algemeen gesproken na lecture er van een gunstigen indruk bij ons achtergelaten. Tal van zeer wetenswaardige zaken voor den landbouwer-paardenfokker zijn in dit boekje van 140 bladz. vervat. Het beknopte heeft geen afbreuk gedaan aan de degelijkheid van het werk. In de volgende aflevering zullen wij deze handleiding min of meer per hoofdstuk behandelen en die zaken aanwijzen, waarin wij in meening verschillen met den hooggeachten auteur, wijlen den heer C. D. VAN DER WEG. Het hoofdstuk „Opsomming der gebreken, welke een paard ongeschikt maken voor de voortteling” heeft ons het minst goed voldaan.

Hippos 1893, no. 12.

De toenmalige Redacteur van Hippos, de heer A. W. Heidema, heeft noch in de op no. 12 van 1893 volgende aflevering noch daarna, ooit eene beoordeeling van dit werk gegeven. Waarom?

„Handleiding voor paardenfokkerij” is de titel van een zeer practisch boek, uitgegeven door de ERVEN B. VAN DER KAMP, te Groningen en samengesteld door den heer C. D. VAN DER WEG, in leven Inspecteur van het Paardenstamboek voor de 3 noordelijke provinciën, naar aanleiding der drie bekroonde antwoorden, door de heeren E. A. L. QUADKKER te Breda, A. VAN LEEUWEN te Leiderdorp en M. W. V. VAN BIJLEVELT te Rilland—Bath.

De algemeene grondbeginselen waarop paardenfokkerij berust, bestaat uit een voornaam punt, namelijk: niet te mogen fokken dan met gezonde dieren, terwijl een juiste kennis van een goede voeding en doelmatige verpleging hoofdzaak zijn.

De uiterlijke vorm van een goed gebouwd paard; de beschrijving van paarden, bijzonder geschikt voor de voortteling; de opsomming der gebreken, die een paard ongeschikt maken voor die voortteling; de tijd van paring en verzorging van hengsten; verder de verzorging van het veulen en ten slotte de stalling, het voedsel en de verzorging van den hoef, dit alles geeft deze Handleiding voor Paardenfokkerij ten dienste van den Nederlandschen landbouwer, in duidelijke woorden, in een klein bestek, zonder te schermen met technische termen en daarenboven alles nog verduidelijkt door goed uitgevoerde afbeeldingen.

De prijs van f 1.25 zal o. i. geen beletsel zijn, dat vele landbouwers-paardenfokkers zich dit werkje zullen aanschaffen.

Beoordeeling van de Ned. Sport.

We maakten dezer dagen kennis met een werk, uitgegeven bij de ERVEN B. VAN DER KAMP, alhier, onder den titel „Handboek voor paardenfokkerij.” Het is samengesteld door wijlen den heer C. D. VAN DER WEG, in leven inspecteur van het Paardenstamboek voor de drie noordelijke provinciën uit drie bekroonde antwoorden op eene prijsvraag, respectievelijk van de h.h. E. A. L. QUADKKER te Breda, A. VAN LEEUWEN, te Leiderdorp en M. W. V. VAN BIJLEVELT te Rilland-Bath.

Zonder ons in 't minst uit te willen geven voor deskundige op 't gebied der paardenfokkerij, meenen we toch te mogen verklaren, dat er uit boek voor liefhebbers van het edele paard vrij wat te leeren valt. In een 10tal hoofdstukken wordt alles, wat een paardenfokker noodig heeft te weten, helder en duidelijk medegedeeld. Een 70tal afbeeldingen tusschen den tekst verhoogen de waarde van het werk, dat er zeer goed uitziet.

Nieuwsblad van het Noorden, 10 Sept. '93.

De voorlang aangekondigde handleiding voor de paardenfokkerij is verschenen.

Zooals onze lezers zich zullen herinneren, is deze samengesteld door nu wijlen onzen verdienstelijken Inspecteur van het Paardenstamboek C. D. VAN DER WEG, uit de drie bekroonde antwoorden der uitgeschreven prijsvraag.

Reeds deze wijze van samenstelling waarborgt wat goeds, aan welke verwachting het boekje, dat door figuren en afbeeldingen is toegelicht, volkomen beantwoordt.

't Is een werkje dat ieder fokker niet alleen moet lezen, maar naast zich moet hebben, teneinde het bij herhaling te kunnen raadplegen.

De verschillende onderdeelen der fokkerij worden in 10 hoofdstukken behandeld, als:

1. De algemeene grondregelen waarop paardenfokkerij berust, enz. enz.

Deze handleiding kost f 1.25, doch is voor Leden onzer Vereeniging, ook voor Leden van Landbouw-Maatschappijen, echter voor f 0.80, f 0.90 fr. p. post verkrijgbaar bij de uitgevers, blijkens achterstaande advertentie.

Voor eene zeer geringe opoffering kan men zich dus een werkje aanschaffen dat voor ieder fokker zeer vele practische en nuttige wenken bevat.

Mogen er zeer velen van deze gelegenheid gebruik maken.

Meer doelmatige paardenfokkerij zal daardoor zeker worden bevorderd.

(Mededeelingen en Berichten der Friesche Maatschappij van Landbouw, 15 September 1893).

Voor eenige jaren werd door het „Genootschap ter bevordering van den landbouw in Drente” het initiatief genomen tot het uitschrijven van een prijsvraag ter verkrijging van een handboek ten dienste van de paardenfokkerij in Nederland. Aan verschillende vereenigingen ter bevordering van landbouw, veeteelt en paardenfokkerij werd namelijk door genoemd Genootschap een circulaire gezonden, waarin de wenschelijkheid van de uitvoering van bovenstaand denkbeeld werd betoogd.

De verschillende vereenigingen, die sympathie met deze circulaire betuigd hadden, zonden in 1889 hare afgevaardigden naar Utrecht, waar besloten werd f 600 voor een prijsvraag beschikbaar te stellen, met dien verstande, dat de jury dit bedrag over de drie beste antwoorden mocht verdeelen.

Twaalf antwoorden kwamen er in. Drie daarvan, en wel die der heeren E. A. L. QUADDEKER te Breda, A. VAN LEEUWEN te Leiderdorp en M. W. V. VAN BIJLEVELT te Rilland Bath, werden eene bekroning, elk van f 200, waardig gekeurd. Geen dier antwoorden voldeed echter aan alle eischen en daarom werd besloten aan het jurylid C. D. VAN DER WEG, inspecteur van het paardenstamboek te Dongjum, op te dragen uit het drietal één geheel te maken, onder nadere goedkeuring van en vaststelling door de geheele jury.

Het resultaat dier omwerking heeft thans het licht gezien. Jammer genoeg heeft de heer VAN DER WEG dit tijdstip niet mogen beleven, want vóórdat zijne handleiding van de pers kwam, werd hij door den dood aan zijne nuttige werkzaamheid ontrukkt.

De beteekenis eener doeltreffende fokkerij van paarden behoeft zeker niet te worden uiteengezet. En dat op dit gebied door onkunde nog maar al te veel gezondigd wordt, is evenzeer boven twijfel verheven. Daarom begroeten wij de verschijning dezer handleiding met groote ingenomenheid. De prijs, voor leden van landbouwmatschappijen en maatschappijen ter bevordering van de paardenfokkerij f 0.80 en voor particulieren f 1.25, brengt haar onder ieders bereik.

De landbouwers zullen daarin tal van behartigenswaardige wenken vinden omtrent de vereischen, waaraan een goed paard moet voldoen, omtrent de voortteling, de stalling, het voedsel, het hoefbeslag enz. Terecht wordt in het boekje gezegd: de paardenteelt behoort meer en meer een rijke nevenbron van bestaan te worden voor den landbouwer-paardenfokker.

De Telegraaf van 17 Sept. '93.

Een Handleiding voor paardenfokkerij, die door de deugdelijke wijze waarop hare samenstelling is voorbereid, met recht als een vertrouwbaar gids voor den Nederlandschen paardenfokker mag worden beschouwd, is onlangs uitgegeven door de ERVEN B. VAN DER KAMP te Groningen. Het initiatief daartoe werd genomen door het hoofdbestuur van het Genootschap ter bevordering van den landbouw in Drente, dat in December 1888 aan de Nederlandsche maatschappijen en vereenigingen ter bevordering van landbouw, veeteelt en paardenfokkerij uitnoodigde tot samenwerking.

om een prijsvraag uit te schrijven ter verkrijging van een populair handboek voor paardenfokkerij.

Dit denkbeeld vond sympathie bij een elftal vereenigingen en uit de bijdragen van dezen en van eenige belangstellende particulieren, de heeren J. E. SCHOLTEN te Groningen, Jhr. mr. C. VAN EYSINGA te Leeuwarden en Jhr. mr. L. VAN DER BERCH VAN HEEMSTEDE te Doorn, zijn de voor het uitschrijven van eene prijsvraag benodigde gelden bijeengebracht. Van de 12 ingekomen antwoorden werden drie, die van de heeren E. A. L. QUADDEKKER, militair paardenarts te Breda, A. VAN LEEUWEN, rijksveearts te Leiderdorp en M. W. V. VAN BIJLEVELT te Rilland-Bath, door de jury bekroond; de uitgeloopte prijs van f 600 werd tusschen de schrijvers gelijkelijk verdeeld. De jury maakte daarop gebruik van de bevoegdheid, die zij zich voorbehouden had en droeg aan een deskundige, den heer C. D. VAN DER WEG, inspecteur van het Paardenstamboek te Dongjum, prov. Friesland, op, uit deze drie antwoorden één geheel te maken, onder nadere goedkeuring van een vaststelling door de geheele jury.

Het resultaat van die omwerking is deze handleiding, in een 140tal bladzijden voorzien van omstreeks 70 afbeeldingen in den tekst.

De prijs kan geen beletsel zijn om deze handleiding ingang te doen vinden. Voor particulieren is die f 1.25, voor leden van landbouwmaatschappijen en vereenigingen, die de bevordering van de paardenfokkerij voorstaan, f 0.80. Wij vestigen gaarne de aandacht op dit werkje, ons aansluitende bij de commissie van uitvoering, waar zij de hoop uitspreekt, dat haar arbeid, waarvan deze handleiding de vrucht is, moge bijdragen tot verheffing van onze nationale paardenfokkerij.

Utrechtsch Dagblad, 22 Sept. '93.

Bij de ERVEN B. VAN DER KAMP te Groningen is verschenen eene: Handleiding voor de Paardenfokkerij ten dienste van den Ned. Landbouwer-Paardenfokker.

Dit boek, met een zeventigtal afbeeldingen toegelicht, is samengesteld door nu wijlen den inspecteur van het Paardenstamboek voor de drie Noordelijke Provinciën, met gebruikmaking van de bij eene prijsvraag bekroonde antwoorden der heeren E. A. L. QUADDEKKER te Breda, A. VAN LEEUWEN te Leiderdorp en M. W. V. VAN BIJLEVELT te Rilland-Bath.

Deze welverzorgde uitgave kan dus zeker als een vertrouwbare handleiding onder de aandacht van vakmannen en paardenliefhebbers worden gebracht.

Algem. Handelsblad, 26 Sept. '93.

Verder ontvingen we ter beoordeeling: Handleiding voor de paardenfokkerij ten dienste van den Nederlandschen landbouwer-paardenfokker. Dit werk is samengesteld door nu wijlen den heer C. D. VAN DER WEG, in leven inspecteur van het paardenstamboek voor de 3 noordelijke provinciën, uit drie bekroonde antwoorden op eene prijsvraag. Deze drie bekroonde antwoorden waren van de heeren E. A. L. QUADDEKKER te Breda, A. VAN LEEUWEN te Leiderdorp en M. W. V. BIJLEVELT te Rilland-Bath.

Het werk bevat, behalve de titelplaat, nog 70 afbeeldingen in den tekst, is uitgegeven bij de ERVEN B. VAN DER KAMP te Groningen en verkrijgbaar voor den prijs van f 1.25 voor particulieren; voor leden van landbouw-maatschappijen en vereenigingen, de bevordering der paardenfokkerij voorstaande, zal het werk gedurende drie jaren na de uitgave (1893) op aanvraag der penningmeesters dier maatschappijen en vereenigingen verkrijgbaar zijn voor f 0.80.

In 10 hoofdstukken worden de onderdeelen der fokkerij behandeld.

De wijze van samenstelling waarborgt reeds de degelijkheid van den inhoud. Nu de verbetering van onze paardenrassen zulk een hooge vlucht neemt, heeft een handleiding, die tot richtsnoer kan dienen, zeer zeker alleszins recht van bestaan. Vooral eene handleiding als de onderhavige voorziet in een lang gevoelde behoefte. Wij maken ons sterk, dat de resultaten in de toekomst, die verkregen zullen worden door eene oordeelkundige raadpleging van dit werk, onze verwachtingen niet zullen beschamen. We hopen, dat het werk door iederen landbouwer-paardenfokker

ter lezing zal worden genomen en twijfelen niet of het zal hem ter leering strekken en hem brengen tot het doel, eene blijvende verbetering tot stand te brengen van onze paardenrassen.

VENUS.

Nieuwe Landbouwcourant van 30 Sept. 1893.

Wij verzuimden reeds eenigen tijd melding te maken van een bij de ERVEN B. VAN DER KAMP alhier verschenen: „Handleiding voor de paardenfokkerij”. Het genootschap ter bevordering van den landbouw in Drente noodigde in 1888 de Nederlandsche maatschappijen en vereenigingen ter bevordering van landbouw, veeteelt en paardenfokkerij tot samenwerking uit om een prijsvraag uit te schrijven ter verkrijging van een populair handboek voor de paardenfokkerij. — Uit de bijdragen van een elftal dezer vereenigingen en van een aantal particulieren zijn de voor de prijsvraag benoodigde gelden verkregen. — Van de 12 ingekomen antwoorden werden drie, die van de heeren E. A. L. QUADEKKER, militair paardenarts te Breda, A. VAN LEEUWEN, rijksveearts te Leiderdorp en M. W. V. VAN BILLEVELT te Rilland-Bath door de jury bekroond. De jury droeg aan den heer C. D. VAN DER WEG, inspecteur van het paardenstamboek, te Dongjum, op, uit deze drie antwoorden één geheel te maken. — Het thans verschenen werkje is het resultaat van die omwerking. In dit werk, dat van vele afbeeldingen voorzien is, worden achtereenvolgens behandeld: Hoofdstuk I. De algemeene grondregelen waarop paardenfokkerij berust. II. Uiterlijke vorm van een goed gebouwd paard. III. Beschrijving van paarden bijzonder geschikt voor de voortteling met mededeeling waar en op welke wijze kruising wenschelijk is. IV. Opsomming van gebreken, welke een paard ongeschikt maken voor de voortteling. V. Tijd van paring en verzorging van hengsten. VI. Verzorging van veulendragende merriën. VII. Geboorte van en eerste zorg voor veulen en moeder. VIII. Behandeling van het veulen gedurende den eersten tijd. IX. Verdere opvoeding en africhting van het veulen. X. Stalling, voedsel en hoefbeslag.

Wij gelooven een werk dat op de boven geschetste wijze tot stand is gekomen, met gerustheid te durven aanbevelen als een vertrouwbaaren gids voor iederen paardenfokker. De prijs is niet hoog, n.l. f 1.25, en voor leden van landbouwmaatschappijen en van vereenigingen voor paardenfokkerij slechts f 0.80.

Prov. Gron. Ct. d.d. 9 Oct. '93.

Met zeer veel genoegen maakten wij met het in de afgelopen maand verschenen werkje kennis, getiteld: „Handleiding voor Paardenfokkerij ten dienste van den landbouwer-paardenfokker, samengesteld door C. D. VAN DER WEG, in leven inspecteur van het paardenstamboek voor de drie noordelijke provinciën, uit de op een prijsvraag ingekomen drie bekroonde antwoorden van de h.h. E. A. L. QUADEKKER te Breda, A. VAN LEEUWEN te Leiderdorp en M. W. V. VAN BILLEVELT te Rilland-Bath, met 70 afbeeldingen in den tekst, uitgave van de ERVEN B. VAN DER KAMP te Groningen”.

Dat er een groote behoefte bestond aan een dergelijk niet te omvangrijk werk, dat voor weinig geld verkrijgbaar kon worden gesteld, hebben de verschillende Nederlandsche Landbouw-Maatschappijen en Vereenigingen, die de prijsvraag uitschreven, zeer goed begrepen.

Eene beredeneerde, populaire handleiding voor paardenfokkerij ten dienste van den Nederlandschen landbouwer bestond er in onze taal niet, en wij kunnen niet anders dan de bedoelde Mijnen gelukwenschen met het resultaat door hen verkregen.

Hadden wij ook in enkele hoofdstukken nog gaarne iets meer verlangd, bijv. in hoofdst. XI, omtrent de africhting en dressuur, wij kunnen niet anders getuigen dan dat het werkje ons uitstekend bevallen is. Wij houden ons overtuigd dat het, voorziende in een ware behoefte, vele lezers zal vinden en spoedig een onmisbare handleiding zal blijken te zijn in de boekery van iederen Nederlandschen Landbouwer-Paardenfokker.

Maandblad van de Vereeniging van Oud-Leerlingen der Rijkslandbouwschool, tevens orgaan, gewijd aan de belangen van den Landbouw, Oct '93.

De paardenfokkerij is in ons land in waarheid een nationaal belang bij uitnemendheid. Reeds in vroege tijden droegen de paardenfokkerij en de paardenhandel veel bij tot de welvaart van ons land, en reeds in oude tijden — met zekerheid reeds in de 16e eeuw — bestond er een belangrijke uitvoer van paarden naar het buitenland.

Helaas was men gewoonlijk te zeer op oogenblikkelijk tastbaar voordeel gesteld en verloor men uit het oog, dat ook waarlijk goede paarden behouden moesten blijven, om voortdurend verzekerd te zijn van het bezit van het inheemsche paardenras, dat reeds gedurende lange tijden eene zoo groote mate van vermaardheid had verworven. Engeland's voorbeeld was toch navolgenswaardig; immers in dat land stelde men steeds het behoud der goede paarden op den voorgrond, en trachtte men zich altijd van de minder goede te ontdoen. Nog heden ten dage worden aldaar — tenzij zeer hooge prijzen kunnen worden bedongen — de tweede klasse paarden goed genoeg voor het Vasteland geacht. Hier te lande was men echter gewoon de goede paarden te verkoopen en behield men de minder goede. Onder tal van invloeden en oorzaken is dit wel de hoofdoorzaak geweest, waardoor het Nederlandsche paard is achteruit gegaan.

Eene andere oorzaak van den achteruitgang onzer paardenfokkerij is daarin gelegen, dat vele fokkers niet schijnen te begrijpen, — of te zuinig zijn om zulks te willen begrijpen — dat voor de fokkerij dieren noodig zijn, door en door gezond, en zonder gebreken.

Door minder goede dieren te behouden, wordt ons paardenras in discrediet gebracht bij den buitenlander.

Het tijdelijke voordeel, door den fokker behaald bij een spoedigen verkoop van een daarvan verkregen veulen, weegt nimmer op tegen de schade, daarbij op den duur aan de fokkerij toegebracht.

Wij verheugen ons te kunnen constateeren, dat thans door particulier initiatief reeds veel moeite wordt gedaan onze paardenfokkerij weder op te heffen uit den eenigszins vervallen staat.

Reeds werden door particulieren en tal van Vereenigingen uitstekende buitenlandsche hengsten ingevoerd. Ook onze provincie telt hiervan de voorbeelden. Aan deze pogingen tot veredeling van het ras werd een krachtige steun geschonken door de geldelijke bijdragen, die door den Staat, door de Provincie en door enkele maatschappijen werden geschonken.

Maar welke pogingen ook worden in het werk gesteld, zij zouden ijdel blijken, indien niet van ervaren zijde goede voorlichting werd geschonken aan de vele landbouwers, die zich met de fokkerij ophouden, en de daartoe vereischte onderzanding missen.

In een nieuw uitgekomen Duitsch geschrift leest men o. m.:

In de natuur is het paard afhankelijk van den bodem, van het klimaat, van het voeder en van het water. Bij de fokkerij komt daarbij ook het verstand van den mensch, niet alleen met betrekking tot deze factoren, maar ook tot de hygiënische opvoeding van het veulen, en tot het verband, dat gebracht dient te worden tusschen beweging en voeding. Door eene goede keuze kan de mensch met betrekking tot dit alles de verbetering van het ras in hooge mate bespoedigen. Toch is men nooit zeker van den goeden uitslag, want dagelijks moet men zich zelven bekennen, weder eene illusie armer, en eene ervaring rijker te zijn: de paardenfokkerij bestaat uit een aaneenschakeling van angstige verwachting en bedrogen hoop. Geen wonder dan ook, dat vele practische paardenfokkers uitzien naar betere regelen der paardenfokkerij, en, door ervaring geleerd, die reeds in beoefening weten te brengen; geen wonder ook, dat landbouwmaatschappijen en andere vereenigingen zoowel als bijzondere personen, er zich op toeleggen de wijze van fokken te verbeteren door doeltreffende, op ervaring gegronde regelen te verbreiden, opdat de fokkerij meer en meer worde wat zij kan en zijn moet, eene rijke nevenbron van bestaan voor de landbouwer-paardenfokker.

Aan die zucht om nuttig en werkzaam te zijn aan de maatschappelijke welvaart

van velen, is het ontstaan te danken van een boek, waaraan de laatste regels zijn ontleend. Het is de „Handleiding voor paardenfokkerij, ten dienste van den Nederlandschen landbouwer-paardenfokker”, samengesteld door C. D. VAN DER WEG, in leven inspecteur van het paardenstamboek voor de 3 noordelijke provinciën. (Groningen, ERVEN B. VAN DER KAMP, 1893.)

Op initiatief van het hoofdbestuur van het genootschap ter bevordering van den landbouw in Drenthe werd door verschillende Nederlandsche maatschappijen ter bevordering van landbouw, veeteelt en paardenfokkerij, waaronder ook het genootschap voor landbouw en kruidkunde te Utrecht, een prijsvraag uitgeschreven, met het doel te verkrijgen een „bevredegende, populaire handleiding voor paardenfokkerij, ten dienste van den Nederlandschen landbouw, met een uittreksel daaruit.”

Door de jury werden drie van de twaalf ingekomen antwoorden bekroond, en wel die van de heeren E. A. L. QUADDEKER, militair paardenarts te Breda; A. VAN LEEUWEN, Rijks-vecarts te Leiderdorp en M. W. V. VAN BIJLEVELT te Rilland-Bath.

Ingevolge het programma der prijsvraag werd besloten aan den heer C. D. VAN DER WEG op te dragen uit die drie antwoorden één geheel te maken.

Het thans verschenen boek is het resultaat van die omwerking. Behalve de algemeene grondregelen waarop de paardenfokkerij berust, geeft het in populaireren vorm beschouwingen over alles, wat van dienst kan zijn voor den practischen fokker.

Nader den inhoud te bespreken, achten wij overbodig; we sluiten ons aan bij het gezegde van een bekend auteur, die, toen hem gezegd werd: Ik las uwe boekbespreking met veel genoegen, maar ik kan er niet in vinden, wat het eigenlijk te lezen geeft, antwoordde: „Ik heb in mijne bespreking slechts het genoegen geschilderd, dat ik bij het lezen van het boekwerk smaakte, teneinde ook bij u den lust te prikkelen, u hetzelfde genot te verschaffen. Alleen van boeken, die ik niet lezenswaard acht, geef ik den inhoud prijs.”

Het hier genoemde boek behoort te worden geraadpleegd door allen, die zich met de paardenfokkerij bezig houden.

Utrechtsche Courant, d.d. 16 October 1893.

Handleiding voor de Paardenfokkerij, ten dienste van den Nederlandschen Landbouwer-Paardenfokker, samengesteld door C. D. VAN DER WEG, in leven Inspecteur van het Paardenstamboek voor de 3 Noordelijke Provinciën uit de op een prijsvraag ingekomen drie bekroonde antwoorden van de h.h. QUADDEKER, VAN LEEUWEN en VAN BIJLEVELT. Uitgevers: ERVEN B. VAN DER KAMP te Groningen. Prijs f 1.25.

Deze handleiding voor paardenfokkerij voorziet zeer zeker in eene reeds lang bestaande behoefte. Vooral met het oog op den kwijnenden toestand, waarin genoemd onderdeel van onzen landbouw jaren heeft verkeerd, „hoewel in de laatste jaren merkbare vooruitgang is te bespeuren,” is dit werk voor den landbouwer in 't algemeen, doch in 't bijzonder voor den paardenfokker van onschatbare waarde. De eerste vereischten aangaande de paardenfokkerij, die noodwendig ieder goed fokker dient te weten, worden hier geleidelijk, hoewel beknopt, doch duidelijk en alzoo op eene voor iedereen zeer begrijpelijke wijze, vooral door de noodige teekeningen, uiteengezet. Ik twijfel dan ook niet, of dit werk zal door heeren paardenfokkers en -houders met vreugde worden begroet en zal dientengevolge onze nationale paardenfokkerij zeer ten goede komen.

Handels- en Landbouw-Courant van 16 Sept. '94.

Oordeel van de pers over:
DE PAARDENRASSEN,

DOOR

E. A. L. QUADEKKER,

Kapitein-Paardenarts. — Redacteur van „HIPPOS“ te Haarlem.

I. ENGELSCH E PAARDEN.

Een kloek boekdeel met 13 platen.

Prijs f1.25, franco p. p. f1.35, tegen inzending van postwissel.

De heer E. A. L. QUADEKKER, Kapt.-Paardenarts, heeft als redacteur van *Hippos* van tijd tot in zijn blad eenige artikelen ten beste gegeven over de verschillende Europeesche paardenrassen, die uitmunten door duidelijke omschrijving en aangenamen vorm. Daar de fokkerij hier te lande zich ook begint te ontwikkelen, al is het dan ook voorloopig nog op bescheiden voet, zoo is het o. i. zeer juist gezien en van den geachten schrijver en van de uitgevers, om die verschillende artikelen in een boekdeel te vereenigen.

Het 1e deel, de Engelsche paarden bevattende, is thans verschenen, en wij begroeten deze verschijning met genoegen. Op aangenamen wijze geeft de schrijver daarin een duidelijke omschrijving van de verschillende paardenrassen in Engeland aanwezig, aanschouwelijk gemaakt door platen. De uitgevers hebben voor een goeden duidelijken druk gezorgd, en daarbij den prijs niet hoog gesteld. f 1.25 is voor zulk een boekdeel waarlijk niet veel te noemen. Wij twijfelen niet of velen, die in de paardenfokkerij belang stellen en zij die gaarne iets meer van een paard willen weten dan men er gewoonlijk over hoort en leest, zullen zich dit werkje aanschaffen, en door het succes aangemoedigd zal Kapt. QUADEKKER in een niet al te ruini tijdsverloop de andere Europeesche rassen op gelijke wijze behandelen.

(*Ned. Sport* 30 Oct. 1896.)

Bij ERVEN B. VAN DER KAMP te Groningen, is verschenen: „De Paardenrassen“ bewerkt door den kapitein-paardenarts E. A. L. QUADEKKER, te Haarlem.

De schrijver behandelt hierin de Engelsche paarden, en wel de Clevelanders en Yorkshire koetspaarden, de hunters, de volbloed, de hackney, de hack, de poney, de shire, het saffolk- en het clydesdaler-paard, om met de cart horses for street work, (sleeperspaarden) te besluiten.

Dit hoogst belangrijke werk, dat voor iedereen die belang heeft bij of belang stelt in een paard, groote waarde heeft, is het eerste deel van eene later te verschijnen serie, waarin de overige Europeesche rassen zullen worden behandeld, en waardoor men een zaakkundig overzicht zal krijgen van de verschillende rassen. Dertien zeer goede platen versieren dit eerste deel, dat ik in veler handen wensch. daar 'talles geeft wat men verlangen kan.

De prijs van f 1.25 is zeer billijk, in verhouding tot de waarde van het werk. (*De Telegraaf* 5 Sept. 1896). SIR VISTO.

„De Paardenrassen“, door E. A. L. QUADEKKER. I. Engelsche paarden. uitgave van ERVEN B. VAN DER KAMP, Groningen. Gelijk het voorwoord mededeelt, zal de schrijver de verschillende Europeesche paardenrassen behandelen, en is met het oog op de fokkerij in ons land Engeland het eerst behandeld. De bekwaame schrijver aan wien dezen arbeid uitstekend is toevertrouwd behandelt in 10 verschillende hoofdstukken, van 13 platen buiten den tekst voorzien, 10 verschillende rassen, en deelt menige bijzonderheid mede, welke zelfs voor sportmen nieuw zullen zijn. 't Is een nuttig en aangenaam geschreven boek, dat we in alle opzichten kunnen aanbevelen, goed uitgevoerd wat druk, enz. betreft en niet duur. Slechts f 1.25. Met belangstelling zien wij het vervolg te gemoet.

(*De Veldpost* 14 October 1896.)

Wij ontvingen een exemplaar van een werk onder bovenstaanden titel, door E. A. L. QUADDEKKER, Redacteur van het weekblad *Hippos*, kapitein-paardenarts te Haarlem; uitgave van ERVEN B. VAN DER KAMP te Groningen. Men verzocht den heer QUADDEKKER eene beschrijving te geven van de verschillende Europeesche paardenrassen en hij heeft gemeend aan dit verzoek te moeten voldoen.

Daar in Nederland thans uit het oogpunt van fokkerij meer dan ooit het oog op Engeland gevestigd is, kwam het den schrijver gewenscht voor met de Engelsche rassen een aanvang te maken. Als leiddraad hebben hem gediend, naast eigen ervaring, oudere en nieuwere Engelsche werken. Indien het den Nederlandschen paardenfokkers welkom kan zijn en iets konde bijdragen tot vermeerdering hunner kennis der paardenrassen, dan zou — zegt schrijver — hij daarin voldoende erkenning voor zijn arbeid vinden.

Dit is bescheiden, maar het werk zelf verdient naar ons oordeel *hooge waardeering*, daar het getuigt van groote studie en veelzijdig onderzoek.

Achtereenvolgend vindt men: de Clevelandsche bruinen en Yorkshire koetspaarden, de Hunter, de Volbloed, de Hackney, de Pony's, de Shire-paarden, het Suffolkpaard en het Clydesdalerpaard.

Afstamming, kruising, eigenschappen, geschiktheid enz. zijn zóó beschreven, dat het voor fokkers een lust moet zijn het werk te lezen, terwijl zij ook hun voordeel daarvan kunnen trekken.

De fraaie druk en de keurige afbeeldingen der verschillende paarden maken het werk zeer aantrekkelijk.

Wij twifelen derhalve niet of het werk zal een gunstig onthaal vinden.

(*De Landman* 13 Oct. 1896.)

De Paardenrassen door E. A. L. QUADDEKKER. I. *Engelsche Paarden*.

Wij vestigen de bijzondere aandacht op bovenstaand werk.

In het standaardwerk van G. J. HENGVELD „het rundvee” hebben wij eene beschrijving van de veefokkerij, die voor ieder belanghebbende en belangstellende een vraagbaak is.

Onze bekende — en als volkomen bevoegde erkende — heer QUADDEKKER zal onze litteratuur verrijken met soortgelijk werk over de Paardenrassen en daardoor voldoen aan eene stellig bestaande behoefte.

Bij uitzondering maken wij hiervan melding te dezer plaatse. Wij hopen en vertrouwen dat we daardoor iets bij kunnen dragen tot algemeene verspreiding van dit verdienstelijk werk. De prijs is laag, slechts f 1.25 voor de eerste aflevering, handelende over de Engelsche paarden.

Eene kennismaking met deze eerste aflevering zal de aanbeveling zijn voor de volgende; tal van platen verduidelijken den text.

De ERVEN B. VAN DER KAMP verrijken inderdaad onze landbouwlitteratuur met belangrijke werken en verdienen daarvoor niet alleen dank maar ook steun. Bij iederen boekhandelaar is het werk te verkrijgen.

BULTMAN.

(*Ned. Landbouwweekblad* d.d. 7 Nov. '96).

Oordeel van de pers over:

DE HOEF EN ZIJN BESLAG.

Leidraad voor de practijk en het examen in hoefbeslag.

In hoofdzaak naar het werkje van Dr. H. MÖLLER,

DOOR

E. A. L. QUADEKKER,
Kapitein-Paardenarts.

Met 65 figuren in den tekst.

PRIJS f 0.60; franco per post f 0.70.

Bij de Erven B. van der Kamp, alhier, is verschenen „De Hoef en zijn Beslag,” leidraad voor de practijk en het examen in hoefbeslag, in hoofdzaak naar het werkje van dr. H. Möller, door E. A. L. Quadekker, kapt.-paardenarts. De schrijver, die zich verheugt over het feit, dat ook hier te lande het beslaan der paarden meer overeenkomstig de eischen der wetenschap begint te geschieden, heeft in dit werkje de hoofdzaken omtrent hoef en beslag willen geven vooral voor hen, die daarmee in betrekkelijk korten tijd bekend moeten worden. Daar hij zelf veel les aan dergelijke personen heeft gegeven, is het natuurlijk, dat in het boekje bovenal datgene voorkomt, waarop in de eerste plaats de aandacht moet vallen. Dat het op de juiste en bevatelijkste manier wordt gegeven, daarvoor is de naam van den schrijver ons borg. Het werkje wint nog aan duidelijkheid door een 65-tal figuren, welke tusschen den tekst zijn geplaatst.

(„Nieuwsblad van het Noorden”, d.d. 3 Nov. '96.)

Van de hand van den heer E. A. L. Quadekker, kapitein-paardenarts, is een werkje verschenen over „de Hoef en zijn beslag”, in hoofdzaak bewerkt naar het werkje van Dr. H. Möller.

Het boekje, dat zeer bevattelijk geschreven is, voorziet in eene werkelijke behoefte, daar de hoefsmeden meer en meer doordrongen worden van het feit dat de kennis van den hoef en van het beslag een wetenschappelijk iets is.

Men begrijpt met ieder jaar meer, dat ook in dit vak gestudeerd moet worden, wil men met vrucht het ambacht uitoefenen. Het jaren achtereen onderwijs geven aan burgerlieden, die in een betrekkelijk korten tijd zich de voornaamste zaken van den hoef en het beslag moesten eigen maken, gaf den schrijver de overtuiging, dat er hier te lande nog behoefte was aan een klein, beknopt werkje, waarin de hoofdzaken behandeld werden.

De details toch moeten door den leeraar zelf aangebracht worden,

—

daar deze doorgaans door leeken bij eenvoudige lezing uit een boek niet goed worden begrepen.

Het werkje, geïllustreerd met 65 figuren, is een 120 bladzijden groot, en een uitstekende leiddraad voor de praktijk en het examen in hoefbeslag.

(„Dagbl. en Kleine Crt. v. Rotterd.”, d.d. 6 Nov. '96)

De hoef en zijn beslag. Leiddraad voor de praktijk en het examen in hoefbeslag, in hoofdzaak naar het werkje van Dr. H. Möller, door E. A. L. Quadekker, kapitein-paardenarts. Met 65 figuren in den tekst. (Groningen, Erven B. van der Kamp.)

Zoo luidt de titel van 't boek, dat, naar wij meenen, zoowel voor mannen van de practijk als voor hen die examen in hoefbeslag willen afleggen, een vertrouwbare gids van groote waarde kan en moet zijn, niet alleen om het onderwerp, dat daarin behandeld wordt, maar ook, en daarom vooral, omdat het op zoo'n wetenschappelijk-leerzame wijze behandeld wordt.

Tot nog voor weinige jaren geïeden werd er in bijna alle landen door de hoefsmiden in 't algemeen weinig waarde gehecht aan de theoretische wenken van de mannen der wetenschap en meenden de meeste mannen der practijk, dat zij evenals hunne voorgangers het zonder die theorieën best konden stellen. Gelukkig zag men echter eindelijk in, dat men door niet te luisteren naar de mannen der wetenschap, dwaas had gehandeld, dat er door 't eigenzinnig vasthouden aan den ouden sleur menige hoef was verwaarloosd, bedorven en menig paard waardeloos was gemaakt.

Zeër terecht zegt de schrijver dan ook in zijn voorwoord:

„Ook in ons vaderland doet zich het gelukkig verschijnsel voor, dat de hoefsmiden meer en meer doordrongen worden van het feit, dat de kennis van den hoef en van het paard een wetenschappelijk iets is. Men begrijpt met ieder jaar meer, dat ook in dit vak gestudeerd moet worden, wil men met vrucht het ambacht uitoefenen. Het jaren achtereenvolgens geven van onderwijs aan burgerlieden, die in een betrekkelijk korten tijd zich de voornaamste zaken van den hoef en het beslag eigen maken, gaf mij de overtuiging, dat er hier te lande nog behoefte was aan een klein beknopt werkje, waarin de hoofdzaken behandeld worden. De details toch moeten door den leeraar zelf aangebracht worden, daar deze doorgaans bij leeken door eenvoudige lezing uit een boek niet worden begrepen.”

Nu, dat de schrijver door de lui, voor welke het boek in de eerste plaats geschreven is, wel zal worden begrepen, daaraan behoeft hij niet te twijfelen.

Hij verstaat de kunst, om zijn wetenschappelijke beschouwingen en mededeelingen in onverbeterlijk bevattelijke vorm terug te geven, en zegt in zijne verklaringen geen enkele maal een woord te veel. Juist de beknoptheid is mee een der uitmuntende eigenschappen van 't boekje, dat slechts 120 bladzijden beslaat en toch wordt daarin op grondige, afdoende wijze behandeld:

De bouw van den hoef.
Bestemming van den hoef.
Hoefvormen.
Voeding van den hoef.
Het gevoel van den hoef.
Hoefmechanisme.
Het hoefijzer.
De hoefnagels.

Het ophouden der beenen.
Het beslaan.
Niet absoluut noodzakelijke bestanddeelen van het beslag.
De opzet.
De kalkoenen.
De stoot.
Het ijzer zonder rits.

Het driekwartijzer.
 Het halvemaanijzer.
 Het gesloten- of balkijzer.
 Het ijzer met afhelling aan de bodemvlakte.
 Het strijkijzer.
 Het klapijzer.
 Ijzers voor jacht- en renpaarden.
 Winterbeslag.
 Ijsnagels.
 Het scherpe der vaste kalkoenen en den stoot.
 Scherpe schroef kalkoenen
 Insteekkalkoenen.
 Gutta-perchazolen.
 De hoofverpleging.
 De hoefziekten.
 Hoornscheuren.
 De hoornkloof.

De losse wand.
 De holle wand.
 De rotstraal.
 De vernageling.
 De nageltred.
 De steengallen.
 De plathoef.
 De volhoef.
 De knolhoef.
 De klemhoef.
 De hoorzuill.
 Het zijbeen.
 De verballing.
 De kroontrap.
 Gebrekkige gangen.
 Het strijken.
 Het klappen in de ijzers.
 Kunsthoorn

Niet minder dan de uitmuntende behandeling der genoemde onderwerpen dragen de talrijke figuren in den tekst (65) er tõe bij, het werkje tot een onmisbaren mentor op 't gebied van 't hoefbeslag te maken.

Er valt natuurlijk niet aan te denken, op den arbeid van mannen als Dr. Möller en Quadekker eenige critiek uit te oefenen, want alles, wat er in geschreven staat, draagt den stempel van geijekte wetenschap. Het eenige, waarover wij ons verwonderen, is, dat de schrijver zwijgt over aluminium-hoefbeslag, dat toch hier en daar wordt toegepast. 't Heeft wel is waar, volgens de redactie van „Der Hufschmied”, niet-tegenstaande zijn lichtheid, een groote schaduwzijde, maar toch is nog niet bewezen, dat het na wijziging van 't een en ander niet eenmaal het zware ijzeren hoofbeslag zal verdringen. De schrijver zal misschien antwoorden: daarmee zou mijn boekje zijn objectief karakter verliezen, maar daar de schrijver betreffende de hoefbuffers van Hartmann zijn subjectieve meening heeft gegeven, meenden wij, dat ook die bij behandeling van 't aluminiumbeslag niet te onpas zou zijn. Maar dit slechts in 't voorbijgaan.

Wij gelooven, dat het boek in elk opzicht een onmisbare leidraad is voor allen, waarvoor de schrijver het bestemd heeft, en twijfelen er niet aan, dat allen, die belang bij het hoefbeslag hebben, onze meening zijn toegedaan.

Met den schrijver hopen wij niet alleen, maar vertrouwen wij ook, dat het boekje zijn weg zal vinden en nut aanbrengen.

(„De Vulkaan”, d.d. 7 Nov. '96.)

E. A. L. Quadekker. De hoof en zijn beslag. Groningen, Erven B. v. d. Kamp. — In onze advertentiekolommen van heden vindt men de aankondiging van 't verschijnen van bovengenoemd werkje. 't Is een leidraad voor de practijk en het examen in hoefbeslag. We weten dat de schrijver als autoriteit geldt op dit gebied en kunnen dus iets goeds verwachten. De inhoud stelt niet te leur en bevat alles wat ieder smid noodzakelijk moet weten die examen voor hoefsmid moet doen. Dit belet niet, dat ook elk paardenhouder verstandig handelt, zich den inhoud eigen te maken. Nog te veel schade wordt er geleden door totale onbekendheid met de eischen, die 't bezitten van paarden medebrengt. Wanneer en eigenaar en smid begrijpen, dat een verstandige behandeling van de beenen en hoeven van 't paard noodzakelijk is,

houden ze hun dieren gezond en prijswaardig, kunnen er meer van eischen en besparen zich de kosten van den veearts. 't Helder en duidelijk geschreven boek wenschen we in veler handen.

(„De Veldpost”, d.d. 7 Nov. '96.)

Wat het werkje betreft omtrent het Hoefbeslag door den Kapitein-paardenarts Quadekker, kunnen wij mededeelen, dat het goed geschreven is, bevattelijk en naar de laatste eischen des tijds, zoodat wij het iederen paardenliefhebber gerust kunnen aanbevelen om het zich aan te schaffen. Het is een aangenaam geheel, in een goed formaat.

(„Ned. Sport”, d.d. 7 Nov. '96.)

Bij de Erven B. van der Kamp, te Groningen, is verschenen „De Hoef en zijn Beslag”, leiddraad voor de praktijk en het examen in hoefbeslag, in hoofdzaak naar het werkje van Dr. H. Möller, door E. A. L. Quadekker, kapt.-paardenarts te Haarlem, van wiens hand ook is het nuttig en aangenaam geschreven boek „De paardenrassen.”

De schrijver wijst er op dat ook in ons vaderland zich het gelukkig verschijnsel voordoet, dat de hoefsmeden meer en meer doordrongen worden van het feit, dat de kennis van den hoef en van het beslag een wetenschappelijk iets is en heeft in dit nieuwe werk de hoofdzaken omtrent hoef en beslag behandeld, vooral voor hen, die daarmee in betrekkelijk korten tijd bekend moeten worden. Daar hij zelf veel les aan dergelijke personen heeft gegeven, is het natuurlijk, dat in het boek bovenal datgene voorkomt, waarop in de eerste plaats de aandacht moet vallen. Het werk wint nog aan duidelijkheid door een 65-tal figuren, welke tusschen den tekst zijn geplaatst. Het is op bevattelijke wijze geschreven en er valt veel uit te leeren. De uitvoering is fraai.

(„De Landman”, d.d. 10 Nov. '96.)

Bij Erven B. v. d. Kamp, te Groningen is verschenen: „De Hoef en zijn Beslag”, leiddraad voor de praktijk en het examen in hoefbeslag.” Het werkje, dat 120 bladzijden telt en 65 figuren bevat ter verduidelijking van den tekst, is door den kapitein-paardenarts E. A. L. Quadekker bearbeid, in hoofdzaak naar het werkje van dr. H. Möller.

Wij zullen ons niet opwerken als specialiteiten op het gebied van hoefbeslag, en wij durven dat te minder na lezing van dit werkje. Er is aan 't beslaan van paarden zooveel verbonden; een hoefsmid dient op zooveel zaken te letten, dat wij in 't vervolg met nog meer belangstelling den arbeid in de travails zullen gadeslaan.

Maar om nu bij bovengenoemden leiddraad te blijven, 't boekje is met zorg bewerkt en bevattelijk geschreven. Ieder die met het hoefbeslag van doen heeft en vooral zij, die zich voor het examen voorbereiden, kunnen wij de kennismaking aanbevelen. De firma v. d. Kamp heeft trouwens met haar andere uitstekende uitgaven op 't gebied van paardenfokkerij enz. een zoo gunstigen naam verworven, dat men ook in dezen leiddraad, door zoo bevoegde hand samengesteld, vertrouwen kan koesteren.

(„De Residentiebode”, d.d. 11 Nov. '96.)

Bij de Erven B. van der Kamp, te Groningen, is voor eenige dagen verschenen: De hoef en zijn beslag, leiddraad voor de praktijk en het examen in hoefbeslag, in hoofdzaak naar het werkje van dr. H. Möller, bewerkt door den kapitein-paardenarts E. A. L. Quadekker.

De studie van dit werkje zal den leerling-hoefsmid en zelfs menig hoofsmid ongetwijfeld van groot nut zijn, welke vorm en bevestiging van een doelmatig beslag afhankelijk van de individueele eigenschappen en de bestemming van het paard, en houdt elke hoofsmid daar rekening mee, maar er bestaat in dat opzicht nog zooveel verschil van meening, voornamelijk haar oorzaak vindend in een onvoldoende kennis van den anatomischen bouw van hoof en koot, dat het stellig een goed werk mag heeten, juistere inzichten dienaangaande te verspreiden. Een goed beslag toch conserveert, een slecht ruïneert de beenen van een paard. In een 120-tal bladzijden bespreekt de schrijver bouw, bestemming, vorm, mechanisme, ziekten en verpleging van den hoof, de ijzers, het beslaan, enz.

Het boekje is zeer goedkoop en door 65 figuren wordt de tekst zeer duidelijk toegelicht. Niet alleen hoofsmiden, maar ook eigenaars en liefhebbers van paarden is het werkje zeer aan te bevelen.

(„De Echo”, d.d. 11 Nov. '96.)

De heer E. A. L. Quadekker, kapt.-paardenarts te Haarlem en redacteur van HIPPOS, heeft weder een zeer belangrijk werkje het licht doen zien, n.l.: „De hoof en zijn beslag”, een leiddraad voor de practijk en het examen in hoofbeslag, met niet minder dan 65 figuren in den tekst. De geachte schrijver heeft ook door dit boekje velen opnieuw aan zich verplicht, want op de hem eigen heldere, zaakkundige wijze is het voor iedereen begrijpelijk gemaakt.

Terecht zegt de heer Quadekker in zijn voorwoord, dat er hier te lande aan een dergelijk werkje behoefte bestond en ik twijfel niet of het zal een ruim debiet hebben.

Ook nu is de uitgave bezorgd door Erven B. van der Kamp te Groningen, hetgeen een waarborg is dat er alle zorg aan is besteed.

STR VISTO.

(„De Telegraaf” van 12 November 1896.)

De kapitein-paardenarts E. A. L. Quadekker heeft een boekje bewerkt, getiteld „de hoof en zijn beslag”, dat ongetwijfeld door eigenaars van paarden, evenzeer als door hoofsmiden, met belangstelling zal worden ontvangen. (Uitgaaf Erven van der Kamp te Groningen.)

(„Haagsche Courant”, d.d. 17 Nov. '96.)

„De Hoef en zijn Beslag”. Leiddraad voor de practijk en het examen in hoofbeslag door E. A. L. Quadekker. Te Groningen bij de Erven B. van der Kamp.

Er is wellicht niets zoo moeilijk als een goed hoofbeslag. Hoeveel menschenvoeten bedorven worden door schoeisel van ondeugdelijk maaksel is niet te zeggen; maar het aantal haalt niet bij dat der hoeven, bedorven door een slecht beslag. Hamer er maar een ijzer onder, — en het arme dier, dat niet klagen kan, toont zijn lijden in een vermagerd aanzien, als gevolg van spoedige vermoeidheid. Een paard goed te beslaan is een kunst, eerst na veel oefening machtig te worden. De practijk kan hier niet gemist worden; maar evenmin de theorie. En een practische, duidelijke volledige theorie, opgehelderd door 65 figuren, vindt men beschreven in bovengenoemd wekje.

(„N.bl. voor Nederland”, 14 Nov. '96.)

Oordeel van de pers over:
DE OUDERDOMSKENMERKEN

BIJ
HET PAARD,
DOOR
A. VAN LEEUWEN,
Rijksveearts te Leiderdorp.

(Schrijver van een der drie bekroonde prijsvragen inzake de „Handleiding voor paardenfokkerij”, samengesteld door wijlen VAN DER WEG.)

Tweede, veel vermeerderde en herziene druk.

Met figuren in den tekst en 4 gekleurde platen.

Wij zijn in vertraging. Bij de ERVEN B. VAN DER KAMP te Groningen versijnt bovenstaand werk van den zeer bekwamen Rijksveearts te Leiderdorp, den heer A. VAN LEEUWEN. „Wie *Hippos* leest kent hem als een uitstekend paardenkenner. Wie zijn boekje opslaat waardeert in hooge mate de zeer praktische wijze waarop hij den leeftijd van paarden in den bek aantoonst.

Inderdaad wie leeren wil aan het gebit van een paard te zien hoe oud het is, schaffe zich dit goedkoope werk bij den uitgever dezer aan. Ik ben er zeker van: hij zal daardoor geld verdienen. Want hij behoeft zich geen oude knol meer voor „een die pas zijn doopceel kwijt is” in handen te laten stoppen. S.

Twentsch Zondagsblad, 29 Maart 1896.

Bij de Firma ERVEN B. VAN DER KAMP te Groningen is verschenen: de tweede veel vermeerderde en herziene druk „De ouderdomskenmerken bij het paard”, door A. VAN LEEUWEN, Rijksveearts te Leiderdorp, schrijver van een der drie bekroonde prijsvragen inzake „de Handleiding voor Paardenfokkerij.” Het boekje is niet alleen opgeluisterd, maar vooral toegelicht en aanschouwelijk gemaakt door verschillende goed uitgevoerde platen en figuren. De prijs van het boekje is f 0.75.

De Post, 14 Maart 1896.

In beknopten stijl bevat het werkje: „De ouderdomskenmerken bij het paard”, door A. VAN LEEUWEN, Rijksveearts te Leiderdorp, uitgave van de ERVEN B. VAN DER KAMP te Groningen, nagenoeg alles wat er voor wetenswaardigs omtrent die ouderdomskenmerken valt mee te deelen. De schrijver heeft er blijkbaar naar gestreefd, om datgene, wat hij en door eigene ervaring en door nauwgezette studie der degelijke werken van bekende autoriteiten wist te verzamelen, weer te geven in een vorm, wie het iederen lezer mogelijk maakt het te begrijpen niet alleen, maar tevens om het licht te kunnen onthouden en de bijzonderheden gemakkelijk in zijn geheugen te kunnen terugroepen. De keurige afbeeldingen der verschillende gebitten, welke

aan duidelijkheid niets te wenschen overlaten, dragen niet weinig bij tot verhooging der waarde van dit werkje, hetwelk gerust door iedereen, die bij de paardenfokkerij geïnteresseerd is, geraadpleegd mag worden. De kennis der ouderdomskenmerken van het paard is bij het gros der paardenkenners, zelfs bij de meeste paardehandelaars, nog van zuiver empiristischen aard. — Om zich een eenigszins wetenschappelijk oordeel te kunnen vormen over die kenmerken, om zich zelven rekenschap te kunnen geven van de verschijnselen en veranderingen, die men hierbij bespeurt en om dus ten slotte zoo nauwkeurig mogelijk den ouderdom van een paard te kunnen onderkennen, bestudeere men nauwgezet een werkje als dit. Het kan er veel toe bijdragen, om deze in zijne practische gevolgen zoo hoogst nuttige kennis te vermeerderen.

Prov. Gron. Cour., 25 April 1896.

„De ouderdomskenmerken bij het paard”, door A. VAN LEEUWEN, is een uitstekend boek, waarvan de 2e druk bij de Firma v. D. KAMP te Groningen het licht zag, en in ons nummer van heden wordt geadverteerd. Duidelijke en goed uitgevoerde platen helderen op, wat in 't werkje wordt omschreven. Het is zoo volledig mogelijk, zoodat ieder die met paarden omgaat, eigenaar of ondergeschikte, door dit helder en voor elk begrijpelijk geschreven boek, volkomen op de hoogte kan komen van den ouderdom van een paard. Wij kunnen het werkje ten zeerste aanbevelen.

De Veldpost, 7 Maart 1896.

Voor paardenhouders. Bij de ERVEN B. VAN DER KAMP, te Groningen, is verschenen de tweede druk van: „De ouderdomskenmerken van het paard”, door A. VAN LEEUWEN, Rijksveearts te Leiderdorp. Opgehelderd door zeer duidelijke figuren, geeft het op eenvoudige wijze aan hoe de ouderdom van een paard zeer gemakkelijk is te bepalen. Dat het werkje in een behoefte voorziet, blijkt uit het feit, dat thans een tweede druk verscheen. We raden alle paardenhouders en paardenhandelaars aan zich genoemd werkje aan te schaffen.

Friesche Courant, 8 Maart 1896.

Van den Uitgever, ERVEN B. v. D. KAMP te Groningen, ontvingen we dit nuttige boekje ter kennismaking. Het is geschreven door den heer A. VAN LEEUWEN, Rijksveearts te Leiderdorp. In weinige bladzijden wordt hier alles duidelijk en kort besproken, terwijl het besprokene met figuren in den tekst en 4 gekleurde platen duidelijk wordt opgehelderd.

Natuurlijk maken de kenmerken van het tandstelsel hier de hoofdzak uit.

Telkens wordt ook op afwijkingen gewezen; in de eerste plaats op de afwijkingen door de natuur ontstaan en in de tweede plaats op de afwijkingen, die slechts een gevolg zijn van de handelingen der menschen. Allerhande middelen toch zijn er in gebruik, om een paard *ouder* of meestal *jonger* te doen schijnen dan het is.

Voor de paardenfokkers is het werkje van groot belang.

De schrijver heeft reeds vroeger, door de beantwoording van drie bekroonde prijsvragen in zake de paardenfokkerij, zijne sporen verdiend.

De Meerbode, 11 Maart 1896.

Wij meenen de aandacht van onze lezers te moeten vestigen op de pas bij de ERVEN B. v. D. KAMP van de pers gekomene brochure van den heer A. VAN LEEUWEN, Rijksveearts te Leiderdorp: „De ouderdomskenmerken bij het paard”. Voor landbouwers is dit werkje van het hoogste belang. Door 28 afbeeldingen van den bek van het dier op verschillende leeftijden wordt duidelijk gemaakt, waarop men heeft te letten om den ouderdom vrij nauwkeurig te bepalen. Allen, die met den paardenhandel hebben uit te staan, bevelen wij het werkje ter lezing aan.

Leeckster Blad, 14 Maart 1896.

Bij de ERVEN B. VAN DER KAMP te Groningen verscheen de tweede, veel vermeerderde en herziene druk van „De ouderdomskenmerken bij het paard”, met

afbeeldingen in den tekst en 4 gekleurde platen, door A. VAN LEEUWEN, Rijksveearts te Leiderdorp.

Pleit reeds het feit, dat daarvan een tweede druk verschenen is, voor de deugdelijkheid van dit boekje, de kennismaking ermee schonk ons de overtuiging dat het een bijzonder praktische handleiding is voor allen, die zich in den paardenhandel bewegen en voor wie, in de meeste gevallen, bij aankoop de juiste ouderdomsbepaling, met het oog op de geschiktheid voor arbeid en de koopwaarde van het dier, van het hoogste gewicht is.

De eenvoudige heldere wijze, waarop daarin het onderwerp wordt behandeld, in hooge mate verduidelijkt als dat tevens wordt door de sprekende goed uitgevoerde afbeeldingen van monden op verschillende leeftijd, maken het werkje, onzes inziens, in alle opzichten aanbevelenswaard.

Middelburgsche Courant, d.d. 13 Maart 1896.

Wij ontvingen een werkje getiteld: „De ouderdomskenmerken bij het paard”, door A. VAN LEEUWEN, Rijksveearts te Leiderdorp, schrijver van een der drie bekroonde prijsvragen inzake de „Handleiding voor paardenfokkerij”, samengesteld door wijlen VAN DER WEG.

't Is de tweede, veelvermeerderde en herziene druk, met figuren in den tekst en 4 gekleurde platen; uitgever ERVEN B. VAN DER KAMP — Groningen. 't Ziet er keurig uit.

Een handleiding als deze, op dit gebied, is veel waard. De schrijver maakte het werkje meer volledig, hij raadpleegde hetgeen door anderen over dit onderwerp werd opgemerkt en medegedeeld en toetste het aan eigen ervaring. De beste bronnen stonden hem ten dienste.

Waar de ouderdom van het paard hoofdzakelijk wordt afgeleid uit den vorm en stand der tanden, is dat toch niet aan ieder bekend; men wordt vaak bedrogen, en daarom is het zoo nuttig daarover iets te lezen.

Met den schrijver hopen wij dat het werkje als vrucht van ernstige studie, een gunstig onthaal moge vinden.

De Landman, d.d. 17 Maart 1896.

Een handig boekje voor allen die in het geval komen paarden te moeten koopen is eene uitgave van de ERVEN B. VAN DER KAMP te Groningen, getiteld: „De ouderdomskenmerken bij het paard.”

De heer A. VAN LEEUWEN, de bekwame Rijksveearts van Leiderdorp, heeft daarin op volledige en duidelijke wijze in woord en beeld den invloed op het gebit van het paard van periode tot periode weergegeven.

Wie dit boekje bestudeert en op zak heeft, zal niet licht, wat den leeftijd van een door hem te koopen paard betreft, het slachtoffer van bedriegerijen worden.

Utrechtsch Dagblad, 4 Maart 1896.

Bij de ERVEN VAN DER KAMP, alhier, is verschenen de tweede druk van „De ouderdomskenmerken bij het paard”, door A. VAN LEEUWEN, Rijksveearts te Leiderdorp. Dat het werkje een tweeden druk beleefde, bewijst reeds, dat het veel gebruikt wordt. Verwonderen doet ons het niet. De tekst is bevattelijk, de figuren tusschen den tekst en de gekleurde op de vier platen, die het werkje versieren, spreken zoo duidelijk mogelijk. We vertrouwen, dat het boekje ook verder zijn weg wel zal vinden.

Nieuwsblad v/h. Noorden, 5 Maart 1896.

Bij de ERVEN VAN DER KAMP te Groningen is de tweede druk verschenen van een werkje dat voor paardenliefhebbers en paardenhandelaars van belang moet worden geacht. Het is getiteld: „De ouderdomskenmerken van het paard”, door den Rijksveearts te Leiderdorp A. VAN LEEUWEN.

Het boekje is voorzien van figuren in den tekst en 4 gekleurde platen.

Haarlem's Dagblad, 5 Maart 1896.

Bij de ERVEN B. VAN DER KAMP te Groningen is de tweede, vermeerderde druk verschenen van: „De ouderdomskenmerken bij het paard”, door den Rijksveearts

A. VAN LEEUWEN, schrijver van een der bekroonde prijsvragen inzake de hand-leiding voor paardenfokkerij.

De tekst wordt toegelicht door eenige figuren en gekleurde platen.

Arnh. Cour., 6 Maart 1896.

Bij de ERVEN B. VAN DER KAMP te Groningen verscheen dezer dagen de tweede druk van „De ouderdomskenmerken bij het paard”, door A. VAN LEEUWEN, Rijksveearts te Leiderdorp.

Dit boekje heet te zijn een tweede, *veel* vermeerderde en herziene druk, maar zoo ooit het veel vermeerderd en herzien van toepassing geweest is, dan zeker hier. Zelden zag ik op dit gebied een zoo goed, zoo duidelijk bewerkt overzicht.

De platen zijn zeer mooi en geven, nu zij gekleurd zijn, den leek een veel beter denkbeeld van de ouderdomskennis. De afbeelding van de veulentand en van de paardensnijtand zijn zeer goed weergegeven even als de tanden in den veulmond. In de figuren 8, 9, 10 en 11 is goed te zien welke paarden- en welke veulentanden zijn en iedere leek zal, als hij deze figuren een paar malen met aandacht bekijkt, zich in den mond van het paard niet meer vergissen. Hetzelfde is het geval met de figuren, voorstellende het niet meer en het nog wel aanwezig zijn der kroonholten. Ook de vormverandering op hooger leeftijd is zeer goed weergegeven. Voor het onderkennen van den leeftijd van af 10 jaar is ook melding gemaakt van de overlangsche donker gekleurde groeve in de hoektanden der bovenkaak. Zeer juist zegt de schrijver dat deze groeve niet altijd aanwezig is en „dit kenteken dus tamelijk onbetrouwbaar is” (pag. 23).

De tekst is in een zeer duidelijke letter gedrukt en de beschrijving zoodanig, dat het zeer aangenaam leest, terwijl de omslag van stevig carton is.

Het boekje verdient alleszins aanbeveling en ieder eigenaar van paarden, jong of oud, behoort het in zijn bibliotheek te hebben, want bij den aankoop van jongere of oudere paarden kan het een practische leidraad zijn. De prijs, 75 cents, is zeer zeker niet te hoog.

De schrijver eindigt zijn voorwoord met te zeggen: „Moge dit werkje, als vrucht van ernstige studie, een gunstig onthaal vinden!” Dat het onthaal bij ieder die het in handen krijgt gunstig zal zijn durf ik den schrijver vooruit verzekeren, doch aan des schrijvers hoogst bescheiden hoop voeg ik deze toe: „Moge dit werkje, als een hoogst practische leidraad, bij niemand ontbreken, die op eenigerlei wijze ooit met paarden in aanraking komt.

QUADEKKER.

Hippos, 7 Maart 1896.

Bij de ERVEN B. VAN DER KAMP te Groningen is voor eenige dagen verschenen: „De ouderdomskenmerken bij het paard”, door A. VAN LEEUWEN, Rijksveearts te Leiderdorp. Het werkje munt uit door duidelijke druk, maar wat meer zegt: door groote nauwkeurigheid in opgave van eigenschappen, om den ouderdom van het paard te kunnen constateeren, wat tot voor eenige jaren nog altijd groote moeilijkheden opleverde, vooral bij 't ouder worden. Zelden hebben we duidelijker afbeeldingen gezien van het gebit der paarden op verschillende leeftijd (vooral een kenmerk des ouderdoms) als in dit boekje voorkomen. Voor paardenliefhebbers, paardenhandelaars is de aankoop van deze uitgave zeer zeker aan te bevelen. In paardenkennis is nog niemand uitgeleerd.

De Emsbode, 7 Maart 1896.

Een handig boekje voor allen die in het geval komen paarden te moeten koopen is eene uitgave van de ERVEN B. VAN DER KAMP te Groningen getiteld „De ouderdomskenmerken van het paard.”

De heer A. VAN LEEUWEN, de bekwaame Rijksveearts te Leiderdorp, heeft daarin op volledige en duidelijke wijze in woord en beeld den invloed van den leeftijd op het gebit van het paard van periode tot periode weergegeven.

Wie dit boekje bestudeert en op zak heeft, zal niet licht, wat den leeftijd van een door hem te koopen paard betreft, het slachtoffer van bedriegerijen worden.

Het Nieuws, 7 Maart 1896.

Bij ERVEN B. VAN DER KAMP, te Groningen, is verschenen: „De ouderdomskenmerken bij het paard”, door A. VAN LEEUWEN, Rijks-veearts te Leiderdorp, met figuren in den tekst en 4 gekleurde platen.

Op voor ieder (ook den niet-vakman) bevattelijke wijze, worden hierin de ouderdomskenmerken van den edelen viervoeter behandeld en aangetoond, terwijl de zeer duidelijke afbeeldingen alle mogelijke ophelderingen geven.

De schrijver verdient den dank van allen, die door dit boekje hun kennis hebben uitgebreid en hun aantal zal niet gering zijn.

Ook den leek verschaft het eene nuttige en aangename verpoozing.

Dat in korten tijd een tweede, geheel omgewerkte en vermeerderde druk noodig bleek te zijn, is het beste bewijs, dat het boekje in een groote behoefte voorziet.

De uitgevers zorgden voor een handig formaat en flinken druk, waardoor het zich gemakkelijk laat lezen.

SIR VISTO.

(De Telegraaf, 31 Augustus 1896.)

Verschenen bij ERVEN B. VAN DER KAMP, *Groningen*:

TOTALISATORBOEK,

ten dienste bij wedrennen en harddraverijen.

PRIJS *f* 0.50,

franco per post *f* 0.55 tegen postwissel.

De heeren ERVEN B. VAN DER KAMP te *Groningen* hebben een boekje uitgegeven, getiteld: „Totalisatorboek”, uitmuntend geschikt voor diengene, die bij den totalisator belast is met het berekenen, hoeveel er voor de eenheid uitbetaald moet worden. Voor den prijs van 50 cents krijgt men een administratieboek, zoo keurig ingericht, dat vergissen haast onmogelijk is.

Oordeel der *Nederlandsche Sport* van 27 Juli 1895, no. 679.

Oordeel van de pers over:

„HIPPOS”,

**Weekblad gewijd aan de belangen van Paarden-
fokkerij en Paardensport,**

onder redactie van

E. A. L. QUADEKKER,

Kapitein-paardenarts te Haarlem,

**met medewerking van verschillende deskundigen op het gebied van
paardenfokkerij en paardensport.**

Onmisbaar voor elken paardenfokker en paardenliefhebber.

**Prijs per jaargang fr. p. p. f 5.—. Advertentiën 1—6
regels f 1.—, elke regel meer f 0.15.**

Goedkoopste wijze van annouceren. Afzonderlijk tarief voor de plaatsing van annonces voor Dekhengsten.

Alle boekhandelaren nemen bestellingen aan. Voor landbouwverenigingen is de prijs van het blad bij getallen veel goedkooper. De bevordering van de belangen van dit voor den landbouwer-paardenfokker zoo uitnemend vakblad wordt onzen lezers bepleet aanbevolen.

Wij ontvingen de twee eerste nummers van het nieuwe weekblad „Hippus”, — een voortzetting van het vroegere maandblad van dien naam — gewijd aan de paardenfokkerij en de paardensport, en staande onder de redactie van den heer E. A. L. Quadekker, kapt.-paardenarts te Haarlem.

De eerste nummers bevatten eenige flinke opstellen op het gebied van fokkerij, harddraverij en rennen. Deze laatste rubriek wordt behandeld door den welbekenden sportman, den luit. J. L. Mock.

Behalve de bespreking van hetgeen er in eigen land en in den vreemde gebeurt op hippisch gebied, zal het nieuwe blad ook in zijn kolommen opnemen een overzicht van de litteratuur op dit gebied.

De redacteur houdt zich voor de toezending van die werken aanbevolen.
(„Het Vaderland”, 17 Januari 1895.)

Gisteren werd ons toegezonden het weekblad „Hippus” (vroeger maandblad) gewijd aan de belangen van paardenfokkerij en paardensport, onder redactie van den WelEdGestr. Heer E. A. L. Quadekker, kapitein-paardenarts te Haarlem, met welwillende medewerking van verschillende deskundigen op dit gebied.

We raden H.H. paardenliefhebbers en landbouwers aan, een abonnement te nemen op „Hippus”, daar de voordeelen, welke men uit dat blad zal trekken, zeker zullen opwegen tegen het bedrag van een abonnement.

„Hippus” verschijnt bij de Erven B. van der Kamp te Groningen en kost f 5 's jaars („Maastrichtsche Courant”, 26 Jan. 1895.)

Het geschreven woord is ten allen tijde de afspiegeling van het volksleven geweest; in engeren zin was dat vroeger de letterkunde, in onzen tijd speciaal de journalistiek, die hare vleugels zoo ver mogelijk heeft uitgeslagen. Een bewijs daarvoor zien wij in de talrijke vakbladen, die wetenschap en practijk vereenigende, ons een blik doen slaan in de ontwikkeling en de belangstelling in de verschillende speciale takken van het bedrijvig leven. Wij zagen dat in de verschijning van het maandblad „Hippos.” Het was o. i. geene toevalligheid dat er een dergelijk blad verscheen, noch dat het te Groningen werd uitgegeven. In geen enkele provincie staat de paardenfokkerij op zulk een hoogen trap als in onze provincie, nergens te lande is de belangstelling in het paard zoo groot als hier. 't Gevolg was, dat velen gewis gaarne ook en met de wetenschap, speciaal het paard betreffend, en met andere belangrijke mededeelingen uit binnen- en buitenland wilden bekend worden, zoodat men succes van de uitgave van een blad, daaraan gewijd, kon verwachten, daar de „Sport” en andere bladen niet speciaal alleen aan het paard alleen zijn gewijd. Zoo verscheen dan het maandblad „Hippos”, onder redactie van den heer A. W. Heidema, bij Erven v. d. Kamp te Groningen. Drie jaren lang bleef het een maandblad en gaf wat het in zijn kleinen omvang geven kon, maar elk jaar mocht verwacht worden, dat het zich zou uitbreiden, want een klein maandblad mocht voor ons land te beperkt heeten. Bij de verschijning van den vierden jaargang is het eindelijk in een weekblad veranderd, waarbij als redacteur er van optrad de heer Quadekker, die ook in onze provincie wegens zijne uitmuntende lezingen over het paard welbekend is. De lezers zullen zich er ongetwijfeld over verheugen, dat het een weekblad werd. Dat de inhoud er van deeglijk is, behoeft zeker niet te worden gezegd.

(Landbouw-kroniek, „N. Gron. Ct.”, 27 Jan. '95.)

Een weekblad, gewijd aan de belangen der Paarden-houders, onder de bekwame redactie van den ons allen zoo gunstig bekenden heer Quadekker, kapitein-paardenarts te Haarlem.

Ziedaar voor iederen bewonderaar van het schoonste scheppingsdier reeds meer dan genoeg om naar de pen te grijpen en te melden aan den uitgever dezer Courant: Waarde Heer, onmiddellijk, hoor, onmiddellijk stuurt ge mij „Hippos”!

Maar er zijn zoovele lieden die de meeste bewondering voor het paard gevoelen wanneer er flink wat aan te verdienen valt.

Welnu, ook zij hebben „Hippos” noodig.

Als een boerin naar de stad gaat dan wascht zij zich immers de roode wangen zoolang met groene zeep dat men er zich in spiegelen kan? En zij zet zich toch de mooie witte muts op, een prachtig kleurrijk dasje doet zij zich om, de slippen breed naar de schouders uitgeplooid vastgespeld, enz. enz. (maar 't is misschien wat onbescheiden dat toilet op den voet te volgen)!

Welnu, dit willen wij maar zeggen: De kunst een paard opteknapen, hem zoo te knippen en te scheeren en te borstelen en te kammen dat hij het meest het oog bekoort, dat is ook een kunst. En voor zulke en vele andere zaken is het zoo nuttig „Hippos” bij de hand te hebben.

(„Twentsch Zondagsblad”, (Almelosche courant) van 24 Maart 1895.)

Oordeel van de pers over:

FEESTNUMMER

VAN

HIPPOS.

Een feestnummer.

Het feestnummer van „Hippos”, weekblad gewijd aan de belangen van paardenfokkerij en paardensport, is bij de uitgevers, Erven B. van der Kamp, te Groningen, verschenen.

Reeds de omslag is „sport-like”; een goed geteekend hoofd van een edelen viervoeter, gevat in zijn natuurlijk medaillon, een hoefijzer, maakt een aangename indruk, terwijl de naam „Hippos” in gouden letteren, zich passend daarbij aansluit.

Aan den inhoud zoowel als de uitvoering, is de meeste zorg besteed en de uitgave van dit feestnummer geeft een beslist démenti aan hen die steeds bewezen dat een dergelijk werk alleen in het buitenland zou kunnen worden uitgegeven. Paardenfokkerij en paardensport, aan de ontwikkeling waarvan „Hippos” zich wijdt, zijn in deze feestuitgave nauw verbonden en tal van met zorg uitgevoerde clichés versieren den in alle opzichten lezenswaardigen tekst.

De rijke inhoud opent met eene even nauwkeurige als aangename beschrijving van de Koninklijke stallen en het materiaal daarin aanwezig, te Den Haag, van de bekwame hand des heeren E. A. L. Quaddeker, Kapitein-paardenarts te Haarlem en redacteur van „Hippos”, waarin o. a. eene uitmuntende afbeelding van H. M. de Koningin, gezeten op de Arabische merrie „Woyko.”

Een kort overzicht van de paardenfokkerij in Nederland, eveneens van denzelfden schrijver, waarin zijn opgenomen de portretten van de heeren H. F. Bultman en H. van Wickevoort Crommelin, beiden bekende voorstanders der Paardenfokkerij, zij het dan ook in verschillende richting, en afbeeldingen van „Pullaway”, „Allouez”, „St. Thomas” en „Garrison Battery”, de drie eerstgenoemden vertegenwoordigende het beste materiaal voor onze inlandsche fokkerij ten opzichte van harddravers en renpaarden, de laatste een product van die fokkerij, geeft een getrouw beeld van de verkregen uitkomsten.

Volgen alsnu de Paardenfokkerij in Groningen en Gelderland en dan komt de paardensport, de monarchie der sport: Het Jachtpaard; het rijden met vierspan, door jhr. mr. W. Alberda van Ekenstein; het damesrijden door den kapitein der veld-artillerie J. H. Knel; de harddraverij op de korte baan, door den heer L. F. Britzel; eene afbeelding van Molly F., van den heer F. van Niekerken, te Utrecht, die het snelste record voor 3-jarige paarden heeft gemaakt, enz., enz.

Ik twijfel niet of elk horsemán zal dit belangrijke werk waardeeren. Aan den geachten redacteur en aan de uitgevers breng ik bij deze eene welverdiende hulde voor de samenstelling en de uitvoering ervan.

SIR VISTO.

Het bekende weekblad Hippos, gewijd aan de belangen der paardenfokkerij, hield zijne lezers eenigen tijd in spanning. In December van het vorige jaar had de redactie bekend gemaakt, dat met den

aanvang van den zesden jaargang een feestnummer het licht zou zien. De verschijning werd evenwel enkele weken vertraagd, doch wij moesten erkennen dat onze verwachtingen werden overtroffen.

Het feestnummer *Hippos*, dat rijk geïllustreerd is, zal zeker, wat betreft den inhoud als de uitvoering menigeen verrast hebben en maakte op ons een hoogst gunstigen indruk. Een woord van lof aan de redactie en uitgever is dan ook zeker welverdiend.

(„Orgaan Landbouwschool”, Januari.)

Het vakblad „*Hippos*”, (uitgave Erven B. van der Kamp te Groningen) gewijd aan de belangen van de paardenfokkerij, geeft een fraai uitgevoerd feestnummer uit.

’t Bevat o. a. een geïllustreerd artikel over de Koninklijke stallen te ’s Gravenhage en een korte, bijna dichterlijke beschrijving van de rijpaarden van H. M. de Koningin: *Fairy Queen*, *Woyko*, *Dear* en *Zarif*.

Voorts geeft het blad een kort overzicht van de paardenfokkerij in Nederland, met portretten van de meest bekende fokkers en van verscheidene bekende paarden, een artikel over het jachtpaard, over het rijden door dames, over den grand prix de Paris, een beschouwing over het draven op de korte en op de lange baan, een stukje over het huzarenpaard, enz.

Het feestnummer ziet er in zijn royaal formaat, met zijn mooi papier en zijn talrijke fraaie afbeeldingen en portretten, kranig uit, en menig paarden-liefhebber zal het gaarne in zijn bezit hebben.

(„N. v. d. D.”)

Het feestnummer van „*Hippos*”, dat we reeds aankondigden, begint met een aardige beschrijving van de Kon. stallen, door den heer Quadekker. Het artikel is geïllustreerd (voorgevel der Kon. stallen, hoofdingang, de Kon. manège, de Koningin te paard, Kon. stallen ter zijde gezien) en we leeren er uit, dat hier in de stallen zijn ruim 90 paarden, waaronder de 4 pony’s. Wat de robe der paarden betreft, vindt men er met een enkele uitzondering slechts 2 kleuren: zwart-bruin kopersnuit en zwart. Lichte robes zijn er onder de paarden niet.

De rijpaarden der Koningin zijn „*Fairy Queen*” (lichtbruin), een geschenk van den Keizer van Oostenrijk; „*Woyko*”, een Arabier; „*Dear*”, een Oost-Pruis, en „*Zarif*”, een zwarte Hongaar, een St. Nicolaas-geschenk van de Regentes.

Het stalpersoneel bestaat uit 65 personen.

Op de bovenverdieping is een museum. Men vindt er o. a. opgezet het paard „*Vexy*”, dat de Prins van Oranje (later Willem II) bereed bij Quatrebras, een antieke Friesche sjees met beschilderde paneelen en een antiek Friesch tuig.

(„Vaderland”, 21 Januari ’97.)

Bij de Erven van der Kamp verscheen een feestnummer van het welbekende blad „*Hippos*”. Met recht mag dit een feestnummer heeten. De inhoud, alle artikelen, die op paarden en paardensport betrekking hebben, is zeer rijk. De tekst wordt verduidelijkt door uitmuntende lichtdrukken, afbeeldingen van paarden, stallen, portretten van mannen uit onze provincie en van elders, die veel voor de paardenfokkerij hebben gedaan, enz. Ze zullen zeer terecht met groote waardeering worden gezien. De druk is eveneens uitstekend, en zoo is het feestnummer van „*Hippos*” voor den paardenliefhebber eene alleszins aanbevelenswaardige verzameling van lectuur, maar het zal ook een leek in ’t vak stellig eenige oogenblikken aangenaam bezig kunnen houden.

(„Nieuwsblad v. h. Noorden.”)

A., 17 Januari 1897.

Ontvangt mijn hartelijken dank voor de toezending van het Feestnummer van »Hippos." 'tIs keurig!
v. D., veearts.

's-G., 18 Januari 1897.

Van harte geluk gewenscht met de geboorte van je eersteling. Het lijkt me zoo in zijn licht groen jurkje een waardig stamhouder toe, die je naam alle eer zal aandoen. Het is in één woord een Feestnummer dat in de bibliotheek van een goed paardenfokker of liefhebber niet mag ontbreken. Nu onder ons gezegd en gezwezen, geloof ik — dat je bevalling moeite heeft gekost; doch laat je dit voor het vervolg nu niet afschrikken, of je de lust doen bekruipeu om den raad van onzen Minister opte volgen en het hierbij voorloopig maar te laten; want je weet in de fokkerij mag het bij één niet blijven. Daarbij geniet je de hulp en den steun van een knappen dokter; volg zijn raad maar op — want geloof mij — hij weet het wel! Want of nu bakkers, schoonmoeder of buurvrouwen je komen vertellen over de verdere ontwikkeling of opvoeding van je kleine, stoor je daar dan asjeblijft niet aan; want kom je met die menschen daarover aan de praat, dan heeft je buurvrouw, die zelf geen kinderen heeft, altijd het hoogste woord. En nu, lieve kraamvrouw, het beste hoor! voorspoed en zegen zij je toegewenscht door je huisvriend
B.

D., 19 Januari 1897.

Na het ontvangen van Uw uitgegeven Feestnummer kan ik niet mankeeren UEd. daar zeer voor te bedanken. Voor elken **liefhebber van paarden** had UEd. **geen geschikter cadeau** kunnen bedenken, en stel ik denzelve ver boven de mooiste kalender dit jaar, als iets nieuws en interessants uitgegeven.
G. R. B.

L., 20 Januari 1897.

Bij deze bericht ik U de ontvangst van het Feestnummer van »Hippos", waarvoor ik mijn dank betuig.

Het geheel ziet er fraai uit en hoewel ik den inhoud nog niet heb gelezen, zoo twijfel ik niet of deze zal even degelijk zijn als het blad zelf.
A. C. v. A.

L., 21 Januari 1897.

Ik kan niet nalaten U mijn eerbiedige gelukwenschen aan te bieden met de fraaie uitvoering van het Feestnummer. Het is boven mijn lof verheven. En ik moet mijn bewondering uitspreken voor den ontwerper en bewerker, want het zal een enorme hoeveelheid arbeid hebben opgeleverd. Ik zou zelfs zeggen, het had wel heel wat minder gekund, het is haast een boekdeel. Als ik het vergelijk met dergelijke nummers van andere werken, bijv. van de e. a., dan staat hier heel wat meer in.

Inliggend, enz.

v. L.

K., 22 Januari 1897.

Ik heb de eer U mijn hartelijken dank te betuigen voor het mij gezonden Feestnummer van »Hippos". 'tIs inderdaad verrassend schoon.

G. D.

H., 23 Januari 1897.

Bij mijne thuiskomst nam ik met de meeste belangstelling kennis van het Feestnummer van »Hippus». Ik ben daarmede ingenomen; wat het Buitenland doet, kunnen we ook hier en in niet minder vorm noch wat inhoud, noch wat uitvoering betreft. Ik geloof in overtuiging dat »Hippus» voldoet in eene behoefte voor de Nederlandsche Paardenfokkerij. »Hippus» staat verre boven de andere geschriften, welke ons worden gegeven. Het geeft systematisch wat noodig is om te kennen of zich te herinneren en juist hierdoor onderscheid »Hippus» zich boven de andere vakbladen en voornamelijk boven het overigens zeker niet onverdienstelijk maandblad dat zoo te hooi en te gras lezenswaardige artikelen opneemt van hier en ginds.

Gij hebt enz.

B.

Gr., 26 Januari 1897.

Mijnen dank voor het mij geworden Feestnummer van »Hippus.» Met zeer veel genoegen heb ik er kennis mede gemaakt, en breng Redactie en Uitgever gaarne hulde voor hun werk.

G. R.

Uitgaven van ERVEN B. VAN DER KAMP te Groningen:

Handleiding voor Paardenfokkerij,

ten dienste van den

Nederlandschen Landbouwer-Paardenfokker,

samengesteld door

C. D. VAN DER WEG,

*in leven Inspecteur van het Paarden-Stamboek voor de 3
Noordelijke Provinciën,*

uit de op een prijsvraag ingekomen drie bekroonde antwoorden
van de heeren: E. A. L. QUADEKKER te Breda, A. VAN
LEEUVEN te Leiderdorp en M. W. V. VAN BIJLEVELT
te Rilland-Bath.

(Met plm. 70 afbeeldingen in den tekst en 1 titelplaat.)

Prijs f1.25.

Voor landbouw-vereenigingen enz. à f 0.80.

DE Ouderdomskenmerken

BIJ

HET PAARD,

DOOR

A. VAN LEEUVEN,

Rijks-veearts te Leiderdorp,

(Schrijver van een der drie bekroonde prijsvragen inzake de
„Handleiding voor paardenfokkerij”, samengesteld
door wijlen VAN DER WEG.)

Tweede, veel vermeerderde en herziene druk.

Met figuren in den tekst en 4 gekleurde platen.

Prijs f0.75.

Uitgaven van ERVEN B. VAN DER KAMP, Groningen.

LANDBOUW, VEETEELT, PAARDENFOKKERIJ en SPORT.

Hippos. Weekblad gewijd aan de belangen van paardenfokkerij en paardensport, benevens aan alles wat op het paard betrekking heeft voor den hoefsmid, rijtuig- en zadelmaker, enz. Verschijnt Zaterdags. Redacteur: E. A. L. Quadekker, Kapitein-Paardenarts te Haarlem, met medewerking van verschillende deskundigen op het gebied van paardenfokkerij, paardensport enz. Prijs per 48 nummers franco p. post f 5.—. Advertentiën 1—6 regels f 1.—; elke regel meer daarboven à f 0.15.

Maandblad.	{	1e jaargang	ingenaaid	f 3.—,	gebonden	f 4.—.
		2e	"	" 3.—,	"	" 4.—.
		3e	"	" 3.—,	"	" 4.—.
Weekblad.	{	4e	"	" 5.—,	"	" 6.—.
		5e	"	" 5.—,	"	" 6.—.
		6e	"	" 5.—,	"	" 6.—.

Feestnummer van Hippos 1897 f 1.10 fr. per post.

E. A. L. Quadekker. De paardenrassen.	I. Engelsche paarden	f 1.25.
"	II. Russische	" 1.50.
"	III. Fransche	" (zal nog verschijnen).

De Hoef en zijn Beslag. Leiddraad voor de praktijk en het examen in hoefbeslag. In hoofdzaak naar het werkje van Dr. H. Möller, door E. A. L. Quadekker, kapitein-paardenarts. Met verschillende figuren in den tekst. Prijs f 0.60.

Almanak voor den landbouw in zijn geheelen omvang 1877. Eerste jaargang. Onder redactie van den heer C. J. Geertsema te Zuidbroek. Prijs f 0.40.

Idem. Tweede jaargang f 0.40.

Idem. Derde " " 0.40.

Jaarboekje voor den landbouw in zijn geheelen omvang voor het schrikkeljaar 1880, onder redactie van den heer D. R. Mansholt te Meeden, 4e jaargang. Prijs f 0.50.

Het groote voordeel van Handseparators voor kleine bedrijven, door H. Jalmar-Nathorst, Hoogleraar aan de Rijks-landbouwschool te Alnarp. Prijs f 0.15.

Totalisator-register. Prijs f 0.50.

Voor *Harddraverijen* en *Wedrennen* levert
onze drukkerij

Aanplakbiljetten

met fraai gekleurde voorstellingen van

Harddraverijen en Rennen.

Proeven op aanvraag te bekomen.

ERVEN B. VAN DER KAMP,
Groningen.

